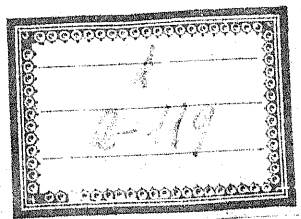

Muy mejor e i nobleza
 que por la vir _____
 que la qu _____
 El qu _____
 sin virtu _____
 aunque e _____
 Lo que _____
 necia cor _____
 para atisi _____
 Las _____
 nadie _____
 pues n _____
 De _____
 si no pad _____
 el remedio _____

na. **89**
 nage,
 ia,
 no bestia:
 uede,

COMIENZ _____ S DICI
 y senta _____ el Sabio Tales.
EL Ma _____ s fabio de todos
 es el tiempo, pues el sabe
 quanto en en este mundo cabe:

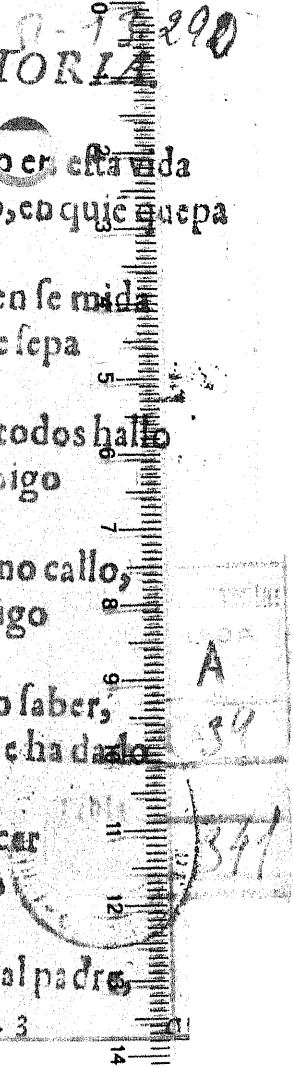
DEDICATORIA

Nunca he visto en esta vida
 nadie tan sabio, en que quepa
 bien callar.
 ni aun tampoco quien se mida
 por tal nibel, con que sepa
 bien hablar.

Pero mas que en todos hallo
 estos extremos conmigo
 combatiendo,
 pues hablar no se, y no callo,
 y a las vezes lo que digo
 no lo entiendo.

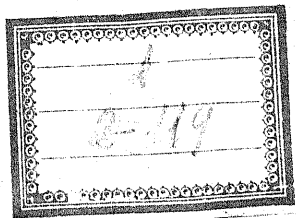
Mas con mi baxo saber,
 qual os consta que me ha dado
 solo Dios,
 hallo que deuo ofrecer
 este pequeño trabajo
 por vros.

Que sois hijo de tal padre,

Muy mejor e i nobleza
 que por la vida
 que la que
 El que
 sin virtud
 aunque e
 Lo que
 necia con
 para que
 Las
 nadie
 pues no
 De
 si no pade
 el remedio

na. 89
 nage,
 ia,
 ro bestia:
 uede,

COMIENZOS DICE

y senta el Sabio Tales.
EL Mas sabio de todos
 es el tiempo, pues el sabe
 quanto en en este mundo cabe.

7-13. 290
DEDICATORIA.

NVoca he visto en esta vida
 nadie tã sabio, en quiẽ quepa
 bien callar.
 ni ayo tampoco quien se mida
 por tal nibel, con que sepa
 bien hablar.

Pero mas que en todos hallo
 estos extremos conmigo
 combatiendo,
 pues hablar no se, y no callo,
 y à las vezes lo que digo
 no lo entiendo.

Mas con mi baxo saber,
 qualos consta que me ha dado
 solo Dios,
 hallo que deuo ofrecer
 este pequeño trabajo
 solo à vos.

Que sois hijo de tal padre;

El libro de la conf. de Job. agr. man.

EVANGELICAE HISTORIAE, SIVE DE DEO HOMINE LIBRI QUATUOR, HEROICO VERSU ELEGANTISS. DESCRIPTI, BAPTISTA FIÆRA MANTUANO THEOLOGO, PHILOSOPHO & POËTA AUTORE.

Eiusdem Hymni divini, ac Cœna, libellus ut elegantissimus, ita lectu utilissimus.

B A S I L I E A E

En una de noue el año de 1634

ADRIANVS PAPA

VI. DILECTO FILIO, BAP.

Fiara, Philosopho, & Poetae.

Illece Fili salutem & Apostolicam benedictionem. Venerabilis frater noster Archiepiscopus Cusentinensis, tui poematis librum nobis presentavit, grauem sane, doctum, & elegantem: nobisq; de tua doctrina, probitate, & optimis moribus, non parua retulit: quae cum iucunditate intelleximus, praesertim cum lucubrations tuas immortalis Deo, non uana (uti caeteri poetae consueuerunt) sed grauisima & ad Christianam pietatem pertinentia scribendo, dicaueris, opus certe tua aetate & prudentia dignum, nobisq; gratissimum: quod cum per graues occupationes nostras nobis licebit, in manibus saepius sumemus: et quoties id faciemus, toties tuae uirtutis memores erimus, & in his quibus gratificari poterimus, coedigna meritis tuis praemia tibi grato animo referemus. Datum Romae, apud sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, Die 23 Septembris, 1522. Pontificatus nostri anno primo.

BAPTISTA FIAERA MANT.
CHRISTO OMNIPOTENTI
Libros suos dedicat.

Christe Dei genita immensi sapientia, summa,
Nate homo Christe Deus uirgine matre dea.
Numen idem Patri eterno, & uelle, unde amor extat,
Patri uidem qui sit ceu tibi numen idem.
Numen idem, trinum unde unum, indiuisa potestas,
In tribus una eadem semper, & una tribus.
Ingenita, & genita aeternum, & spirata perenne,
Mens una, esse unum, posseq; uelleq; idem.
Deniq; cuncta unum, uelut omnia precipit una,
Etparit huic mundus tam locuplete sinu.
Nec mutata tamen trina unquam illa una potestas,
Rebus ut est numerus, pondus, & ordo suus.
Christe inquam, qui totus amor, sapientia totus,
Cui pia in immensum omnipotensq; manus,
Obdures, reduci ne tuo aduersare Fiere,
Qui fontes etiam uis reuocare animas.
Haec tibi nostra optem aeternū monumenta superstent,
Tu modo, tu si fas hoc uoluisse uide.

CHRISTO

CHRISTO ET CHRIS-
tianis, per Baptistam Fiamram Man-
tuanum, Adriano Sexto
Pont. Max. creato,

GRATVLATIO.

Christe Deus, qui cuncta uides, cui peruia cuncta
Vt tibi praeuertū et praesens, praesensq; futurum
Si quando fas est homini praesumere caelo, (est
Insedisse alto, atq; audere (in uota superba)
Applausisse tibi, & gratari in sorte beata,
Quod nitiidam non dedecet mentemq; serenam,
Hoc certē hoc mihi fas, & te uel teste licebit,
Nec malus haec deus ipse quidē, tēmerē ausa, profabor,
Qui uideor maiora etiam tibi in orsa teneri,
Non ne ego sim qui olim offensas, risusq; prophanos,
Probraq; turpe tibi iniecta, exprobrataq; prorsus
Iussata ingermui, quanquam afflētatus inane,
Quanquam delusus toties, semperq; repulsus:
Vnde olim ipse etiam insipiens (te fallere non est)
Haest amens, num sorte essent tua numina uana,
Et mentita homines ne quicquam sceptrā timerent.
Hec uis enim, quis tam solido non pectore nutet,
Si cathedras prostare sacras uidet, ireq; uenum &
Siq; uidet patres unctos, mystasq; professos,

Mitratos

Mitratosq; galeritosq; Epicura secutos,
 Et S. aduicæ ausa impune in Sard. in apalos
 Relligione irrisa omni, uitâq; futura
 Sese agere, heluones, bibulos, Venerisq; ministros:
 Proq; hymno cantare illud, bibe, lude, uorato,
 Delicij te exple, post mortem nulla uoluptas.
 O Deus, ô parce infans, iam sentit habens,
 Funditus excusso uates torpente uererno,
 Scilicet es Deus omnipotens Christe, omnia solus,
 Parce Deus, Deus imò adsis, cui laud. peroro,
 Aduoluo, cui procumbo, cui laud. peroro,
 Cui simul enitor meritas exoluere grates.
 Et pariter gratari ample ad pietatis honores.
 Iam Deus ô mea Roma sapit, iam non labat ultra,
 Adriacum ad numen constans, tua munera magna,
 Legitimo stat sponsa thoro iam pellice pulsa.
 Nec ius iam uenale tuum, dissecta trapeza est,
 Fusa columbarum merces sincera renidet
 Relligio, satis estq; bonis uirtute mueri.
 Sparge molam deuota cohors, fragrantiaq; aris
 Thura adole, sedet Adriacus Christo auspice Sextus.
 Subdola non sentis iam uasrimenta malorum,
 Non furta, intextosq; astus inhiantibus aurum.
 Non aconita furunt tam dira inuenta, nec atræ
 Quæsitæ cædes, nec stagnat sanguine Tybris.

Cana

Cæta fides, & pacis amor, Deus inclytus author,
 Agnouere suas sedes, stant scepra decori,
 Sicut Charites certatim omnes profundere doctæ,
 Admittuntq; humiles etiam ad pia munera mentes,
 Ac ternum addidit: laudis tibi gloria Christe hæc,
 Sic tibi suffectus tanta ille in sede perennet.

AD LIBRUM, QVOD INCVL-
 tus Adrianum adit.

Sicut tantum manibus tuis libellum,
 Qui rubet nimio nitetq; cedro,
 Et qui dite superbit umbilico,
 Dignaris deus orbis Adriane:
 Num legi hic meus excipi ue fidat
 Inculte tumidus sub ora sacra
 Futurum uelut orct ad tribunal?
 Heu ohe temerarie ô libelle,
 Quam tua hæc leuis atq; inanis est spes.
 At perstat tamen, & libellus ambit,
 Nec uatis cohibetur ad rogatus,
 Quid spondes pater optime Adriane?
 Quem presumpserit impudens fauorem?
 Num frontem nitidam, manumq; blandam?
 Num grata atq; auide legentis ora?
 An non hoc satis? utq; literarum
 Es authorq; paterq; candidarum,

Doctrina

Doctrina & pariter disertus omni,

Laudatum facis optimus patronus?

O si si hinc tumeas probe ò libelle,

Hancq; haud falleris auspiciatus auram,

Quam seculi hunc dominum deumq; nostri,

Et cedro & minio refusus olim,

Et multo ueneraberis sub auro.

**LECTORI COMMONITIO IN
argumentum librorum de Deo
homine, B. Fiæra.**

Christus, Deo sic uolente, ad religionem Christianam,
ecclesiam dictam, instituentiam uenit, qua meritis ip-
sius ad foelicitatem æternam Christianisabilitas prorsus
certa est. Cause igitur operis totius sunt, Efficiens, de
us, sic uolens: Materia, Christus merès: Forma, lex Euã-
gelica: Finis, foelicitas Christianis æterna. Lege foelix.

AD ADRIANVM SEXTVM,

Pont. Max.

Sponde obiens fidei statuit pia munera Christus,

Et superum ad uitam est institui hoc hominem.

Heu ne malus torpebit adhuc? Deus interit ultrò,

Non ne hinc ille ultrò uiuere Sexte uelit?

**DE DEO HOMINE, SI
EVANGELICAE HISTORIAE
per Baptistam Fieram uersibus
descriptæ**

LIBER PRIMVS.

Manos longè captus superantia uo-
ta

Omnipotentia de Christi attentamus
honores,

Vitam obitumq; Dei, quæ sita ex
morte triumpho:

Vnde homini exorta est renouo spirantior aura,

Commoditas oci diuini, æterna uoluptas.

Tu pater, & tu dulcis amor, qui sumus obire

Tam dirum morientem ultrò pro munere nostro

Sanxistis, dignati humilem ne linquite uatem,

Si modò, si fas supremum hunc mihi adire laborem.

Tu uerò æternum genite, & qui nasceris idem

Asiduè exiliens patre sic foetante perenne,

Sitennis te tangit honor, precibusq; moueris,

Fili ad sis, tibi deuoto dum pectine pulso.

Ante ortum rerum, nec adhuc ullo orbe creato,

Spirituum ue choris, & nondum lumine fuso,

A

Aster-

A eternum Deum immensum, immotumq; necessum,
Mens qua cuncta uigent, uigor unde est omnibus esse
Velle Deus fas unde pium, sua rebus et est lex:
Semeditans seseq; uolens, sicq; undique foelix.
Fertur in immensum ut sese, tam perpete nixu
Stabat: et hinc profusus quaecunq; in cetera liber
Nullum extra tentabat opus: cuncta unde uacabant:
Quanquam cuncta tamen foecunda mente referret,
Posset et ad libitum atq; ex se in cunabula mundi.
Sed quid non possit paracletus prodigus ardore?
Quid nolit Genitus, ratio et dictamen amoris?
Que uero Pater omnipotens, cui pectora torquent
Prosiluisse auida Charites, non claustra relaxet?
Vanissima tam plene igitur, non nulla Trinummen
De propria: ditanda penus, de diuite cornu
Destinat, et non his certos tantum instruit ortus,
Sed de aeterno illo decernens grandia dona,
Non commune minus, statuit cuiusq; uolenti,
Effe etiam foelix illud, summeq; beatum,
Librans cuiq; sua tam dulcia commoda lance.
O deus, o uasta pelagus bonitate profundum,
Perpetuum tam dulce fluens, cui limite nullo
Septa, scitens pietas, tam larga in munera certat:
Ergo, sic genus humanum, et consortia nostra
Dignaris clemens auctor pater optime rerum,

Quo

Quo certa et contenta modis stant omnia miris,
Vt post coelestesq; globos, famulosq; creatos
Aeterni placiti, post mundi semina iacta,
Singula quae tamen in nutu stent numinis uno,
Conuiuas nos praecipuos, in prandia sacra,
Ambrosias in perpetuas, in regna beata,
Sufficias, nec te nati fata aspera mutant,
Tam dulcis nati, quae praecipis aspera fata,
Mors ueluti, erumnæq; Dei, tibi uilius extent,
Quam sordens haec uita hominum, nec uiuere digna?
O mirum, o quippe aeternae memorabile mirum,
Quod quaecunq; satis mirentur saecula nunquam,
Pro quo nulla satis sint unquam in laudibus ora.
Sic tamen est, sic una Deus trina illa uoluntas,
Praecipis, in tutum nostris mox rebus ituris.
Musa age dum, sunt primarum haec examina rerum,
Sunt mentis placita aeternae, moliminis alti:
Tu, si quando decus quodquam, uel mollibus orsis
Enixa es, uel digna Deo fortasse locuta,
Ad dictata memor uenias, nec linque precantem,
Nec pigeat uoluisse olim in tam grandibus ausis.
Cum nihil inter tot dotes ac munera magna
Fundatorem imitata suum magis anxia curet
Mundana haec natura tumens, quam sponte uagari,
Deq; suo uelle eniti, uimq; oderit omnem,

A 2

Et

Et sibi sublata cum libertate fatiscat,
Nec dilecta magis sit mens et amatio ulla
Festiori tanto, quam que ex se, et libera semper,
Fœlici ducta auspicio tam mollis habent,
Sic facientem humilis ueneratur, pronaque; perstat.
Tantum intenta illi, tantum illi addicta ministra:
Contra autem, obliqua sit detestabile crimen,
Sit que; iniusta Deo, indomita et dure improba ceruix:
Hinc, opifex idem omnibonus molimina nostra
Diuertit ad sese exquirens, tam diuite dono,
Non modo nos ornat, sed libertatis honorem
Sublimem intendens nobis, nos præficit orbi;
Nilque; ad spes uacuum nostras, et inane, relinquit.
Quare illi plene concors humana uoluntas
Infontis sensus, sanctæ rationis alumna,
Non decus auersa hoc, nec mitia uota perosa,
Impete nequa quam damnando, concita fertur.
Ergo Adam mundi dominum, rerumque; potentem,
Progenitor em humi usi ortus, primumque; parentem,
Omniscium, et nullo moriturum tempore format:
Sponde omnis cui blanditur quæ sita uoluptas,
Cui prono, cœli allapsu grata astra rotantur,
Parturium cui syluæ ultro, foecundaque; tellus,
Cui subsunt, cuique; ad nutus animantia parent,
Delicæ cuitantum arrident, uita beata.

Sed quid non luxus, diuesque; ea copia possit?
Quid ne queat stolidam ambitio, temereque; superba?
Tam castè natus, qui sit rationis origo,
Effreni, obuerso prorsum in sordentia sensu,
In sanus tumet, atque; Deo se surripit audax,
Et miser, oblitusque; sui, oblitusque; decori
Mandantem iam non audit, non iussa facessit,
Alleclus ligno uetito, intectoque; fauore:
In fœlix ausum certè: ærumnosa libido
Mentis lymphatæ, atque; infami labe prophana.
Sic utinam sanè constans, solideque; seuerus,
Sorte data sic contentus, rebusque; paratis
Incom:ruue bonum, uicturaque; commoda semper,
Non ultra se que; fisset, spe ductus inani:
Si modo inane tamen, temerè quo plectimur omnes
Ex illo, male fœlices, et crimine fœdo
Liuentes, lachrymis totiens mersamur amaris,
Omnibus et fera iam nobis mors imminet horis.
Non modo, tunc uitæ non hæc tot tædia nostræ,
Quamuis dura quidem, dureque; obscunda subsistent:
Sed nec, quo magis urgemur, quod acerbius angit.
Sat flendum nunquam, satis execrabile nunquam,
Mors animarum incorrupta, inconsumptaque; pœna
Obruere: quibus æternum id, quod gaudia nobis
Debuerat, dure excutimur, premimurque; perenne.

Q uanquam ô summe auctor noster, qui nil nisi dulces,
 C uiq; bonum super esse malo est eterna uoluntas,
 A tq; pium sedet offensas prestare nocentes,
 C eu pia, ceu bona cuncta parit tua sola uoluntas:
 Q uas tibi, quas grates unquam? quæ digna, recliues
 P remia magne pater referemus munere tanto?
 I lla etiam et fas est nobis de morte redire,
 N ec datur hæc mundi tantum uersare caduce
 L abe renudatis tetra, et sordente reatu:
 V erum ad te patuere fores penetralia in alta,
 I nq; sinu recubare tuo, et te uiuere coram
 C orpore onspicuum nitido, tam diuite dote,
 P rima illa ionge maior donata facultas.
 T e licet æternum amplecti, æternumq; beari,
 V el saturos uno obitu, cum dulcius affles
 S pectatus monade in trina, et Deus agnitus unus:
 S icq; rapit magis inter nos, et funditus haustos,
 Q uæ de te fluit omnigena haud peritura uoluptas.
 N imirum hæc bonitas profusa, hæc prodiga quippe
 S umme Deus pietas, qui libertate supremum
 I lla aucta in nobis, nati tam scedere certo,
 Q uem dedis morti infandæ et crudelibus aris,
 V is cautum luxis tam lætæ in secula uitæ.
 E t quamuis non mille modi, quibus æthere summo
 D ignares genus humanum, solijsq; beatis,

N e ue uitæ deessent alia, tibi ut omnia subsunt,
 C hristo ipsi tamen hoc mandas, hominis q; decorans
 I nde tibi similem formam et consortia nostra
 S ic tibi grata magis, pulchreq; accommoda monstras:
 A uspicium certè scælix, insignis, superbum:
 S ic, utinam sic excultos sacra inurat imago:
 N ec referant, nisi quod superũ est, Christumq; resurgens
 E t sic nos, quo nostræ ratis iam linthea soluit,
 Q uanquam audax, peragamus iter, uastumq; profundum
 M usa olim transisse iuuat, sub remige tanto.
 P ostquam illa æternè placita, et per secula dicta,
 V enit læta dies, cumulo qua gratia pleno
 D emandanda foret, ne non modò grata trophæa
 I lla patrum ex hoste erepta in sua iura redirent,
 S ed malus ut demum mundo depulsus amato
 N xul ad ingratas premeretur Lucifer oras,
 S emitaq; ad cælum nobis sulcanda pateret:
 Q uæ Galilæa ferax regio contermina monti est
 S emper odorato Libano, et Phœnicibus aruis,
 P arua quidem, uerum hoc celebris, memorandaq; facta,
 N azarea urbs posita est, etiam his seruata diebus:
 H ic uirgo, scælix, uirgo Dauidica proles,
 D ucta dei impulsu in suasus et iussa suorum,
 I osippo, pariter claro sub stemmate tanto,
 Q uanquam inopi, quod sepe solet mutabile cælum
 A 4 Nupserat

DE DEO HOMINE

N upserat: hæc Solymi inter se conubia curant,
E t sponte agnatum in coitum sibi uincula quærunť.
N umimis huc trimi iussu delapsus ab alto
A ngelus, æternum placitos portans hymenæos,
I ngreditur castum thalamum, nuptamq; pudicam
H umanis prone alloquitur sic uocibus orsus.
 S aluc confessus muliebris gloria maior,
A nte alias laude insignis, cui gratia summa,
C ui comes est rerum Dominus, tutissimus hospes.
 A d uix hæc dicta expauit sanctissima uirgo,
 E t trepido uersans animo, quò nuncius iret?
 Q uæ ue essent? & quo se magna exordia ferrent?
 Q ualis homo in subito ostento ad noua uisa tremiscit.
 C onsilij quem non subeat uis prompta repente,
E t labat hinc atq; hinc, obmutescitq; silendo:
H aud aliter tremuit uirgo, nihil ore locuta.
Q uod simulac sensit diuus, ueritamq; notauit,
B landus adhuc magis, attentans præcordia casta:
N e timeas Maria, effatur, crede imò beata,
C rede Deo: cui delecta es, cui gratior orta es,
C ui nata es, cui sisq; parens & nupta futura.
E n monco: iam concipies, pariesq; potentem
A etni genitum patris, super omnia magnum,
C ui non mentito euentu sit nomen Iesus,
E t qui cum mox coelum habites, regina perennis.

Ne

LIBER PRIMVS.

N e dubita: iubet ista Deus: noua sæcula surgunt,
P lenè & in integrum foelix nunc uertitur ordo.
V nde etiam quæ iam senior sterilisq; uocatur,
H elisabe tua concepit, tibi sanguine iuncta.
S extus & hic mensis, quo sic fecunda grauisq; est.
H is author mens sola Dei, mens omnia uertens:
C ui dictata olim quæcunq; in uota secundant:
C eu nisi quod fas ex ipsa est, hæud mota uoluit.
 I am deuicta manus humiles dabat inclyta uirgo,
Q uum memori incubuit, templi in penetrabilibus altis
D um stabat uiduas intra castasq; puellas,
V irginitas promissa Deo, uocumq; pudicum:
E rgo ait: O qui tam magno te in numine præfers,
V nde mihi hoc erit interpret, cum clausa recumbam,
S imq; ignara uiri, & uictura in coelibe uinclo?
H ic tum ille: Hæc quid nam dubites, uirgo, excita, uirgo
P lena fide: genitalis amor, paracleticus ardor,
P ræsto aderit, qui fecundat parientia quæque,
H asq; uices sacro implebit, miroq; coactu.
H uic uix annuerat, uultum demissa rubore,
S ese humilem, seq; immeritam ancillamq; professæ:
Q uum subito diuinus amor, uisq; illa superna,
O mnipotensq; manus, iungens hominemq; Deumq;
I mpleuit Diuam: tum se ultro dantis in unam
P ersonam nati æterni: mirabile magnum,

▲ s

Quare

Quare etiam uirgoremans, materq; futura
Aeterna, ut Deus una & homo persona futura est
Sic Dea perpetuum uirgo, materq; futura est.
Quo passim pœana omnes. Leto ore canamus,
Emeritosq; Deo enixi fundamus honores.
Hinc, neq; enim tantum unus homo, sed cuncta reponi
Turba potest hominum æternis solijsq; beatiss,
Naturæ et donum humanæ hoc, commune tributum est.
Lege nec est solicessum Saulo ue, Cephæ ue,
Atq; ut diuina hic tantum est persona ministra,
Occubet & scelere hæc hominum natura paterno,
Quod uoluit iure usa suo, summa illa facultas:
Sic eadem, moriente Deo, in quocunq; reuixit.
Tandem igitur sic facta grauis delecta marita,
Quanquam leta quidem, tum quod non tacta manebat.
Tum foetu tanto, nequeat quo surgere maior,
Vnde illi quodcunq; onus est in munere magno,
Atq; hinc perpetuos famulatus sedula curat:
Amosæ tamen ut meminit partuq; propinque
Helisabes, meminitq; senis mutiq; mariti,
Quo forsân seri sperare puerpera possit
Commoda seruitij, quæ nec uir grata rependat?
Non iter hinc longum curans per inhospita saxa
Ignotæ scabræq; uia: nec mille periculis
Territa, quis potuit reuocari mollior etas,

Et

Et labem ueritus pudor, atq; opprobria uulgi,
Solo ducta Deo, sola pietate uirago
Facta, salebrofi conscendere culmina montis
Destinat, agnatam ut uisat, gratumq; ministret
Prægnanti, quoad edatur nunquam editus infans.
Hic ternos habitat menses, & cui fuit ante
Illud iter gratum, sic gratior est labor omnis,
Impendit quem grandæua, ceu filia, matris.
Vtq; annos actura suos ignara quietis
Certa mali atq; ærumnarum, comes unica nati,
Pro nobis tantum in poenas ac funera nati:
Sic illi, & uix concepto, sunt ista laborum
Prima rudimenta, & nostræ prima arra salutis
Sic nec apis, quæ passa thymi est & Hymettia mellis,
Et tumet ambrosia, prædulci & nectare poto,
Leta intra sua tecta redit, cellasq; reuifit:
Nec sic exultante animo est iam nauita diues
Post longas tempestates, & longa pericla,
Quum spirant mites auræ, patriamq; subintrat.
Vt redijt, tam sancta pio in sua limina uirgo
Officio, augebant prima & postrema suborta
Lætitiæ auspiciæ: in primis, reuerentia mira
Sic subsultantis foetus, matremq; monentis,
Aduenisse Deum. quo diua ancilla soluta est
Carmen in altisonum, exultans ad gaudia magna.

Supra-

S upremum uox tum muto sic reddita patri,
T am sacro aspectu, ut uisus puer editus ille,
P ræcursor domino addictus, coniuncta propago.
I nterea, ex quo sponsa abiit, peregrinæq; mansit,
C oniuigij firmata dies, atq; hora subibat:
I ossippus socrum hebræo de more reuisens,
P recipue caræ ad reditum gauisus amate,
I nstabat prudens operi, summæq; negoci:
Quid tamen, ut præfaga etiam quandoq; futuri est,
E t facile aut uelit, aut nolit, timet, aut bene fedit,
N on uersat mentem humanam, molimine saltem
I n magno? licet ille quidem probitate uigeret,
S peclatæ pariter fidei seruator, & æqui,
I nq; dea nil non sanctum & cœleste notaret:
P regnantem tamen ut cernit, perterritus horret,
A ncipitiq; animo nunc huc nunc uoluitur illuc,
A ffluctim tristis: ueluti intra gaudia læta
O fsendisse solet subiti noua causa timoris.
I ntra hæc cunctantem & meditantē plurima, somnus
C orripuit, cui tranquilla quum mente quieuit,
A stitit æterni placiti, & sic nuncius inquit.
Quæ te Iosippe exagitat dementia uæcoris?
T e ne fugit, quæ sit uinclo tibi iuncta iugali?
Quoq; Dei auspicio? quorsum ditauerit & se
F ronde noua tam uirga arens, penitusq; precepta,

Quum

Quum sanctos aditurus eras castosq; hymenæos?
Ac ternum intactos, nec libandos hymenæos?
Eia age uir dilecte Deo, qui iustus haberis,
Ducenda est uxor uirgo tibi nupta pudica:
Virgo quidem grauis, & nulla tamen oblita labe:
Quod capit, ex paraclito ortum est, diuina propago,
Sic subeunte Deo, casto tibi credita casta est,
Ne dubita: Deus hæc mandat, tibi ducitur uxor
Ac ternum quæ nupta Deo: tibi credita curæ est
Cum puero nascente parens: age, fide minister,
Delecte in comitem atq; patrem cœlestis alumni,
In commune bonum, & quæsite in dona salutis:
Ne tumidam horrescas aluum, qua sicca refrondent.
Paret, & exurgens, faustoq; in lumine lætus
Accersit coniux sponsam, nuptiamq; fidelem
Præcunctis miram, & spectatam ex omnibus unam
Plaudentis ducit comitatus agmine magno.
Non mater sic ulla suæ cura unica nata;
Atq; itidem nata ipsa suæ cura unica matris,
Vnanimes sunt inter se, gratæq; uicissim,
Quanquam ambas natiuus amor sanguisq; recurret:
Nec sic Vestales aliquas, uel uerius ipsas
Clarales nostras, uerè pia corda, sorores,
Et casti: fidei normas, si mutua cura,
Pro meritæq; uices, nota in communia poscant,

Vel

Vel si etiam intentis deuotæ mentibus instent
Diuinis aris, certenq; in munere sacro,
Vllus habet tam sollicitus tamq; anxius ardor,
Vnanimes ut agunt sancti, noua nuptaq; uirq;.

Vna eadem amborum cura est, eadem una uoluntas
Idem amor, atq; idem sanguis, res nulla uicissim
Nunc hunc, nunc illam obreptat: sed perpete eodem
Nexu, & diuidio nunquam iunctoq; tenore,
Ambobus sunt cuncta unum, diuersaq; nulla,
Et nil certatum: tantum ambos enibeus idem
Ardor habet, notumq; simul spiratur in unum.
Degentes hoc tam sancto, & sic cœlibe nodo,
Vno eodemq; animo, studijs impensius iisdem,
Nascenti incumbunt nato: haud audita uoluptas.
Et quando sit mensa illis, uictusq; perandus,
Artificiq; manu assiduos cogantur in usus,
Quo minus angustæ traducant tempora nitæ,
Pauperiem ut Deus est humili fortitus in ortu:
Cuncta obeunt nimirum alacres, maioreq; nisu,
Spe certi magna, tantaq; propaginis ergo.
Ipsa tamen dulcis mater, prudensq; futuræ,
Precantura inopinato, nato omnium egeno,
Contescendæ illi iuicæ, in munimina quondam
Conduclure, æquè in diris ac mollibus annis,
Intendit, non nota alijs textricibus arte:

Tam

Tam gratoq; ministerio, labentia tardè
Tempora percurrrens, pia tandem in gaudia fertur.
Sed quid pro nobis non fert nōdium Agnus obortus?
Bellone pace indicta, toto orbe filebant
Tunc arma, & claudi Augustus iam limina Iani
Iusserat, imperio magnus, dominusq; quietis.
In signum fastus tanti, mactiq; triumphæ,
Romano edicto tellus describitur omnis,
Cogitur & quicumq; sua pro sorte pacisci.
Quo uerò census ratio, pactumq; tributum
Sit certum, antiquam in patriam, propriosq; penates
Corripiunt omnes sese, ditione coacti.
Proh Deus, his iussis Betholes Iosippus in oras,
Dauidi quondam sedes, sua tecta paterna,
Semouet infœlix: quem non ductanda supellex
Curta grauat, sed matura prægnante uerentem,
Cui timet euentus omnes, incommoda cuncta,
Incutit insistens tremor, & mens luxa periclis.
Proh dolor, & quæ summa illis scribenda bonorum?
Proh furor, en boue iam locuples, & Cæsar a fello est.
Quod tamen est flendum, quod lamentabile semper,
Huc ducti, & uetiti hospitij melioribus, antro
Successere, ubi seq; locant, iumenta, curant.
Fabor an? an fileam? nono iam mense peracto,
Virginei partus suprema aduenerat hora.

Tunc

Tunc capro & si sol iunctus tellure sub ima,
Inq; poli residens sublimi uertice cancer,
Occiduasq; aries, surgensq; interuia libra
Nascenti pia portendant, aduersa ue proli:
Quid faciat tamen in tanto discrimine uirgo
Sola quidem, quando assistens hic scemina nulla est,
Perditus & labet insueto sub munere coniux?
Quid ciat? media est ubi nox, & paupere in antro,
Igne sine, & sine lychno, atra caligine pressa?
Nulla thoricui commoditas, inopis ue grabati?
Verum o uæ tibi mane tumens, temereq; superbe,
Tempus erit quo des pœnas, quo sceptrâ relinquat,
Et tua Roma hilaris suberit per sæcula Christo,
Qui per te non natus adhuc cum matre laborat.
Sic age uera Dei genitrix, age uirgo beata,
Ne trepida, iam mater eris, ritè omnia uirgo
Ritè secundabunt: qui coelum, & solis habenas
Instruit, est Deus obstetrix in lumine magno,
Et famulans Amor est nutrix, Amor optima nutrix.
Ne dubita sparies scelix, & clausa manebis,
Clausâ uiro, non clausâ Deo, quo se indidit olim
Miro astu, illo eodem salua te uirgo uirator
Exibit, doctus peragrati limitis hospes.
Talia uersanti, & detentæ in numine diuæ,
Blanda quies dulce incubuit, quum protinus infans

Exijt,

Exijt, & sacro uagitus edidit ore.
Ortus & est Christus, proles sperata parenti,
Nostra salus, soli iusticiæ, spes unica nostra,
Quo duce quæq; mali sceleris uestigia nostri
Oblita, perpetua soluent formidine terras.
Tunc uerò iam non expers, sed prouida mater
Deflexa in genua ad natum splendore corruscum
Procidit, & confessa Deum reuenter adorat.
Mox dulci amplexu excipiens, tenerumq; uolutans
Palliolo gemebunda inopi, mille oscula fronti,
Mille oculis, & mille ori, roseisq; labellis,
Quis sanctum magis atq; magis dæ potat amorem,
Libat, & expleri nequit hoc deperdita nixu.
O pietas, afflat molles huic buculus ignes,
Vt cunæ præsepe illi est, scenumq; grabatus.
Accurrunt iubare attracti, monitisq; deorum
Pastores, bubus fusim per pascua lectis,
Procumbuntq; Deo stupidi ad noua numinis ora.
Et quando præ lætitia sensere canentes
Cœlestes cœtus, per quos it gloria summo
Excelsoq; Deo, alternis sunt uocibus orsi,
Sit pax in terra, bona sit sancta uoluntas
Humano generi, & cunctis mortalibus ipsis.
Pastorum hæ uoces: resonum quum mugijt antrum,
Humano pax sit generi, & mortalibus ipsis.

B

Ad dul-

A d dulces stupuere sonos materq; paterq;.

A tq; ferre geminae, pueri ad diadema reclinæ.

Nullo opus est hic exemplo, cum cætera mira:

H æc superexcellant, quantum celsa illa facultas

P racellit iam defectum torpore ueternum.

H ac nocte exorto nascentis solis ad oras

L umine, non aliàs noti lateq; micantis

N octe dieq; globi, Solyma in celeberrima tempe

P rotendentis iter rectum, mirabile uisu,

E xciti eoi Reges, sacra mystica docti,

E t dictata suæ memorantes ritè Sibyllæ,

I nde iter arripiunt, quò tandem stella recumbat:

V isuri: atq; hinc fidentes sese indice certo

V isuros etiam Christum, de uirgine Christum,

D eq; Deo natum, sua cui libamina ponant.

A stri igitur, Tigri à tergo atq; Euphrate relicti:

L abentis media Assyria uestigia seruant

I udeam ingressi donec, Solymasq; superbas:

M ox autem Herodis quanquam indignantis, ad aures:

S enferre ut mystas deferre arcana professos,

C hristi ortus Betholen claram debere beatos.

N imirum læti, inceptis properantius instant.

N ec uita longa fuit, certum fidusq; fidele

F irmat in inspicunt, antrumq; insistere foelix.

H ic tum ultro ipsi aurati procubere chaneli.

Defiliunt

D efilium hilares comites, ædemq; subintrant,

M irati lumen nullis funalibus ingens,

S uppliciterq; orant ueniam, deim munera nudant

A ccliuos & præsepi Dominoq; Deoq;

A urum, thus, myrrham, deuoto peñore libant.

P rincipio hæc alacres peragunt, & mente uigentis

Q uum tamen hæserunt oculisq; animisq; parumper

I n puero, cui sit dcitas uerè agnita præsens,

C um iubar æthereum & summe uenerabile numen

D iuini referant uultus: cum spiret odoras

A mbrosias, dulci & risu blandeq; sereno

I mmensi radiet cilio spiracula amoris.

M oxq; animo uersant magno tam uile cubile,

P auperiem tantam, & uisam quandoq; parentem

D emissi, & sacri aspectus, mireq; pudici.

N on aliter, si quando aliquis sit fulgure abactus,

N ec penitus sæuo emoriens aboletur in igne,

C orpore corripitur, prostrata aut mente labascit:

N ec secus est pressus Saulus, quum tactus ab alto

N escierit quo sit ductus, quò ue impete raptus,

I nscius an foret ipse idem, uel forsitan alter:

V t reges illa intuiti tunc mente labarunt,

I gnariam quiq; forent, quò ue orbe subessent,

E t quorsum huc issent, quoq; ipsi esset eundum.

T aliter attonitos autem sope or opprimit alius.

B 2.

Ant.

Angelus & tunc alloquitur per somnia cunctos
Heroës, quibus est scilicet concessa facultas,
Vidisse & nouisse Deum. uos improbus hostis
Herodes, pueri, expectat, qui inuenta refert
Astuciam iussit. memores hæc dicta tenete,
 Quæ monet omnipotens, nati cui prouida cura.
In reditu tarsis uobis est æquor arandum.

Surrexere illi, atq; inter se audita recensent
Prorsum eadem, rursumq; Deum grato ore salutant.
Et monitis cauti, in reditum sibi classe parata
Soluunt, aspirat nutu Deus ipse secundo.

Iam longo post discessum uertente Magorum
Tempore, nec reditum Solyms quem iusserat ultra,
Rex sperans, de fraude timet, monitosq; parentes
Præcepti. nam de Christo hinc non signior atq; hinc
Scitatus, nil compertum certumq; tenebat,
Oclaua & si fleuisset recutitus ab ortu
Luce puer, quamuisq; etiam de more parentum
Luce quaterdecima ad celebres solenniter aras,
 Quam Symeon quumq; Anna dei sacra numina horunt.
Virgo esset lustrata, animoq; & corpore uirgo,
Naxarea & mox è templo in sua tecta redissent:
Ceu segnes preminur, quotiens diuina potestas
Nos nube obscura inuoluit, cæcisq; latebris.

Ergo amens prorsus, qui non sibi quum libet ipsi

Cautu-

Cauturum putat authorem dominumq; salutis,
Non habita ratione ulla pietatis & æqui,
 (Quod uates illi Essæus prædixerat olim)
Vexari cœpit diris, & seua minatus,
Vndiq; scintillare ignes Trinacria credas
Fulgura, multiuomo sic expirante camino.
Dumq; dies noctesq; acres torquetur in iras,
Crudescit magis atq; magis: nam conscia tanti
Mens suppressa odij est, & certum fidere nulli.
 Quando tamen quid agat nondum certus ue futuri est,
 Quid non cogat amor regnandi, & auara libido?
Acrius haud seuit tigris, cui pignora cara
Abrepti catuli: grauiore ue nititur ira,
Vt redimat natos, noxam nec linquat inultam:
 Quam malus hic, sibi de sceptro ueritusq; corona,
In Christum furit insontem, cui funus anhelat.
Tandem igitur missis Betholen licitoribus instat,
 (Infandum crudele nefas) in frustra secari,
Vel totiens mucrone adigi, quod morte recumbant,
Infantis omnes, bima ut nec salua sit ætas.
 Parent carnifices, & supra iussa cruenti,
Amatrum huberibus crudeli funere adeptos
Dilaniant, teneroq; iuuat sic sanguine fundi,
Grassantes etiam finis regionis in amplos.
Grande equidem Iliacum excidium, maiusq; putarim

Cæde ista sed tam miserum, tam flebile nunquam
Crediderim, nec tam seuuam damnabile erinny.
Imò etiam est scelus hoc maius, cum sanguinis auctor
Legitima ductus nulla in tot funera clade
Frustretur uoto immani, et crudelibus ausis.
Iosippus dudum infausta tellure relicta,
 Ae thereis ductus monitis, Aegyptia iam tum
Arua peragrabat, dulci cum pignore tutus:
Sæpe licet matrem et natum miseretur anhelos,
Et doleat durum amorum immeritumque laborem,
Nec cessans, urbem Hermopolin tandem intrat amicam,
Iusta ubi iussa Dei memorans cum coniuge sancta
Intentus puero, donec reuocentur amatus
In sedes, paci indulget, taciteque quieti.
Ioseph autem tam funesta uix strage peracta,
Nec dum iusta tamen Matres lamenta tenebant,
Et flentium respiciat adhuc suspiria coelum,
Expletus nondum Herodes, nec sanguine tanto,
Nec tarsis (quamquam insonti) tum classe cremata
Mente satur seuuam: uel quod fuit agnita cædes
Irrita, nec Christus quesito funere obisset:
Vltrices uel quod premerent corda impia Diræ,
Acrior et fontem tam durum poema maneret,
Vt sancta Deus has clades ulciscitur ira:
Torqueri in somnis coepit cruciatibus auctis,

Non gemitusque trahi, et dura in suspiria cogi.
Nulla quies habet insanum, oblectamina nulla:
Et iam ægrum corpus minor ut non æstus inurit,
Quam prius illa animum cura exagitauerit atrox,
Tandem quod potuit urus, congestaque tabes,
Corripitur marcore atro seuumque furenti.
Natiuæ occumbunt uires, tumet improba morbi
Ingluuies, non Phœbi artes, inuenta seuera,
Blanditiæ ue ullæ prosunt, cuncta acrius obsunt,
Tantaleisque immersi undis sitis aret in ora.
Assiduæ infœlix morti noctisque diesque
Objicitur, fera fata inhians, noua poena subinstat.
Nec tamen extremo obruitur quod funere uellet,
Protractasque moras et longas deuouet iras.
Non iam Alema ultra uates, non Sylla queratur:
Marcentes sanie huic artus, taboque fluentes,
Inque uicem sese rodentes, perpetua pugna
Prodigiosa lues, tinea per membra, subortæ
Depascunt, horrent cuncti, noua monstra proflis,
Nec sordem sufferre queunt, olidamque mephitim:
Ioseph sibi est odio, uitam pertæsus amaram:
Imodo tu, et temere in Christum, ac petulantius aude:
Scilicet est qui cuncta potest, qui singula uoto
Sistat agatque suo, et tardas in crimina poenas
Supplicio grauiore acuat, tam seuuam Tyrannus

Fata obijt, nobis posthac in dogma futurus.

Hos dudum ut caeli specula cognouit ab alta

I nteritus, cui cura fuit nati indita tanti,

H ermopolim memor assumptis bipotentibus alis

D iuus adit, Christo tutum hospitiumq; fidele:

C unctantemq; senem, sed tunc praë tristibus horis

F ortè quiescentem, promissa uoce salutat.

E xtinctamq; refert rabiem, immanemq; tyrannum,

T am puero infensum, condigno funere functum.

H uicq; remigrandum optatas edicit in oras,

C um iam sit cautum nato, magnæq; parenti,

I ntutum re sic posita, obicibusq; refractis.

H is dictis, mox in tenues euauit auras.

E xperrectus ad hæc iunctis ad sidera palmit

I osippus, patri aeterno persoluit honores,

E t dulcem praë letitia uocat impiger almam,

R emq; aperit, uocesq; ipsas edisserit omnes.

P laudebat tunc alma parens blandita Tonanti,

C ui pariter puer arridens, ludebat & ipse,

C ertabantq; ambo interdum per amata uicissim

B asta, rerum harum certi, exortescq; pericli,

E t qui non minus audissent caelestia iussa.

C onsurgunt, secus & leti non uocibus istis

Quam fuerit senior quondam, cui uincola rupta

C arceribus patefactis, & iam poste recluso.

Gratum

G ratum iter arripiunt, puerum nunc baulat ipsum

I osippus, nunc tentantem praëcurrere matri

N on finit, & pando cum matre imponit asello.

D iua parens tum cuncta illi iam dura perosa,

S axosas longasq; uias, casumq; minantes

P ræcipites montes, quæ non prius acta timore

A duertit fugiens, horret, natoq; gemiscit.

E t memor hinc dictorum olim Symeonis & Annæ,

Quum lustrata fuit, quumq; alter turtur & alitè

S unt sacris oblatis aris pro more parentum,

T enuia dona quidem, sed paupertatis egenæ

I ndicia, haud turpe in casto hoc incommoda parua,

H orrescit magis, atq; egrè merore subacta,

S uspirat per sæpe altum, nec lumine sicco,

A ffuerat sanctæ Genitus, spectabile numen.

P rædixere illi ærummas, durosq; labores.

P rædixere acres poenas, mortemq; cruentam,

A tq; ipsi si gendam animam mucrone parenti.

I ntremit his certè genitrix, & blandior alitrix.

S pem simulat quanquam, & nato quandoq; iocetur,

S e letam, seseq; hilarem in solatia monstrans.

Quid lateat tamen omniscium, quem fallere non est?

D iuino puer intuitu, risuq; beato

T ristia cuncta fugat, materna & corda serenat.

Quale iubar nitidum atq; orientia lumina solis

B

5

Nocturnas

N octurnas pellunt tenebras, lucemq; reducunt.

S ic iter id peragunt, superant pendencia saxa.

S pemq; metumq; intra, duro longoq; labori

I nstantes, laribus donec consistere detur.

V t uerò Solymos tandem tetigere recessus,

C rediderim tunc defessos, in gaudia blanda

C onfedissem omnes, puero & quæfisse quietem,

F orsan & hic tenui uictu per gramina fotos.

E cce tamen nulla ut miseris sunt ocia longa,

A rchelo regis sceptrum cessisse relatum est,

H æredi pariter scelerum patriq; furoris:

C um moesti ad puerum moti, accurrentibus ulnis

S uscepit quem blanda parens: quo tramite uertant

I gnari, residet iterum, & se in grata uicissim

C onsulsa exquirunt: eadem ambos cura recurvat,

I dem amor, & tenero cuncta aduersantia uitant,

S ingula dum tristes agitant, nec terminus ullus

C onsilio est, somno coniunx correptus inhæsit:

Q uem quid agat celer immisissus tunc instruit ales,

V nde citus nuptam his dictis affatur amatam:

A udendum est uxor dulcis, quando auctor olympi

A ssideat nobis semper, natumq; gubernet.

H ic rectâ in Solymas, tecta intra affinia fessis

C erta quies sperata fuit, propiore receptu.

M uanda est ratio, & fida in statione locandus

Nazæ:

N azærea puer est, mandantis iussa sequamur.

N ec male grata uia est, agendum imperterrita coniunx

D ux diuinus amor nobis, & euntibus index.

S ic monuit noto interpres dudum agnitus ore.

N e dubita: en quàm se pronum reclinet a sellis

A mbobus, tractu in magno nil triste perosus.

I pse uigens patibus ualco, nec dulce pigeret

D elicium nostrum distracto hoc ferre recessu

I ntra ulnas, nulla noxa, discrimine nullo.

S ic fatus, nato illabens, lata oscula figit.

D iua uiro ingenuo arridet, parctq; monenti.

T um dextra ad Iordanis aquas, tam flumina blanda,

D iuertunt: puer auditas latatur ad undas

P resagus, quo maturo est aditurus in æuo.

V t demum optatas fessis sub Nazæreth oras

I am placidum peragratur iter, leuat ipse laborem

S olando, Genetrix ad erit, currentq; propinquus.

S ponsa age: non aliò certè nunc lætior irem,

Q uando illi patriæ curis addicam ab ipsis,

N e ue alibi hoc uitæ reliquum decurrere malim.

T alia dicta frequens commentus in ocia nuptæ,

D iuino persepe itidem colludit alumno,

N unc uictu nunc se resouens, & utrunq; quietè

I nuotum cedunt cuncta. & non altera lætis

interposita dies, quum sunt grata urbe potiti.

Hæc

H u c ubi peruentum, & solita inira tecta locati,
 E t reditum sensere parens, Cleophaeque marita,
 A ccurrunt Mariam ut uisunt, carumque nepotem.
 A ccurrunt Zebedaei uxor, cunctaque tribules,
 E t puero gaudent hilares: sed praee omnibus ipse
 A nna sororque; Deae, tacite praecordia ad ima,
 S anguinis ut natura potest, sensimque remollit
 C lam spirans uis cognatae, prolisque beatæ,
 N on ullo saturæ obtutu, aut complexibus ullis
 I lli certatim insanae raptæ oscula carpunt,
 E t tractum illecebris per mutua gaudia ductant,
 Q uas facili puerum dicas cognoscere risu.
 I psa humilis uirgo, applausu sibi conscia tanto,
 F actori grates summo, laudeisque rependit.
 I osippus nunc huic dextram, nunc porrigit illi:
 A t socrum ante alias caris amplectitur ulnis,
 F ratris & uxori meritos partitur honores.
 I nterea nox è caelo delabitur alto,
 L imina & in sua discedens se quisque reportat:
 V erum Amos, & quæ pauperiem noue modesti
 T am iusti frugique, uiri, tenerumque pudorem
 C oniuigis, applicitos sero miserantur egenos,
 P roque sua quæcumque, illis fert munera quadra.
 A lma parens nato somnum curatque quietem:
 N eniolam de more pater, tentatque susurros.

Nec

N ec mora, defessos gratus sopor irrigat artus.
 S ancto ipsi indulgent Genio, donisque fruuntur.
 P ostera uix caelo exoriens Aurora rubebat:
 Q uum puero custos fidus sic sospite ducto
 L etior, & pacis certus, finisque laborum,
 A ngusta pro re se matutinus agebat,
 A tq; alacris, nec tam dulci sub pondere pressus,
 A ccingens operi sese fabrilia querit
 A rmamenta, quibus solita tolerantius arte
 P erferat & propriam & nati, uitamque parentis:
 P aritur pater æthereus de diuite caelo
 F ænora, nec uitæ frugis ientacula desunt.
 I psa colo interdum cessantis lucra mariti
 V irgo, & acu supplet: nec iners deperditur hora.
 A mbobus puer insistens, fastidia tollit,
 B lande & utrunque adiens, blanda in solatia cogit.
 C oniuigibus concessa quies non gratior ullis:
 N ec magis paupertas foelix fuit, et magis concors.
 Q uicquid coenatur, nitidum est, lautique perunctum:
 A mbrosius maclus puer, & caelestia mella
 I mmiscet, tenuis mensæ dum sercula uersat.
 O uere foelix domus, & prædiues egena,
 S umma ubi sic pax tranquilla est, ubi summa uoluptas,
 Q uæ nullæ potiuntur opes, ubi nulla libido,
 E t nulla ambitio est, nulla & sibi conscia cura.

Hi

H italem peragunt per sancta negotia uitam:
 Nil nisi quod nato placitum, patriq; Tonanti,
 Et numus meditati omne in solatia tanta,
 Et leti in uoto hoc pacata mente perennant.
 Interea puer ipse adolet, crescitq; merendo:
 Cui uirtus, cui forma comes, cui gratia maior
 Consurgunt: Et iam deitas emersa dehiscit.
 Nec mirum, si dulce senex sic captus ineptit
 Celestes ad conspectus properantius auctos:
 Si dulcis mater sic matris ad numinis ora
 Perditur, atque alta exorsi si languet amore.
 Tempus erat, quo se ex omni regione ferebat
 Iudæa ad Solymarum ædem pro legis honore,
 Proq; olim è Nilo egressu, phasce unde uocatum.
 Huc se deducto et nato Iosippus, et uxor
 Contulerant. Genitus bis sex euoluerat annos:
 Eccc autem quo mox geminos cura anxia torquet,
 Indulget dum quisq; sacris, miscentur et ipsi
 Iosippus de more uiridis, et matribus uxor.
 Deliuuit puer, et triduo mœerere parentes
 Passus, iam scelerum impatiens, cultusq; prophani:
 In primis fastum tumidum, et simulantia corda,
 Et phariseorum incessens commenta maligna,
 Acrier in cunctos fertur, retigitq; malorum
 Usuram inuentam, et mystarum crimina carpit,

Impastâ ingluuiem, et studia improba mentis auare,
 His coram è templo, inuerti sensa intima legis,
 Nec tribui summos Patri quos poscit honores,
 E docet, et lusus cogi in deliria mentes.
 Mirantur qui mente uigent, sanâq; Minerua
 Tam castigatum in puero, et tam dogma seuerum:
 Et teneri laudant sensus flammantia uerba,
 Plebs, populusq; fauent animo, gratantur et ausis.
 Indignata fuit damnatae ignauia seclæ,
 Flammibus succensa ira præcordia turgent,
 Quos sua perfidia atq; ultrix sibi conscia plectit
 Improbitas uulgata palam, pueroq; magistro:
 Dentibus infrendent omnes, et murmura fundunt.
 Nec minus ore fremunt, quam pulsi euriq; notiq;
 Ac olia de rupe fremant, simul agmine facto.
 Nec secus in uindictam acuiunt crudelia uota,
 Quam uexatus aper, clausa quum ualle retentus,
 Latratus morsusq; canum et uenabula sentit.
 Interea qui sat tristes sic numinis astu
 Errarant, reduces intrant delubra parentes,
 Et nato astantis turbæ timuere coronam.
 Cui sic est ingressa parens et talibus orsa.
 Heu fili, quorsum hoc nobis te querimus ambo,
 Et triduum est, pariter fessi, pariterq; dolentes.
 Non ultra Deus hanc passus, coetumq; relinquens

A n nescis ubi res patria, & coeleste decorum
T angitur, obstandum esse mihi & pugnare necesse?
S ic factus, comes it solitas ambobus in oras.
H is actis sat contentus, certusq; furori
N unc non esse locum extremo, in stata tempora differt.
H incq; diu non auditur concurrere iniquis:
S ed matri, blandoq; seni meditaturo honores,
O fficijsq; pijs gaudet, nobisq; meretur,
E sseis fortasse etiam quandoq; benignus
A dducius probitate uirum, uitaq; pudica,
Q ui per longa Deo addicti ieiunia pallent,
G ens aeterna quidem ex sese propagine nulla.
T er senos hanc uitam annos strepitu procul omni,
M undanisq; procul curis, & amator eremi,
(S ola Deum quæ uita decet) latitantius egit,
M orre senis tantum offensus, uiduamq; relicta.
F œlix sancte senex, cui dulce in morte gemiscit
C hristus homo, deus omnipotens, tam gratus alumnus
C ui dulce extremos lachrymans persoluit honores
G rata uxor, tam sancta uxor, foecundiq; uirgo,
M œrens custode amisso, & tam coniuge dulci.

LIBRI PRIMI
FINIS.

De deo

LIBER SECVNDVS.

P Ost uerò has tãdem lachrymas labentibus annis;
C asta patris nata aeterni, sanctissima uirgo,
N on ignara mali, desolatusq; propinqui,
E t nati occubitus: tantum illi intenta uacabat,
C uncta illi uerita, & pauitans ad murmura cuncta;
Q uum sancte decreta obiens, & uelle supremum,
I pseq; iam sex lustra ageret, maturius æuum,
P recipuosq; dies meritis ab origine dictos;
L ustrari primum uoluit Iordanis in unda,
S ignum ortus certum rediuiui, animaq; renata,
Q uoq; homini iam non opus est cute, ut antè, recidi.
M ox uerò aduersæ obrectans iterum impia sectæ;
I ncipit hortari passim, intrepidoq; suasu
I usa patris seruanda esse obliquamine nullo,
Q ui ueri, qui rerum author, quiq; imperat unus,
C onspicue nitidis gratus, mentita perosus.
Q uod postquam tristis delatum est matris ad aures;
N on aliter, si falsa licet contexere ueris,
D iriguit sensu amisso, in lachrymasq; soluta est,
Q uam Nioben riguisse olim & fleuisse putatum.
T aliter attonitæ ad famam Zebedæia conuix,
A tq; Dææ soror, angebat quam cura nepotis,
A nte alias properè accurrunt, blandeq; reuisunt.

C

He

H æscentem miseratæ, moerentemq; relinqui
S ensim, conquestamq; obitus quod natus in ipsos
I am tum ultro properet, uerbis solantur amicis.
H incq; alternatim iuges, ne sola moretur
P romittunt moestæ comitatus grande leuamen.
I nterea questus tanti non inscius ille,
A d matrem rediens hilaris, uultuq; serenus,
I ucundo alloquio & flammati numinis orsis,
T ristitiamq; metumq; abolet de pectore sacro.
N on aliter, quam quum spirat iam uere tepenti,
R elliquias hyemis Zephyrus, brumæq; resoluit.
T um uerò auctorem summum quem nouerat ortus
A nie suos, & adhuc grauida dum staret in aluo,
P ræcursor, demum monitus sic alite nota
D iuinum referenti ignem, ardoremq; supernum,
V t iam lustrato astiterat spectata columba.
D ehinc supera & uoce excitus, quod filius esset
A cerno placitus patri: Iordanis amatas
D um Deus itq; reditq; uias: simul indice certum
P rotento osentans, alius clamoribus effert.
E n Deus, en agnus, qui mundi crimina tollit,
E n Deus, en agnus, qui mundi crimina tollit,
R esponsant ripe, qui mundi crimina tollit.
H æc uox clamantis, præconem & gratius obibat:
N ec modò se Christū esse negans, talem est quoq; fassus,
 Qui non

Q ui non uel ligula dignè illum exoluerit ima.
V ocibus his tactus, lustratorumq; tumultu
T urbari dudum obsessa de sede tyrannus
L ucifer extimuit, regnoq; excludier orbis.
N am longo uatum monitis iam percitus æuo,
D iclatisq; Sibyllinis, uertentia secla
A tq; Deo addictos homini, dignouerat ortus,
Q ui terræ regat immensum, coeliq; tribunal.
Q uare illum instructa fidens indagine uecors;
S it ne Deus tentans: nam tunc ieiunus agebat,
C onditione hominis procul, & mortalibus auris,
A d decimam quater usq; diem contentus eremo:
C ommentus pietatem amplam, & præfatus honores,
T alibus alloquitur. Non ne es tu missus ab alio?
N on ne Dei natus, uerbo qui singula possis?
S qualidior certe palles, ieiunia & ista
L onga nimis, cur non tete miserabere tandem?
C ur patiere situ uinci, macieq; relabi?
D ic age, dic queso, hos lapides, resq; ipsa sequetur:
I n panes uerti, merita in conuiuia fessio,
N ectam sera Deo obstulerint tentacula frangi,
M onstrabatq; illi silices temerarius, audax:
E t quando non sufficere hoc in commoda uitæ,
A tq; ex ore Dei manantia uerba requiri
S ensisset, nec adhuc certus uoti anxius esset:
 C 2 Quid

Quid non fert bonus omnipotens, pia dogmata nobis
 I nstituens, ne mens fastu nostra ambiat ullo?
 D eferri patitur summa ad fastigia templi,
 N ec tamen ostentata illi est diuina facultas,
 D elapsu tuto coeli subeunte cohorte:
 C um fatuè nil sit tentandum, ausu ue procaci.
 D elusus totiens dolet, & tam turpe repulsus:
 V nde odij ferus antiqui, & memor antè malorum,
 D ecertare etiã in domino, & contendere perstat,
 O bdurans scelere in magno, quo perditus olim
 C elesti de sede ruit, religatus & orco est.
 T entamento igitur supremo ipsum inde relatum,
 I mposit uasti præcelso in uertice montis,
 M undana & regna hinc lustrans, sint omnia (dixit)
 O spectate hominum iuuenis, cura unica nostra,
 H æc tua, si numen nostrum ueneratus adores,
 P rocumbasq; humilis nostras accinctus ad aras.
 T um scelere hoc sanctas prorupit Christus iras,
 T am temerè patrios tangi non passus honores,
 H incq; abeas (inquit) Sathan, teq; abde barathro,
 S ic ne tui hæc audes iterum fera crimina casus?
 A n nescis quod tam sacri reuerentia cultus
 D ebita sit tantum coeli dominoq; Deoq;?
 S ed te mox, i monstrum crebi, fuge pessime rerum.
 P ertinuit sic detrecto sibi conscius astu,

Iam

I am certus, qui nam ille esset, nec numinis anceps
 F ugit, & horendè frendens, cursuq; citato
 E xiliens: dicas ferro candente repressum.
 T unc domino iam præsentès à Patre ministri,
 Q ui bello extremo affucrant, iræq; mimaci,
 E t turpe eiectum agnatum risere rebellem,
 D e coelo allatam ad mensam famulantur edenti:
 A tq; Dei sacro intuitu, affatuq; fruuntur.
 P ostquam autem est exempta fames, & mensa remota,
 G randibus insistens cœptis, celebriq; triumpho,
 A ltitona iam uoce palam, uitaq; magistræ,
 I udaicæ damnaturus mendacia turbe,
 E t scelera & fraudes: hinc primum in templa Caperna
 C hristus abit, captiq; affinis dogmata firmans,
 P œniteat iubet, & caueant à crimine fontes,
 E t meritas obeant ultro ob deliquia pœnas,
 C um noua lex instans iam coeli claustra relaxet
 H is tantum, quos cura Dei & bcnefacta fatigant,
 Q ui se odere ipsos tantum, in coelestia ducti,
 N ec tamen immemores iunctorum in numine fratrum,
 I llos non minus ac sese tutantur amantq;
 I usticia sic ditanti, & pace auspice sancta.
 T alia contendens, corda in durantia fertur,
 C astigatq; indignantes, & territat ira,
 A c ternosq; malis luctus, ignesq; minatur.

C

3

Né ue

N e ue negent hæc ferre Deum, sponte obuius ægris,
 D amone siue furunt, luxu seu corpore languent,
 A glutum imperitans Furijs morbisq; medetur.
 M iranturq; stupentq; omnes, turba affluit ingens.
 E t tanta insignem exorant pietate morari.

I sta Tyberides primum attentantur ad undas,
 S æpe ubi commonitos tum forte in littore inani
 V erticula Andream annoso cum fratre trahentem,
 E t Zebedæo ortos geminos, Salomeq; marita,
 C orripuit, danda alio instans uaga retia ponto,
 P ifcatu si mens illis ditariet amplo.
 H æc fando, simul applicita se in puppe locauit,
 E t iubet in pelagus solui, uastumq; profundum.
 N on minus hinc tamen effuso de gurgite gentes
 I nstituens, mox Heus, (inquit) maioribus ausis,
 E t maiore opus est tractus, maioreq; nisu,
 O bone, sed non docte senex, satis artibus istis,
 H ic moneo, hic maculas laxes, funesq; solutos,
 N ec pigeat iam me rete exoluisse magistro.

S uccinctus peragit senior mandata Tonantis,
 E narrans noctem insomnem, uacuosq; labores,
 I aetat & excipulas: tum nec mora, sentit ad ima
 C ompleri maculas, & multa prole grauari.
 M iratus numerum tantum toto æquore uerti,
 N ec securus opis fraternelæ ad pondus inæquum

Voce

V oce hilari errantes socios de morte citatos,
 I n commune uocat lucrum, quæ sitaq; uota.
 A ccurrunt alacres fratres, tentisq; lacertis
 R etibus innixi presso se poplite firmant,
 V iq; acri ingeminant tractus, coguntq; subire
 I ngentem in summum pelagi magno impete prædant.
 I gnescunt omnes, cunctis it corpore sudor.
 C orde senex infracto instat, iuuenesq; coercet.
 H eu pudeat, durate uiri: tu commoda frater
 T erga oneri defer. subit ille, in collaq; onusta
 I nmitens, iunctis ratibus conamine magno
 I ntrusit molem: tremuere ad pondera cymbæ.
 A uersas urgente minus tractu ille iuuenas,
 V iq; minore antrum subijisse coëgit opacum:
 N ec nisi maiore graucem, nec robore tanto
 T erripedem Alcides Anthæum à matre reuulsit,
 N imodò ni uanos referant græca ausa labores.
 F ida Tonantiades dudum sibi pectora lecta,
 N on cessisse oneri gaudens, gratatur anhelis.
 A t Petrus ingentis facti quem cura recursat,
 E t cui iam commota pios mens feruet ad æstus,
 A nte pedes fusus Christi, in lachrymasq; solutus,
 H eu Domine, heu unde immensa hæc est gratia nobis!
 C ymba humilis nostra est, nec tanto remige digna.
 N os uitam meriti duro tolerare labore,

C 4

Crimine

Crimine pro nostro, nos tantum ut sordida tangunt.
Quod nostrum est, sine nos patrias has nare plaudes.

Tu Deus es, tu rerum opifex, tua regia coelum:

Caelum adeas, nos sorte data uixisse decebit.

Ista Simon, reliqui in pisces & retia uersti,

Non minus ad manifesta tamen miracula mussant.

Et pendent senis ad lacrymas, humilesq; rogatus.

Omnipotens tacitum cunctis instillat amorem,

Et blando mox alloquio sic dulce profatur.

O dudum mihi lecta uirum praestantia corda,

Iam maculas & tempus ad est has linquere lyncres.

Quid laudis uestra hac tandem speratis in alga?

Quod lucrum? cur non leti post me ocyus itis?

Discitis & piscari homines? commenta monebo

Ipse, nouasq; artis, alia est uectanda carina

Petre tibi, uobisq; aliud iam rete trahendum.

Tum proni, assumus en omnes, tibi credimur ultro,

Tesequimur, iussisse tuum est, mora nulla retardet:

Littore & excepti, Zebedaeo cuncta resignant.

Succedit turba, in praedam remorata relictam.

Ipse abit, unanimes cuncti comitantur orantes,

Bethsaidae praefertim orti, accedente Philippo.

His cum uicinas oras, & proxima lustrat

Littora, nec uacuas Galilae deserit urbes,

Horatatu officijsq; pijs in iussa paterna.

Ad pie-

Ad pietatem amplam stupidi, manifesta q; mira,

Delecti socij assiduas animantur in horas,

Et magis ac magis efferuent in dulcia uota:

Ipse rudes molli applausu moderatur habenas.

Compositi surgunt mores, nil iam nisi sanctum

Audent, nec praepceptorem spes agnita fallit.

Extra quaesita ut longo sunt oppida cursu,

Maternas reuocat dcmum se Christus in aedes,

Iure etiam altrici terrae indicturus honores.

Hic, quanquam dulci nato, socijsq; reuifis

Gauderet Dea, facta illis leto obuia uultu,

Vt seruabat adhuc memori sub pectore manus

Coram ipsis sibi collatum inter prandia quondam,

Uersa oluit quum lympba merum, mirante ministro:

Tamq; pio intuitu propera huic sua gloria uenit:

Mente pauens tamen, & tacita magis anxia cura,

Omnibus impense unigenam commendat amatum,

Præcipue super hoc lacrymans hortata Ioannem

Dilecta Salome natum, atq; etate propinquum,

Præq; alijs genio placitum, nec sanguinis ullo

Vinclo, illi iniunctum tamen, ut desertur inane.

Ergo humilis Galilaeo instat, cui plurima fando,

Oppressi retegit causas confusa doloris,

Quoq; pauet tristis properantia tempora sati.

Vix ea finierat, casu quum territus heros

C

5

Et tact-

E t tactus mœrore Deæ, trepidusq; periclo
 C ontremuit, quale arbutum occurfantibus Euris,
 N eclachrymis caruere genæ, ingemuitq; dolenti.
 E t quoniam euentus cupidam cuiusq; moneri
 A udierrat, tantumq; sibi hoc mandari uni,
 O mnia facturum actutum, pactusq; fidelem est.
 I nterea exierat taciturnus tecla Magister,
 Q uod uigil aduertit Genetrix: comes ergo futurus,
 A bscessit, domine ploranti leta precatus.
 V erum ecce officio incumbens, patriæq; saluti,
 I am medio in confesso astans, populiq; corona,
 C odice tum clauso, Christus lectum intonat illud
 D iuino monitum antiquis de pectore uatis.
 S piritus est in me domini, uos alloquor unctus,
 I mpartire bonis missus celestia regna:
 Q ui ueni saluare humiles, et corde quietos.
 Q ui ueni bellare hostes, et reddere præsto
 C aptiuis libertatem, cæcisq; uidere,
 T emporis admonitor grati, precijq; propinqui.
 H æc tonat, hincq; sedens populis mirantibus inquit,
 A uribus hæc de me scripta olim admittite uestris,
 P acatæ mentis gentes, animiq; quieti,
 Q ui refero è cælo lumen, quo gratia cornu
 S e se omnis fundit pleno, quo uita suborta est.
 P erpetuumq; uirens decor, et mors occubat atra.

Tum

T um uero insanus dictantem talia damnat
 L iuentum furor, et mala mens sibi conscia seclæ:
 N on ue hic Iosippo genitus? non ne incola noster?
 V nde audet se ferre Deum? nisi somnia iactat,
 E t tot mira potest, quod facta ad stagna relatum est
 E t Gennezareas ripas, et in urbe Caperna.
 H æc cur non agit et nobis? cur illa negarit
 N ostræ urbi, cui ceu patriæ pia commoda debet?
 O biciunt hæc uesani, et malegratus habetur.
 N ec passi historias referentem, et mystica sensa,
 I srahelisq; domos uiduas, frustra q; gementes,
 V ixq; olim saluum Naaman è millibus unum.
 E xempla inuidiæ, sua et unde opprobria norint,
 E xurgunt indignantes, ut patria nulla est
 G rata suis, sanctæ magnis: et moenibus urbis
 E uectum sistunt ellato in culmine montis,
 P ræcipitemq; inhiant misero de rupe ruinam.
 I modò tu, facilisq; tuis impende fauorem,
 E t prodesse uelis: merces ea debita Christo est.
 P ro uita quæ sita illis, huic fata minantur.
 S cilicet hoc de more uenit, stant improba damna
 P ro meritis, nunquamq; bonis par gratia fertur.
 H æc turba intentat, medius perlabitur illos,
 N ec timet attonitos, et uti per somnia pressos
 I gnaros quid agant: iterumq; Caperna uisit

Delubra,

Delubra, illæsus, legemq; edisserit amplè
 D ielutam, pronè arrectas præbentibus aures.
 F initimos iam tum crebescit fama per omnes,
 A d laudes Syria ex tota migratur honoras.
 M iratur pia corda uirum, mentesq; refusa
 A ffectus sacros, uis unde in singula præsto est.
 P recipue stupuere tamen, laudesq; dedere,
 A nte reluctantem uidere ut demona pulsum,
 E t uictas cecidisse manus, domitumq; furorem,
 C ontinuo incolumi, penitusq; superflite saluo.
 H is in templo actis, nulla ut pia perditur hora
 P resago, celer hinc sese mouet, et senis ades
 I ngreditur, cui fortè socrus tunc ægraiacebat:
 O ccurrit nata intranti, supplexq; parenti
 O rat opem, atq; ignes abigi, reddiq; salutem.
 N on mora, uanescit febris, mandante Magistro:
 I ncolumisq; exurgit anus, nec segnior instat
 N ate, epulisq; onerat mensas, Dominoq; ministrat.
 E micuit latè domus ad sibi protinus ortum
 N on prius inspectum lumen, tanti hospitis ergò:
 C eu uubar ad solis subitum latè emicat aer.
 H uerbe ex tota adducti, uicòq; propinqui,
 A rtibus aut ægri luxis, uel lumine cassi,
 C orpore uel lacero polluti, aut mente relapsi,
 E uasere omnes ualidi, ferus ipse coactus

Lucifer

L ucyfer oppressos et linquere non sua membra,
 S ponte Deum cunctis coram Dominumq; faterur.
 L etanturq; stupentq; omnes, sed præ omnibus acto
 S idere qui iam profiliunt, et demone pulso,
 Q uas illi possunt grates, et digna rependunt.
 V ocales recinunt muti, cantusq; frequentant:
 E x urbe, e q; lacu resonat sua gloria Christo,
 I pse nec ingratus succedit uesper olympo.
 P ostera ut illuxit Phœbei sideris aura,
 E t terris rediuiua dies exorta beatis,
 A rripere inde aliàs iter ille occœpit in oras,
 E t pariter cunctis intentam afferre salutem.
 E t quamuis multi attentent, passimq; subinsistent
 V t maneat, uerbo allecti, et deitate uigenti,
 N on aliquo tamen hortatu precibus ue mouetur.
 N unc ambit Galileam iterum, nunc subdita regna
 I mperio Solymarum acri, et nouisse furenti:
 C huzæ ubi conualuit coniunx, ubi demonas urget,
 M agdalenam et linquunt septena in crimina monstra:
 M agdalenam mox tam gratam, tamq; usq; fidelem
 S eruitio in iugi, quæ prima affata reuiuum est.
 H oc cursu non infœlix Bethesda relicta,
 L anguentumq; lacus diues, lenteq; salubris,
 E t qui terdecimo atq; octono torpidus anno
 L anguerat, surge ut dixit, surrexit, et iuit.

Interdum

Interdum uadit ad ripas Iordanis amatas,
Omnibus implorata salus, & gratia præsto est.
Sex alios hunc per tractum uariumq; rotatum
Deligit ipse sibi in comites, parère paratos,
Prestantesq; uiros omnes: nisi proditor ille,
Dedecus & tanti coetus infamia sola,
Fœdasset numerum egregium tam crimine diro.
Ventum autem interea peramceni collis ad ima:
Tum pressus turba ingenti, magnosq; tumultu,
Vndenis ductis culmen consendit in altum,
Sacra quibus coram instituens primordia cultus,
Vt sedit blando effatus sic incipit ore:
Intenti expectant omnes, atq; auribus hærent.
Precipua & longè est hominum fors illa beata
Qua se substituunt humiles, fastu procul omni:
Pauptate etiam ultro obita melioribus ausis.
Qui luctu pulsi, insano & ui legis iniquæ
Letitiam sperant olim, ac probitatis habenas.
Qui consolantur miseros, & corde reident,
Nec nisi pacem orant, quos nulla aduersa reclinant.
Quiq; Deo iniunctis animis, nullo impete quassi
Constant, alpino ueluti sint uertice cautes,
Inconcussæ Euris, & nullo turbine motæ,
Hi, magni & dites tandem per gaudia Leta
Aeternum saturi, diuinæ ad pocula mensæ

in-

Inconsumpta Dei obtutu alloquiorq; fruuntur
Tum rerum domini, & dignati sedibus astris.
Vos itidem tunc foelices, uobisq; futuræ
In caelo merces preciosæ, & scenore multo,
Quum mundana odia & fellis conuicia plena,
Mentitq; doli incessent, falsoq; retundent
Me propter, temereq; meæ facta inuida laudis,
Quod sæcla infensa in uates sunt sucta fideles.
Vos, sal, uos estis per me Sapientia terræ.
Ah ah ne fitis fatui, ne fabule inanes,
Vos lux, uos mundo expositi in spectacula magna.
Ne benefacta, et lux uestra interclusa recumbant,
Imò agedum, uestra hæc omnes uideantq; probentq;
Mox sapidi, mox non atra caligine pressi,
Vnde Deo sua sit soli laus incluta patri.
Quando autem nodum est uobis consulta satis mens,
Nec satis est meruisse olim, sed oporteat ultra
Causse, & nullo se contemerasse nefando,
Accipite hæc, uegeta & prorsus resipiscite mente.
Lex Mosi dictata prius, mansura superstes,
Dum coelum stabit, dum fundet germina tellus,
Haud soluenda mihi est, qui ueni efferre iacentem:
Quin prorsum intacta, & liuentis nescia morsus
Seruanda est nimirum omnis: quiq; improbus illam
Aut maculare aliqua audebit, uel parte secare.

Que

Q uae phariseorum impietas et auara libido est,
 A h tum, tum penitus miserum, fatiq; maligni,
 Q ui coelo infauste abscissus, coelo exulet usque
 Ae ternum addictus Furijs, tristiq; Geennæ.
 P rorjurn igitur supplenda manet, passimq; monenda,
 S i modo, si uobis sanctum & celestia cura.

I ure quidem sancto scelus est occidere quenquam:
 S ed nec fas temere irasci, dureq; reniti,
 V lscisci ue indignantem, aut odisse nocentes,
 E t memorem offensæ dilatæ incumbere poenæ:
 Q uando pijs etiam officijs teneamur in hostes,
 V el si conturent in nos, ac dira faceffant.

E st iurgasse nefas: hominum sed & impius ille est,
 Q ui sua, cui debet, non æqua lance resignat.
 H ic porro assiduis uimclis, et carcere tetro
 P lectendus, quem nulla unquam satis ira fatiget,
 D onec in integrum pro nomine damna rependat.

N on modo non fas moechari est: sed adultera & ipsa
 R eddita mens, uel solo obtutu, obnoxia poenæ est.
 Q uare agite, atq; oculum præstet, uel perdere dextram,
 Q uam molis sit summa omnis turpi oblita culpa.

O lim etiam indici audistis diuortia nuptis,
 V t nulla improbitas non castigata relicta est:
 V erum ea lex tantum moechas, et fornice dignas,
 N ec thalamos tangit castos, lectumq; pudicum,

Imò

I mò inquam, si qua est meritò, uel fortè repulsa,
 N ulla nequitia, fidei nec foedere rupto,
 N on homini hanc alia licet ulli nubere teda,
 N on pactos uiolare thoros, pro missaq; iura,
 N ec thalamis fas inde nouis hæsisse maritum.
 A mbo etenim peccant, & adulter factus uterq; est,
 M utua ut his tantum & promiscua sanguinis est lex,
 V na eadem & caro sunt, uno illo in uelle iugati,
 S ic præsentè Deo: quos non seiungere sit fas,
 V llanec in terris concessa licentia tanti.
 D imississe quidem castam illaudabile semper,
 N ec tetrici torquenda secus sententia Mosi,
 C ui tantum minus unum alio est damnabile crimen,
 A ltera ne ue ideo tamen est admissa uoluptas.
 H æc ita sunt: unde hi longè præstantius audent,
 Q ui se ultro eunuchant, maiora in munera nixi: (sunt.
 Q uanq; hoc paucorum est, neq; enim omnes omnia pos-
 P eierat infælix exlex, delinquit & ille,
 Q ui stultè & nullo iuris discrimine ductus
 P er caput ipse suum, per terram & sidera iurat.
 C um propè sit nihili, cui subfit nulla facultas.
 N on ne sat est si sis uerax, est dicere, non est?
 A rbitrio legis cautum est, pacisq; seueræ,
 D eberi dentem denti, pro lumine lumen.
 A t moneo, ne uos teneat tantum effera cura:

D

Imò

DE DEO HOMINE

I mō malis estote boni, nocuisq; benigni,
 E t mitis subeat presto tolerantia uindex:
 V estra nec in quenquam sit mens auersa petentem.
 O ffensam benefacta linunt, bona uerba repellunt
 urgia, & acre odium mellita oratio tollit.
 S cilicet hoc summi est imitari gesta parentis,
 Q uisoles finit effuluisse bonisq; malisq;
 Q ui pluuijs pariter demissis irrigat omnes.
 E cquid enim egregium est? uel quanta laude meremur?
 S i promi sumus in gratos, qui munera reddunt?
 S i sua sit meritis merces? si præmia digna?
 E st uirtus, est eximium facinusq; superbum,
 Q uo sacra insignes lauru dominamur Olympo,
 Q uum precibus blandis, & ope officiosus ampla
 V æsanos hostes, inimicq; castra fouemus.
 S ande hæc sic constant: at detestabile & illud,
 S i quis uel nudo numum uel pallia donat,
 A ut peragit quid tale pium, seu pronus adorat,
 Q uæ clam debucrat, tacito nec credit operto,
 Q uæ soli credenda Deo, qui talia curet:
 E t tantum illa palam, & mundanæ applausibus auræ,
 E t facit, et iactat: non ne huic mercedis abunde est,
 H ic tumor? hic fastus? tam iactaq; gloria uulgò?
 T utum igitur, clandestinè hæc soluisse Tonanti,
 C ui nihil occlusum, qui diuitem fœnore reddat.

Quemq;

LIBER SECVNDVS.

Quemq; humili iuuat atq; breui sic uoce rogari.
 O pater, ò cœli cultor, cui laude canendum est
 N omen honoratum, sancta tua regna recludas,
 V elle tuum tamen ut cœlum sic terra frequentet.
 D a nostrum da panem hodie, in conuiuia nobis,
 M issaq; fac scelera hæc nostra, ut dimittimus & nos
 D ebita deuictis nobis: adsisq; benignus,
 N osq; intentatos seruus, noxa procul omni.
 T u potes, & regni est omnis tua gloria summi.
 S ic porro orandum est: & dimisisse necesse,
 O blita si modò, si uultis, deliquia uestra:
 N ec nouit mercede alia pater ille moueri.
 I nsuper id moneam: quum ieiunabitis olim,
 N e tetricam simulate animam, aut apflete cunimo,
 V ulgi aura tracti insanat: nam tunc irrita cuncta.
 S inceris agite hæc uotis, pulchreq; nitentes.
 N am satis hinc speculatori placuisse superno,
 S implicitas quem culta mouet, quem fallere non est.
 Q ui mensa non consumpta hæc ieiunia pascit,
 Q uiq; itidem fidus custos sibi credita seruat,
 V el si clam preciosi illi sint dona reposti:
 E t tunc nec tineæ, pateant ue araria furi.
 H uic oculo inuenti uigili, nec lumine probro
 S ecuras omni in cura spes credite uestras.
 A tq; ut non datur æquè ullis seruire duobus,

D

2

Sit lux.

DE DEO HOMINE

S it lux, sit solus uobis pro remige certo.
 Quo duce, non aliò post hac mens uestra trahatur.
 V ndique enim satis hinc cantum, & res cedit in ausa
 O mnibus, hoc uno, nec tunc labor improbus ullus,
 I nfamis' ue ardor uel opum mouet atra libido.
 S int ipsæ exemplo uolucres, piscesq; feræq;
 N ulla quibus seges est, nulla & quibus horrea curæ:
 E t uiuunt tamen, & magno curantur alumno.
 N on ne rose & flores crescunt, & gramina læta,
 S plendidiusq; nitent rutilo Solomonis amictu,
 Q uamuis ille auro plenaq; superbiat arca?
 A t neq; nent tamen hæc, & nulla ex arte reident,
 N atiuus color ex alto his & gratia tanta.
 V erum ô, tam tenuis si tangit cura Tonantem,
 S ic ne adeò insanae mentis, fideiq; labantis,
 V os ipse arguerim, quod non maiora putetis
 H umano generi, & longè meliora parari?
 S ic ne putem ignaua & sordenti mole repressos,
 V ilia quod tantum, & meditati lubrica tantum,
 A ssiduis patinis soli; inhiatis Iaccho?
 E rgo absit, nec tam uæcors uos obruat error:
 S uspicite, & sursum efferte ac protendite in astra
 I nternos sanos oculos, & querite cælum,
 I ustitiamq; Dei, atq; hinc nota attendite uestra.
 Q uid sit opus, uidet actutum, & profusus amore est.

Vtq;

LIBER^o SECUN^o DV^o S.

95

V tq; huic iudicium addictum est, non uestra facultas,
 N on quisquam id temerè insanum sibi uendicet ausum.
 I nferat aut damnum iniuste sibi conscius acti:
 P ar etenim mensura illum atq; iniuria plectet.
 Turpe est ophthalmo in lippo damnare salubrem
 S ordiciem, & se languentem caligine cæca
 R idere, ac tantum non euitasse periculum.
 D isimulare trabem in sese, incautiq; sodalis
 O fferendi palea, quis non deliria dicat?
 V asanum quippe infame est, tribuisse prophanis
 E t sanctum canibus, que nempe remordeat olim
 D elinquentem isto & lymphatum crimine culpa:
 T urpe sues conchæ foetu felicitis honorem.
 S ordentes non gemma decet rictusq; ferinos,
 S ancta manent sanctos, niti dis committite munda,
 D eiq; Deo reliqua expetite, & sperate cupita:
 I nscius auersi ipse est, ignarusq; repulsæ.
 V erba autem quando in suasus non sint satis altos,
 H is moneam uos exemplis non improba corda,
 Q uos uideo in cælum iam niti, & uelle supernum.
 S i genitor nullus panem piscem' ue petenti
 C rudelis nato silicem, uel suggerit anguem:
 S iq; homo dat de lege homini, gratusq; uicissim est,
 Q uid pater ille patrum, qui sanctè cuncta gubernat?
 C uiq; subest cæli & rerum reuerentia prona?

D Qui pius

Qui pius est solus, qui uestrum languet amore,
Quiq; etiam inuitis ingenita munera confert.
Et superat Charites omnis, propensior usq;
Num bellè neget unquam aliquid, fallat ue rogantes?
Heu misere, heu segnes animæ, securius ite:
Poscite, & imò etiam iussis insistite certæ,
Iussa super uestra & cumulado scœnore soluet.
Ne pigeat tantum ire uiam hanc, quæ sit licet arcta,
Et scabri incessus, facile ut non itur ad astra,
In nullo exitio est, uera & contermina uitæ.

Mendaces uates, quorum olim uenerit ad uos
Turba frequens, qui se Christum uerosq; prophetas
Testentur, fugite, & iactantes uerba caute:
Tantum opera, ingenitosq; malis aduertite mores.
Non pariunt tribuli ficus, non spina racemos:
Quæ bona quæ frugi est arbor, grato ubere sudat:
Excidio mala quæcunq; atq; obnoxia flammæ est.

Num uastro fas eloquio est simulare fidelem,
Magnificasq; in laudem operas reuocare Tonantis,
Illiis & tamen in nutum atq; inquirere leges?
Quipe hoc non coeli sedes & regna mereri est,
Non est ambrosias intra se disse beatas.
Verum his uæ miseris, quibus irridebitur olim,
Quis procul esse uolam, meditantur ut improba tantum
Ille placet solus, nostris qui obtemperat orsis.

Cont

Contentus uixisse Deo, nec se expetit ultra.
Hic, solido qualis prudens sibi construit ædes
In silice, offensa nulla, nullo impete cassas.
Ceu contra, qui non sancta hæc mandata capeffit,
Delirat, riguæq; domum committit harena,
Casuram ad Zephyri efflarum, & torrentis ad æstum.
Finierat Christus, socij comitantur euntem,
Defiliuntq; in go: turba stupere locutum,
Qui se confesse Dominumq; Deumq; professus,
Talia, non alio instituit dictante magistro.
Vt uerò iam sese omnes huic credere fidunt,
Ne ue fluunt cassa ulla pio momenta fauore:
Migranti infelix quidam porrigine tetra,
Monstrofaq; lacer lepra (miserabile uisu)
Tum se offert, & opem supplex his uocibus orat:
Christe potens author uitæ, exhibe orq; salutis,
Si libeat modo, siq; uelis, tibi summa facultas,
Nec fallor, quod iam mundus labæ exuar ista.
Non equidem id merui, libeat tamen, ut p̄i spondes,
Vt nullum fallis, nec quisquam implorat inane.
Ille hæc, & sese ostentans, se exoluit amictu,
Unera mille, unum miseratus uulnus inire,
Pactum iactes tamen, et quod consulit aræ
Tor antiquæ Moyses de more, sacerdos

D 4

Visatur,

V isatur: sua sintq; Deo que munera debes.

L etus abit, squamasq; exutus & horrida senta,

V ere uelut serpens rediuiua pelle renidet.

S ic nitide effulgens, iustos perfoluit honores.

G audet & ad uiridem pariter, subit: amq; iuuentam.

I nterea muros adeunt, portasq; Capernaas:

E t cum iam magis atq; magis crebrescat in ora

F ama hominum, & uenisse Deum uox insonet omnis

T ot benefactorum cumulo, & tam grandibus actis,

Q uae non ars, nec mundana haec natura potis sit,

C enturio, spe iam attendens pia uota referre,

V ix ingressi humilis pedibus proneq; uolutus,

H eu domine, heu miserere orat, mihi uellitur acre

F ilius hac illac contortus, fidere iniquo,

N ec cessat, miserere oro, ne lingue cadentem.

T um Christus, ueniam, atq; artus firmabo reuulsos,

E t puer ad uota incolumis letusq; ualebit.

I nstitit at subito Miles, Domine, haud mea tanti est,

N ec te digna donus: uerbo si iusseris uno,

S at mihi saluus erit, uanescetq; institus algor.

S ub sunt ista tibi, tua praesto in singula uis est.

I pse etiam ut subsuui, uigil & mandata subire,

S ic habeo certos, quibus ut libet ire, redire,

S ic facere, & non sic facere, est iussisse factus.

E t parent omnes, faciunt, abeunt, redeuntq;.

Dic

D ic modo, dic ualeat tantum, & puer ipse ualebit.

M otus ad haec, turbisq; nouu hinc memorabile nactus

O mnipotens, quem proficuum nil praeterit unquam,

P orro (inquit) porro, in toto non Israhel orbe

H uic aequa est comperta fides. at noscite & illud.

V os cuncti, quos olim ex me haec audisse iuuabit,

Q ua sol exoritur, quaq; est decliuis ab ora

A ssurgent multi in caelum, et cum patre sedebunt;

C ui Iacob, cuiq; Abrahamas, & Isacius altis

E llati in solijs aderunt fulgore corusci.

S ed regni electi plures his legibus orti,

S ultitia insana effreniq; libidine ducti,

I n tenebras acti misere, trudentur Auerno,

P loratus ubi perpetui, stridorq; perennis.

S ed tandem tu Centurio mihi quaq; fidelis,

I foelix, puer est ista tibi saluus in hora.

C redidit, & sospes puer illa inuentus in hora est.

T unc uero urbs grato Domini exhilarata regressu

N ec letatur minus quam Nays, quo pia natus

M unera iam ellatus sensit, matriq; reuixit,

C antantur passim laudes, uox undiq; fusa est,

E n qui languores, en qui mala cuuata repellit,

C oncrefcit creberq; coit comitatus ad aras.

Q uare altos in campos urgente tumultu,

L ittora sed uersus tamen, assuetosq; recessus

D 5

Carpit

C arpit iter, rectâ, tranandiq; æquoris ergo.
 H ucubi peruentum, & mandauit transtra parari,
 R eiectus bellè scriba improbus haud rate sedit.
 N am uitant impura humiles, simulataq; corda,
 V entosisq; procul degunt, stulteq; superbis.
 D iscipuli intrarunt omnes, nec profuit illi
 D esunctum in patrem pietas, cum munere in omni
 P rima Panomphæum maneat reuerentia numen.
 E cce autem, necdum medio natat æquoræ classis,
 I nsurgunt pelago uenti, pugnantq; rebelles
 C ursantes austris boreæ, furit æstus aquarum,
 E xcuitur ratis, & rapido nunc uortice mergi,
 E t nunciata polo atollit, ferit æthera clamor
 B ellantum, nec iam remis instructa caterua
 P roficit, aut alio nixu, stat dira procella,
 E t fractæ uires crebris in fluctibus horrent.
 Quid faciant? tum fortè alia discriminis huius
 S ecurus somnos carpebat puppe Magister,
 H ac miseros amor infessum & pia cura retorquet,
 C ommoda nec rupisse audent, blandamq; q: ietem:
 P arte alia instantis nutant formidine mortis,
 T andem urget metus, & potior sententia uisa hæc,
 E xcitantur quasso somnos, miserere precantes,
 H eu miserere, atra qui tempestate perimus.
 T um Deus: Ab fidei exigue, quid inane timetis?

Inciditq;

I nciditq; fugam uentis, tranquillat & undas.
 M irantes illi imperium, atq; potentia iussa,
 P acatum ad pelagus, uiresq; animumq; reducunt,
 E t proram in littus uertunt: portumq; capeffunt:
 H ic Gadarenorum gentes trepidantia corda,
 E t nullo rerum egregio moderamine regnant.
 V ix autem puppe exierant, terraq; recepti,
 (H orrendum uisu, nec non mirabile dictu)
 Q uum pallens & barba immissa, atrisq; capillis,
 E t squallens sordente situ, aspectusq; ferini,
 F orma hominis despecta quidem, illuuiasq; suprema,
 A d Christum properat supplex, homo cognitus uno hoc
 I ndice, cum precibusq; manus utraq; tetendit.
 R espiciunt pauidi comites, sic ille locutus,
 D em nibus dudum oppressa exoluentibus ora
 Quid tibi nobiscum est, fili omnipotentis Iesu,
 Q uin nos ante diem uexas, nondum æthera nactus,
 M ortis obita? nondumq; humana prole reuiuia?
 S ed pla at, quæ uo hinc iubeas exire paratos,
 E t saltem huic patiare gregi incubuisse, nec obsis:
 I ure eter in immundum quicquid sordensq; reatu est,
 E st nostrum, & nostra æternum exagitable crinny.
 H æc trepidans: atq; ostentat tum fortè uagantes
 P enes ues bis mille, iugis & uallibus illis.

Res

Res mira, infernis Furijs uix cesserat ausa
Omnipotens, ubi iam linqui mandasset anhelum
Protinus incubuere gregi, bis quinque cohortes
Horrendæ, totidem miserum nam monstra premebant.
Precipites dedunt porcos, & in æquore mersos
Destituunt, aditu præcluso in munera uitæ.
Ad uisum ueriti moerent, fugiuntq; subulci.
Et Gadaræ, & passim enarrant, remq; ordine uulgant.
Egressi accurrunt ciues, urbs irruit omnis :
Nec secus, ac si fortè olim sit magna coorta
Seditio, unde frequens hinc atq; hinc turba recurset,
Dum sibi quisq; timet, percrebrescitq; tumultus.
Et quanquam ad facinus mirum, stupeantq; sedentem
Composito in cultu, & iam sana mente loquentem,
Qui modò nec uinclis domitus, nec compede dura,
Sed se crudele excrucians, saxisq; retundens
Vsq; lacer, rupes tantum latebrasq; colebat,
Inuisus sibi præ furijs, lucemq; perosus.
Auersi tamen, atq; nouæ formidine forsân
Iacturæ tacti (mentis dictamen auaræ)
Orantes ueniam, Christum inde abscedere cogunt.
Infoelix hominum genus, & non uiuere dignum.
Tum uerò accepti memor, & memor ante malorum,
Gratus in authorem uitæ, pulsiq; furoris,
Qum Deus intrasset puppim, soluiq; iuberet,

Voluitur

Voluitur ante pedes sacros, & supplice uoce
Admitti se etiam in comitem famulumq; precatur.
Præsto illi uigilem pactus, dum uita manebit.
Non tulit omnipotens, & missum fronte serena
In proprios remcare lares, & patria tecta,
Solariq; suos hortatur munere tanto.
Erubuit nitidæ uir mentis, nec minus æquo
Propulsam fert talem animo, parctq; Tonanti.
Nec Gadaræ modò, sed uico regionis in omni,
Testatur laude immensa sibi reddita uitæ
Commoda, perdomitam rabiem, fusosq; tot hostes,
Immanes erebi fremitus, Christi auspice solo
Imperio, quantaq; sui pietate misertum est.
Nauigat interea, & Galilææ allabitur oris,
Horum opifex, atq; ut miserari & parcere uenit,
Et ditare inopes, ægrisq; afferre salutem.
Vix dum urbem attigerat gratam, sedesq; Capernaas,
Et uix præ populi ingressu se in tecta locabat,
Quum membra eluxa intortus, tentisq; lacertis
Conuulsus puer, & nullo se poplite firmans,
Sed strato recubans patefacto ex tegmine missus
Astitit ante illum, suditq; precantia uerba,
Implorans gemebundus opem, sanosq; regressus.
Quid non firma fides & confidentia possint?
Implorabat adhuc, nec adhuc presso ore silebat,

Penden-

Pendentem ut uidit Deus, intrepideq; rogantem,
In primis tua cassa tibi sint crimina fili,
Dixit: & ex illo puer est sine crimine factus.
 O furor, ô sat pulsa Dei patientia nunquam,
Inuidere mali quidam, qui grandibus orsis
Tum fortè astiterant, & sanctè dicta loquutum
Blasthemum ueluti uesana mente notabant.
At Christus cui nil clausum, cui peruia cuncta,
Cui præsens, cui præteritum præsensq; futurum est:
Quorsum, inquit, Scribæ has curas uersatis inanes?
Non leuius dixisse illi est, sint crimina cassa,
Quam dixisse, thorum tollas, & sanus abito,
Et subito ferat ille thorum incolumisq; remigret?
Vt uerò uos non lateat, quòd numine possum
Crimina quum libet & tristes dimittere culpas,
Tum tum inquit puero contorto, Surge, age surge,
Quoq; lubet strato assumpto iam liber abito.
Prothinus exurgit ualidè, & mirantibus illis
Terga oncri subdit puer, & celer inde remigrat.
Laudatur pietas summi bonitasq; Magistri,
Nec superest locus inuidie, probrisq; malorum.
His actis, numerus tandem ut consisteret auctus
Heròes ad bisseos Leuiq; uocaret,
Exijt: & solitam in ripam, pelagusq; suctum
Rectà iter arripiciens, quàm se exercere Teloni

Mos fuc-

Mos fuerat, transit: respondent omnia uotis.
Ipsè etenim instruitur pariter comitatus cundo,
Et celebris turba, & quaesitum fortè sedentem
Seuocat inuentum, qui sponte in singula pronum
Optantem parère offert, quocuiq; uocetur,
Fœnora ne ue ultra aut debentia nomina curat.
 Quid nequeat firmatum odium, rabiesq; nocendi?
Ventum erat in reditu ab ripis & ab æquore grato,
Ad ualuas lecti comitis, nuperq; uocati,
Instructi stabant abaci, mensæq; nitentes,
Cum reliquis subit undenis accumbere Christus,
Leui epulas succinctus ouans & prandia desert:
Tunc, qui olim socio forsân sic more solebant,
Succedunt alij referata in lecta Telones,
Succedunt multi infames, epulisq; recumbunt,
Discipulis temerè immitti, & subsellia complent.
Ecce superueniunt, iam discumbentibus unà,
Liuore infenso pallens Pharisæa caterua,
Et critici Scribæ inconsulti, & inane tumentes.
His, medium ut Christum inspiciunt discriminè nullo
Perstare, atq; ultro conuiuas ferre prophanos,
Prothinus exarsere animis, fremitusq; dedere,
Taxantes sanctum officium & memorabile factum,
Sacrorum ignari & diuinæ mentis abysi:
Cum solis sit opus medico languentibus agris,

Sti: De

S itq; Deus misereri ortus, nec perdere quenquam,
Delirosq; omnes reuocare in limina tua.

T alibus insanos morsus rabiemq; repressit
S cribarum omnipotens, obiurgantisq; cateruæ.
H inc & se uertens ad præcursoris amati
D electos, qui tum gemini conuiuia lauta
L ustrarant demirati, præstantia corda,
H eroës primos non per ieiunia ferri,
Q ui suus & phariseorum uenerabilis est mos:
N on luctus decet in lætis, non (inquit) amantur
A d nitidas sponsi ieiunia pallida quadras.
I ndomitus neq; enim assuitur, gratum u'ue coheret
S culponeæ roseæ pannus, nec turgida uino
C hia nouo tute admittit iam testa dehiscens,
S cinditur inde etenim facile, exutumq; patefcit:
H inc patulis scateant rimis uirosa fluenta.
E st sua lex, certusq; modus, quo cuncta peremant,
L ongius et nil consistit nisi foedere firmo.

V erum ô uos moneo, currunt properantia fata.
T empus erit, nec longa mora est, quo Sponsus obibit.
Q uoq; hæc læta dies tristis soluetur in umbras,
T unc non iam læti, nec mensa hac habere degent,
P lorabunt sanè miseri, & ieiunia amabunt.
T alia dictabat, tum in sese quisq; resedit,
Q uid uellet meditans, quoq; alta exordia tendant?

Verba

V erba sub hæc nihil atq; ultra scilantibus ullis,
E t dapibus iam consumptis, mensisq; remotis,
I ntrat lairus, supplexq; exorat ademptæ
R estitui uitam natæ, quæ mûnera tactu
P esse illum sperat solo: tunc nec mora surgit,
I nsequiturq; uirum, turbæ comitantur cuntem,
P ars contenta Deo, & sacris subsistere iussis,
P arsq; frequens expectatæ nouitatis amore.
C um uerò haud cessans flueret de corpore sacro
O mnipotens uirtus, tantum ut quandoq; necessum est,
C ogimur & pressi, confidentissima quædam
S anguinis effluui bis sex lassata per annos,
C erta quidem, quid nam potis est huic simbria tacta,
V t uenientem audit, tantum & spes inde salutis:
T um solers speculata locum est, quo tangat iturum:
F œlix certè ausum, sua quod fiducia complet.
C lam commissa uiris, a tergo huic pallia tangit,
E t subito salua euadit tum flumine sicco.
F œmineos astus Deus, haud oisstante tum ultu
P ersensit, laudatq; fidem, faciuntq; refirmit.
I nterea appareat ædes atq; atria nigra,
A tq; ingens huc ducta cohors miserata tenellam.
C lamores resonant alti, crebriq; ululatus.
N ec secus hic fletur, quàm quum olim tacta furore
H erodis, Bethole infamum pia frustra legebat,

E

Vt

Vt uerum instantes pompæ, & qui funera curant,
 Viderunt Christum & lectos uenisse ministros,
 Tam magno comitatu illi obiecere cachinnos,
 Nec sperant conclamatæ redimicula uitæ.
 Ipse operi tamen insistens, contemnit inanes
 Derisus uulgi fatui, orbatumq; parentem
 Solando, genitis Salome hinc, Cepha & inde uocatis.
 Mæsta locum ostentat coniuux, quo nata iacebat,
 Felixq; suam conquesta rosam pallere repente,
 Et propero nimium fato cecidisse ligustrum.
 Accessit dudum, & frigenti corpore tactam,
 Apprehensamq; manu uiuas reuocauit ad auras.
 Obstupuere omnes, mutescunt murmura uana:
 Læta parens natæ mensas & fercula ponit,
 Procidit in genua, & grates persolucere dignas
 Tentat Iairus, lachrymæ oppressere loquentem,
 Nec uis par curæ est, superatq; ausa omnia factum.

Dicescit Deus, & solita hinc se inlecta recepit,
 Conuenere duo cæci, quorum ipse misertus,
 Et saluis abiire oculis, ac lumine leti.
 Post hæc non collata minus sua gratia muto est
 Demone, lymphanti cui longa silentia rupit,
 Quanquam acri morsu & phariseo murmure tactus
 Ista Beel quod molitur per numina magni,
 Inde iterum exurgit, seseq; in aperta reuoluens

In male sana tumens dicta ac commenta maligna
 Inuehitur, docet & regnum non stare rescissum,
 Dæmonas & ruere acutum, si forte futurum est,
 Quod male diffideant, seq; extra tartara trudent,
 Pugnantes inter se odio, & ciuilibus armis.
 Quando autem intentus miseris succurrere tendat,
 Acria sub monita hæc pia non medicamina differt
 Languenti gratus cuiq; & pietatis egeno,
 Nunc mutum & surdum exoluit duro hoste repulso,
 Nunc dextra arentem curat, rabidoq; furori
 Contendens phariseorum, sancto admonet astu
 Sabbata non obstare pijs, et ferre quod urget:
 Admonet & legem non sese extendere supra
 Posse hominum, nec posse audax frænare necessum,
 Quod monuit moesæ famæ, ieiunaq; plebes,
 Quodq; imitata cohors ausa est quum uulsi aristas
 Defessa incessu, & torrentem languida ad æstum.

Talia pertentat, commentus dogmata certa
 Ac terni solij: turbæq; misertus amatae,
 Delirantis, ouis ueluti pastore relicto,
 Bissenis mandat, miseris bene ut esse precentur,
 Selecti qui tunc aderant, noua dona manentes.
 Ingemuerunt omnes, errabundq; fidelem
 Ductorem orabant, ne semper deuita tandem
 Recta iret, uel præsentem deitate coacta.

SF inierant. Deus atq; illis est altius orsus.

LIBRI SECUNDI
FINIS.

DE DEO HOMINE

LIBERTERTIVS.

Tempus adest, lecti comites, quo munera gratæ
Militiæ, atq; insigne aucti referatis honoris:
Vexillo ut uos sub tuto, & contendere certo

Hinc norint omnes pilo, nec cedere pugna,
Sed superare animo inuicto, palmamq; referre.
Quare agite emisi, quis de hinc nostro auspice nutu,
Ampla operis, uerbiq; potens concessa facultas.
Nunc cœli instare imperium, & sperata salutis
Tempora, iam ex orto pietatis uindice summo,
Vulgate, intrepid i, passimq; edicite terris.

Per uos sint ægri incolumes, & uulnera foedæ
In sanum cocant non iam reuירת lepræ.
Dæmonas excutite ab miseris, nec ferte prophanos,
Inuisum infensum genus, execrabile semper.
Sit uestrum, cellatis rediuiua reponere sæcla,
Dæq; erebo reuocare atro sub luminis auras.
Sunt nostri hæc comites, decora & monumenta triūphi.
Sumite sublimes quos impartimur honores.
Sed monco ut Dominum seruus non præstat habendo,
Et prudens supra fatuum est, ne semita perme

Trita

Trita olim horrescat per uos, & inhospita fiat.
Ifrabel adueni primum ut miserarer ademptum,
Quod uecors legisq; datæ iam non memor ultra est:
Hæc & uos primum ite uias, ne uecetera regna
Queratis, donec rediens uos ipse reuisam,
Afflarimq; sacris flammis feruentia corda,
In Domini ausura omnimodis magnalia linguis.
Tunc etenim tunc propulsis peragrarè licebit,
Gentilesq; omnis monitos in tuta uocare.

Verum illis uæ uæsanis & corde proteruis,
Qui per uos experrecti, quiq; auspice primum
Pace salutati sancta, non dogmata uestra
Nec uos excipient: his non modò non inerit pax,
Sed bellum æternū, et Sodomam porrò atq; Gomorrum
Pœna olim minor afficiet, uertentibus annis.
O mine tunc ergo in diro tecta illa nefanda
Effugite, excutite atq; pedes hinc puluere foedos.
Ite igitur, cumq; hæc gratis sint omnia uestra,
Sic date, sic etiam gratis, non uos decet auro
Ditari, non argento, non ære uel ullo.

Zona imò nec opus uobis, geminò ue cucullo,
Nec ue pedum ferte incassum in uestigia certa.
Vrgeat insiftens tantum, & non crastina cura.
Quid dubitetis adhuc? sua fors operantibus æqua est,
Sancta manent sancta audentes conuiuia passim.

E

3

Cuncta

Cuncta Deus curat, numeri qui conscius omnis,
Quo uitam uel quisq; trahit passerculus auctam.
Vos modò non uincant mentis candore columbæ,
Quas odium nullum, nec fellis inquinat ardor.
Non astu superet serpens, quem fallere durum est.
Non moueant uæfani homines, non terreat ullus
Sollicitet ue furor. iubeo imò iterumq; iubeo,
Ferte odia, & damna inuicti, timor omnis abesto:
Quin durate etiam flagris patienter obusti,
Vos plectet quibus ob nostrum gens impia nomen.
Finis erit faustus, dulce & pugnasse decorum,
Suggeret ipse auctor coeli, per singula præsens,
Quicquid erit tunc dictandum, quidq; ore loquendum.
Pugnandum est, ite impauidi, procurrite in hostes,
Non obit hic anima æterno uictura triumpho.
Perstate, est furor insanus, uæfania summa est,
Auertisse Deo, cui tantum est illa facultas
Effudisse, atq; ipsam animam immersisse barathro,
Qui facit has pugnas, qui præcipit optima facta hæc,
Et gladium mundo intendit, bellumq; cruentum,
Solus honorari insistsens, uotisq; uocari,
Cui soli decorasse bonos in laude superba est.
Finerat, surgunt cuncti, atq; inimica percurrant
Impauidi loca, compositoq; ex ordine parent,
Ynde prior non illa ultra iam tollat amicos

Fama

Fama pares, nec Piritho um uel Thesea iactet,
Nec memoret socij excitum sub funere Achillem:
Horum etenim nusquam audita est tam feruida uirtus,
Nec tam firma fides, nec par congressus in ausa,
Et nullis minus intrepide est mors ipsa perita.
Interea indictas illis lustrantibus oras,
Iipse locos remeat patrios, uicinãq; templa,
Nec cessat taxare malos, & fata minari,
Bethsaidan nunc detestans, duramq; Chorazin,
Increpidans nunc ingrati in benefacta Capernaan.
Tum tamen ardentes flammatus surgit in iras,
Quum temere obuersi, contendentesq; proteruè
Fama quibus nihil est celebris, præclaraq; uita,
Perspiciuèq; excussa ugens sententia legis,
Signa dari poscunt etiam, atq; ostenta requirunt,
Quos contra Niniuem indignabundus, & austrè
Reginam citat, humanis quæ uocibus olim
Vix animaduersæ grandes cauere ruinas,
Conuersæq; Deo mores didicere pudicos.
Taliter exclamans maiora in iurgia gentis
Uæfane, & pariter solida in monimenta piatis
Disserit, haud satis esse, semel præcepta subire,
Vixq; inferni acie uersa se in castra referre,
Sed tunc esse opus eniti, & quo mundior est mens
Sic mage perspectam certo consistere conto.

E 4

Nam

Nam mos est furiarum crebri, coetusq; rebellis
 Oppugnasse iterum atq; iterum uariaq; phalange,
 Nec telis terreri ullis, & uincere uelle,
 Atq; dolis fonti dominari & turpe cadenti.
 Nescio si aduenire sub hæc fuit hoc tamen olim,
 Ad Christum ueniunt à præcursore ministri
 Demissi bini, scitari oracula certa
 Sit ne unus qui uenturus? sperandus an alter?
 Agnitus ipse quidem fuerat Deus, agnus & insons,
 Deq; polo auditus quondam quod filius esset
 Tollendam ad mundi culpam ortus: sed tamen uno hoc
 Haud magnum est; hæc fuisse hominem, uenturus an alter
 Nec cui sit mirum hoc, cum mens labet ægra frequenter
 Et Deus exactum rerum sibi uendicet uni.
 Carcere deuinctus tetro miser ille iacebat,
 Sæpè crata & semper pauitans ad fata propinqua:
 Nec comites taciti facile ad responsa manebant
 Uiderat ut nunquam in foelix Christi inçlyta facta,
 Astiterat ue illi auditor dictamina ad ulla:
 Quin inquam monitis forsàn quandoq; suorum
 Suspensus, lectos non per ieiunia ducti,
 Et sperare hilares paracletum in uota suprema.
 Ergo illos blandè affatus, miracula & intra
 Nam nunquam pia dextra uacat, sic ora resoluti:
 Ite, & quæ fieri auditis, coramq; uidetis,

Visum

Visum donari cæcis, incedere claudos,
 Audire & surdos, nec iam sordere nitentes
 Leprosos quondam, & mendicis læta referri,
 Extinctisq; animam reddi, memorate Ioanni.
 Sed super hæc ferite illud item, longè esse beatum,
 Qui de me in nullo ambiguus, mihi cuncta reponit.
 Vix Deus hæc, properant ambo per gaudia læti,
 Laturos iam se certi expectata Magistro.
 Mirantur turbæ missos, & reddita uerba,
 Nec tamen excussæ: ueluti per somnia tantum
 Sint uanis luse inuolucris, & inanibus umbris.
 Vnde iterum lustratoris non immemor, inquit.
 Sæpius existis cupide deserta per ampla
 (Nec fallor) certatim ipsum uidisse Ioannem:
 Sed quæso, leuis est uobis num uisus arundo?
 An placuit forsàn mollem uestitus amictum?
 Mollicies cum nulla tamen scabra incolat antra,
 Et sentes caueat duros & inhospita saxa,
 Crediderim ex istis potius spectare prophetam.
 Verum ausim, haud quaquam mendax: supra ille pro-
 Indictus mihi præcursor, quo semita primum (pheta est,
 Hæc mea sulcata est, cui iam non gloria compar
 Vlla eat intra homines, mortali è semine natos.
 Illius auspicijs primum, pugnantibus ultrò,
 Hactenus oclusi coeli, didicere rec ludii,

E 5

Vltima.

Vltimus & uatum est de me, nec iam uenit alter.

Audite, & surda non aure recondite cuncta.

Hæc sicstant, sed cum supera qui sede locatur

Vel minima, maior quippe & præstantior hoc sit,

Quid demum uobis quis ceruix dura perorem,

Omnibus auersi pueri ceu mente proterui,

Qui mœrent ad ridentes, stentesq; cachinnant,

Et cunctis aduersantur, nullisq; coherent?

Vos nullum mouet exemplum in consortia sancta.

Ille ad uos pallens longa in ieiunia uenit,

Risus et est, furijis ueluti phanaticus atris:

Venit homo Deus, & sedit conuiuia Teloni,

Institans officioq; pio, meritoq; decoro,

Exclamatur edax, bibulus, peccantis amator.

Verum ipsi sat nunc illud, quod iustus habetur,

Dilectisq; suis prudens: unde usq; potentem

Collaudat cœli dominum, terræq; marisq;

Qui non hæc tumidos, nec uult nouisse rebelles,

Illustrans humiles tantum, mentesq; serenas.

Quæ certe bona, quæ sanctæ perspecta uoluntas

Omnia cum mea sint summo sic patre ministro,

Filius ut soli huic notus, pater & mihi soli,

Et quibus ipse uelim, magna hæc, cœmunia quondam.

Quare agite oppressi ignaue, excusisq; labore,

Mundana hæc ne uersate ultra, ad me ocyus ite:

Cunctæ

Cuncta ego sufficio, per me respicite tandem,

Qui mitis, qui corde tener, qui cuncta sereno.

Ite iugum sub dulce meum, quod singula lenit,

Quodq; graue est nulli, & grato se pondere librat.

Ista recensabat, quum morsu forsitan acri

Offensus quidam, ut damnantem odisse solemus,

Præcipue si uera monet, si torquet erimys,

Insanam nactus causam qua dogmata turbet:

En ait, en tua te mater fratresq; morantur.

Fratribus illa etenim astiterat comitata Iacobi,

Expectans dulcem affari per commoda natum.

Quis iam nunc solasq; uices, et mollia iura,

Et Christum humane tantum contagia labis

Sortitum dicat? genitum nec de patre summo?

An ne aspernatus coram sic ipse parentem,

Asidue quæ dilecti fera fata gemebat,

Præ cunctis tristem desolatamq; parentem?

Non certe hæc uis nature est, non sanguinis hæc lex,

Humano procul hic longè est ab limite cliuus.

An ne aspernatus matris sic ipse nepotes,

Protenta ut dextra in socios paulò antè reuersos,

Dixerit amenti fatuo stulteq; loquuto,

En mater fratresq; mei: nam quisq; superni

Iussa patris faciens, mater fraterq; sororq; est?

Silicet extra hominè & sensum est cœmentus inane id:

Nitatur

Ni tamen & matrem sanctam, castosq; nepotes
 Contendat spreuisse Deum, diuinâq; iussa,
 Infœlix ausum, quod nulla insania tentet.
 Postquam conticuit, seseq; recepit in ædes,
 Credibile est pronè allectam excepisse parentem
 Ingressu in primo, & comitum præsentem corona.
 Forsan & accubere unâ intra præandia grata,
 Et sanctè dulci alloquio, cilioq; sereno
 blanditus mœstæ est, præcordia tristia mulcens.
 Sicq; ego sim scœlix, ut mox cedentibus illis
 Ambo seclusi inter se communia fœta
 Commistis flerunt lachrymis, iunctisq; querelis?
 Quanquam animo semper tranquillo, & mente quietâ
 Censerent iussis ultrò placitisq; paternis
 Parendum, nec terribile exhorreere supremum.
 His breuibus sanctum in uotum sermonibus actis
 Commendat Deus exorans affinisibus almam,
 Atq; lacus repetens solitos in littore sedit.
 Appropereant turbæ multæ, & latè loca complent:
 Astiterat ratis, unde alta se in transstra reportat,
 Effatusq; nouis mutato more figuris
 Quod monitum antiquos per uates fecerat olim.
 Obdurans nanq; in nullo dimititur error,
 Quem potuit domuisse etiam indignatio solers,
 Ne quid inexcussum, non expertumq; maneret,

Quo

Quo cuncti possent sapere, & non fallere sese:
 Sic ait, intenti arrectis stant auribus omnes.
 En qui prodierat ferere, & dum semina iactat
 Pars cecidere uiam iuxta, & rapuere uolucres:
 Pars in saxoso, quæ protinus orta nouali est,
 Nam facile incaluit, tenui uix abdita gleba,
 Verum ampla haud sortita ora, et non altius hærens,
 Tum tum etiam interijt, soles non passa furentes.
 Pars nata in spinis, sed & hæc obit, obruta sente.
 Suprema inualuit tantum, quæ consita campo
 Aruina pingui, uarijs sed culta colonis
 Proventus fudit uarios, trigessimus uni,
 Ast alij sexagenus, centesimus illi
 Stat numerus: sed quenque tamen sua portio ditat.
 Hæc memoro, audite haud surdi, & meminisse iuuabit.
 Iam in quâ audite hinc iterû, & meminisse placebit,
 Si modò si superûm moueat uos regia diues.
 Quidam olim profecturum sulcauerat agrum,
 Triticeam sperans commisso ex semine messem,
 Sed quas non ausit fraudes mens dira nocendi?
 Custodes aberant, uino somnoq; sepulti.
 Cùm subit & frugi, zizania conferit hostis.
 Terra grauis peperit tandem, rediere ministri
 Et lolia exorta & steriles mirantur auenas.
 Ignariq;, an quæ sita hæc? an adultera messis?

Cultori

Cultori referunt Domino zizania nata.
Ille dolos sensit, fallacisq; ausa coloni.
Ignauos & castigans, monet improba facta
Inferasq; inimicitias, odiumq; proterui,
Erubuere illi instantes ut gramina uellant.
Degenerem & messem, quo pulsa iniuria cesset:
Non finit aduersans Dominus, ne tritica forsitan
Mollia adhuc conuulsa, simul tollantur auenis.
Imò, ait, hæc finite ad firmos concrescere partus:
Tunc nanq; edicto ex nostro messoribus ipsis,
Infoelix igni lolium atq; urentur auenæ,
Triticea & mihi munda seges seruabitur horreo.
Hæc monui: uerum memores num mouerit illud,
Quandoquidem non uos cœli cura ulla remordet,
Ceu quibus alta Dei non est satis agnita sedes?
Si quando ex minimis cognoscere maxima sit fas,
Sat simile est regnum id foelix, grandisq; facultas,
Exiguæ molis grano inter cuncta sinapis.
Hoc etenim in semen iactum, parit arboris instar
Grande olus, effusis longa inter brachia ramis,
Sub quibus accumbant uolucres, nidusq; recondant.
Hæc ita sunt, nec dissimile est discrimine longo,
Fermento, quod si pistrinxit commiscet aceruo,
Farinæ ingenti, puls inde effrueat omnis.
At melius simile est occluso iellure sub ima

Thesauuro.

Thesauro, quem si forsitan fulsisse notarit
Defossor, uenundat ouans patrimonia curtas
Mercaturq; solum foelix, tumidusq; superbit.
Quin rursus simile est inuento, si nobilis olim
Vnio sit quisquam inuentus de diuite concha.
Illum etenim ut sibi mercator spe comparet aucta,
Commutat lucrosæ auidus sua cætera gemmæ.
Supremum ut cautis prorsus cœlestibus oris
Adniti detur, superasq; ascendere ad aulas,
Oconomum spectatum attendite, qui bona promit,
Quæq; domum in sibi commissam nec parcit auarus,
Seu noua seu seruata diu cura amplare querat.
Scite & idem id regnum uastam similare sagenam,
Quæ possit genere ex omni deducta per æquor
Verrere, & eductos ad littora cogere foetus.
Verum ô uerū etiam moneam, respiscite quondam,
Nam ueluti non prædam omnem uiuaria semper
Admittunt, pecus ignauum squallensq; perosa:
Si quum summa dies & ineluctabile tempus
Venerit, exitioq; extremo secula obibunt,
Descendent patris famuli de nubibus altis,
Selectosq; malos dedent fornacibus igneis,
Aeterno in fletu plectendos perpete erimny.
Finierat sensus tectos, & mystica uerba,
Postremum Deus illa malis fata aspra minatus,

Quia

Quum post discessum à pelago, turbisq; relictis
 Iam soli astiterant ipsi nacli o cta findi,
 Discipuli pariter dubijs, pariterq; uerentes,
 Suppliciter tristes uno sic ore locuti.
 O qui perpetua es bonitas, & qui pia tantum
 Nilq; nisi instructum sancta moliris habena,
 Iusticie ut tenor est solidæ tua certa uoluntas,
 Si libet (oramus) doceas, cur uocibus illos
 Obscuris nunc inuoluas, nec aperta recludas
 Sensa ipsa, & dogma ingenuum quale antè solebas?
 Motus ad hæc, trepidos uultu tranquillat amico
 Omnipotens, reuocatq; animos, dehinc talia fatur.
 Non esse quidem fas est uobis mysteria magna,
 Heroës, quis coeli adyta & patuere recessus,
 Quosq; manent, si magna dedi, iam maxima dona.
 Verum illis non concessum hoc, & non modò quic-
 Non ultra per me accipient in munere grato, (quam
 Quin pressi, angustum id quod habent pessum ire dole-
 Hinc illinc odio laceri, & pædore repulsi. (bunt,
 Toruè obdurarunt, nulla hos res dicta ue tangunt.
 Velato his iam non refert sermone profari:
 Si qua uident, uidisse negant, audita recusant,
 Intellecta abigunt, animo sensuq; rebelles,
 In sese coniurarunt, perstantq; proterui:
 Ne si quando ante atq; oculis & corde uigerent,

Restitui.

Restitui possunt tamen, & coelestia uelle.
 Nimirum uos scelices, quis candida mens est,
 Quos uidisse iuuat, quis non audire molestum,
 Quosq; iuuat monitus & iussa faceffere nostra.
 Quare inquam hoc itidem uobis in numine certo
 Frustra olim hætes multi, sanctaq; nitentes
 Vita etiam, optarunt dudum, quæ uestra facultas,
 Arbitrio hæc audire suo, coramq; uidere,
 Dignatur quos uult tantum supera illa potestas.
 Sed iam agite, effabor tandem commenta serentis:
 Quis neget hinc dulces in flammis esse solutos
 Tam gratos comites? tacitisq; arsisse medullis?
 Fixa in quos tunc crediderim pida spicula amoris?
 Quæ Deus ipse suis solitus foelicia dona?
 Vnde illos nil iam mirum si his instruit ultro.
 Vtrahitur semen iactum per strata uarum,
 Et pessum it, spesq; ignaui est frustrata coloni:
 Sic illis qui uerba Dei non ritè capeffunt,
 Incultoq; animo nec tecta in pectore seruant,
 Obrepta intereunt, infernoq; ex agmine furum
 Qui gyris in damna hominum solertibus instant
 Pædæ auidi, memor ut natorum impasta leæna.
 At qui ritè quidem capit, & mox immemor excors
 Et malus inconstat, similis saxosa colenti est,
 Hæumor ubi riguus nullus, qui enuiriat orta.

F

Quippe

Quippe ipsa exanimant non sane halantia uepres
 Germina, nec uigor oppressis respirat abunde:

Quid mirum si cura uigil, si copia rerum

Demersamq; premant cumulata negotia mentem,

Quamuis pura quidem sancte q; edocta sit olim?

Proficiet solus pingues imitatus aristas,

Hicq; etiam magis atq; magis, quo promptius hausta

Dogmata uersabit, sancte q; ardentius actis

Institabit, procul illecebris mundi q; periclis,

Mente Deo addictus nitida, & caelestibus oris.

His dictis, hilares socij, tantoq; magistro

Exarsere magis, cupidiq; iterum ora resoluunt:

Præceptor, cui præsentem uitamq; futuram

Debemus, quiq; officijs maioribus usq;

Nos auge, iterum liceat tentare precando,

Quid sibi tam damnata uelint zizania nata?

Differe & hoc, atraq; leues caligine pressos.

Subrigit Deus, & rerum fastigia summa

Percurrens: Ager est dixit, lata orbita mundi,

Cælo homines geniti bona sunt & semina lecta:

Qui seruit, Deus est & homo, de uirgine natus.

Contra, hominum genus obuersum semenq; malignum

Ad scelera exortum tantum, zizania dira:

Lucifer est sator infelix, hostisq; colonus

Tum uero messis ueniet, quum sæcla peribunt,

Et

Et tunc ab miseris aderunt de cardine missi

Lictores supero & messorum munere functi,

Prostratos trudent igni, tetrisq; caminis,

Stridor ubi fremit æternus, tristisq; ululatus.

Exitus hic fraudum est, comites, finisq; malorum,

Verum ipsi patria impositi intra limina iusti,

Latantes, referent solem fulgore coruscum,

Perpetuos interritus, & dulcia uota,

Uæ uæ illis, qui sub nostra hæc proclamata surdenti

Vos audire puto, & memori præcludere sensu.

Talibus ipse Deus, socij simul ore fremebant.

Interea nata illecebris & coniugis astu,

Tetrarcha obductus, facinus super omnia dirum,

Baptistæ in caput extremas præceperat horas,

Compleraq; sacer discus conuiuia lauta,

Quæ situm in lusus precium mollesq; choræ

Natali in magno, quem mors tam diues honorat.

Quod postquam sensit factum non inscius ante,

Hæc q; diu uersans tacito sub pectore curas,

Affinis, cui tam gratus præcursor adeptus,

Communi nequijt non ingemuisse dolore.

Vnde hinc discedens & nauis trans freta lapsus,

Atq; sibi obnixè insistens deserta colebat

Audiuere abitum turbæ, quæ littora longa

Non minus ac cæcui, cursim quum flumina querunt,

F 2

E mens.

E mense, tandem nauim agnouere repertam.
Sensit rerum Author, latebrasq; et inhospita liquit,
Commiserans pediatum amplum, patria procul omni.
Astiterant aegri multi, passimq; iacebant
Imploratam in opem quicruli, optatamq; salutem.
Blanda quibus dicto citius manus obuia facta
In uotum subijt, languorq; euauit omnis,
Moxq; illos de more animans in regna superna,
Seruandumq; in uelle patris, de lege nouanda
Mira recensebat, rediens cum uesper Olympo
Discipulos, populi impasti, meminisse coegit.
Ergo minus cauti, quanquam pia munera tentent,
Ignari quid agant, sic ausi, instare docenti.
Deserta hæc tellus, et iam sera imminet hora:
Nec satis in mensas ducenta numismata faxint.
Mitte famescentes tandem, et sibi prandia quærent.
Heu ni mium insulsi, et nauci pietate refusi,
Sic ne Deum summè memorem æternumq; mouentem
Omnia, torpentem ueluti in molimine tanto
Excire audetis? quem claris gloria Persis
Ista hæc facturum prima est effata Sibylla?
Mirum si monitus uestros, si murmura uana
Ridet, et audentem gaudet rubuisse Philippum.
State boni, uigiles tantum, et seruire parati,
Omniscium nacti œconomum, magnum architriclinum
Præceptosq;

Præceptosq; thoros et iussa sedilia scæno
Sternite, sat panes ampla in conuiuia quini,
Sat pisces gemini, gula ut hæc numerosa sit uncta.
Quinimo et super his fuerint, et frustra manebunt,
Quæ quondam esuris uenient in gaudia multis.
Confedere omnes, mensisq; epulantur onustis,
Quoq; mage exesis maiore hinc mole subauctis.
Nec secus ac si olim Eridanum pleno agmine aquarum
Assidueq; undante uado, sub uere tepenti,
Haurire, aut hausisse putet per pocula quisquam.
Interea hinc epuli sese dimouerat Author
In montes, solusq; sibi patriq; uacabat.
Postquam autem est exempta fames, scænūq; relicta
Laudantes opulenta quidem et conuiuia mira,
Surrexere omnes, hominum propè milia quinque.
Hincq; supernuruum et natorum copia magna.
Discipuli, ut conuiuæ in sua tecta redirent,
Continuò Domini memores præcepta secuti,
Fragmentis asseruandis (mirabile magnum)
Quo fidei bis sex quondam membra illa refirment,
Bissenas onerant corbes, nauimq; subintrant,
Et celeres reditum intendunt in littora iussa,
Bethsaiden gratam uersus, sociamq; Capernaan,
Quà Gennazæreo fusa æquore labitur unda.
Quid uerò summum lateat, qui singula nouit

A eterni moniti uatem quæ munerâ linquat
A eternum bonus intacta? ut mansura perennent
P erpetuum firmo fundata bitumine templa,
N eu sua lex labet, aduersum obluantibus ullis?
V tique ipsi primi heroës, in lumine certo,
P ræcipuusque Cephas, solidum caput atque fidele
T ute obeant, non mentiti plena orgia cultus?
V ix medium rate sulcabant pugnantibus Euris
H uc illuc pulsî, et pontum nox atra tenebat,
E xciderantque animo trepidi, quum protinus alti
P erlabens summa omnipotens non his procul hæsit,
E xpauere omnes, nisi simulachra uidere
I nsoliti spectri, et cunctis tremor ossa recurSAT.
Q uod Deus ut sensit, non ultra effundere questus
P ermittit, lætoque animo consistite dixit,
I pse ego sum, quæ uos comites ludibria terrent?
T um Petrus: ab Domine exorem iussu euocer ad te
I llotus si tu es per aquas, accurrere gliſco,
V ix uerò ille Veni dixit, de lapsus in altum
C eu solida ingreditur per plana intentus in ora
S ola Dei, et sicca uerrit uada turgida planta.
C um turbo tamen instaret, premeretque labantem
N on penitus constans, Heu heu pater optime, clamat,
M e serua, cui protenta Deus affuit ulna,
V æcordem increpitans, et puppim ingressus uterque est
Acquore

A equore iam placido, pulsisque furentibus Austris.
H is socij, nautæque omnes præ numine tacti,
P rocumbunt ante ora Dei, pedibusque uoluti,
O mnipotentem attestati, reuerenter adorant.
D eim lati incumbunt remis, portumque subintrant.
V t Domini reditura grati sensere tribules,
R umor ijt per finitimas properantior urbes,
E t numero in magno delati ex omnibus orisse
L anguentes, tumæ tantum sibi tangere posse
I ma dari orabant humiles, et supplice uoce,
I ncassum nulli tetigere, in uota secundat
O mnibus expectata salus, plauduntque Magistro.
H ic Scribæ, hic temerè mordax Pharisæius ardor,
D eprepsi, qui non lotis in crimina ducunt
A ccubuisse epulis, manibus, sed fraude parentes
L udunt effectos, iussu nec munere honorant
M entiti specie cultus, et hypocrisis umbra,
P rorsum omni pietate procul, legisque decoro.
V t uerò non hinc socij turbæque uocata
I nsando hoc pereant ductu, uellantur et ipse
D e generes ueluti plantæ, aut culpata propago,
E docet ore hausta, inque alitus accommoda pastis,
N on fœdare animam nitidam, mentesque beatas:
V erum ea quæ impura ora uomunt, periuria passim,
B lasphemias uoces, mendacia, iurgia, fraudes.

I ntentas, cædesq; actas, mala mentis iniquæ,
 E t simile his facinus quodcumq; offendere tantum,
 O bliquumq; hominem atq; indignum reddere cælo.
 D isseruit postquam ista Deus, Sidonia in arua
 S ccedens, ac regna Tyri, cupidusq; quietis,
 A bdiderat sese tacitis in postibus ultro,
 N on minus hinc tamen admonitus, certus ue futuri.
 N am quid fama nequit, cui sint linguæ oraq; mille,
 E t bis mille oculi, atq; aures ? ignaræ silentij.
 E t quid non ausit, cui iam sententia sedit,
 F æmina ? præsertim mater, matremq; professa,
 E t patriam quæ præcipuam refratq; superba
 S temmata ? tumq; magis, quum fortè huic filia languet,
 E t certam ex aliqua attendit speratq; salutem ?
 N on prius audierat celebris Græca illa, Tonantem
 V enisse : ac properè accessit, pedibusq; sacratis
 I nmixta est lachrymans, supplexq; his uocibus orsa.
 H ei Domine, heu miserere mei, Dauidica proles,
 P ro libito qui cuncta potes, cui cuncta mouentur,
 C ui cæli imperiū est, quem monstra inferna perhorrent,
 Q uem uoto quisquam non indonatus adiuit,
 S emper inexhausta cui laus pietate mereri.
 N atamibi est, si nata tamen quæ demone pressa est,
 Q uæ miserè lym phata furit, quæ pleclitur usq;
 S it mihi : tu Domine exorem, miserere cadentis.

Succurre

S uccurre ah pariter natam, & miserare parentem.
 N on uerbum Deus huic ullum, sed & impiger ædes
 E xijt, in reditum soluens se limite recto.
 A. n ne putes remoratam illam ? aut timuisse repulsam ?
 T um tum audax, querula, atq; magis magis instat cunctis,
 P onè sequens, clamatq; magis, miserere precantis
 H eu Domine, heu natam & pariter miserare parentem,
 P ra cunctis tristem, desolatamq; parentem.
 D uriciem insolitam mirantur, & irrita uota
 I mmemores socij, & lachrymis motiq; querelis,
 E t ueriti passim accurrentis murmura uulgi,
 A h Domine, exaudi miseram, dimitte querentem,
 I nstabant: piget insane, furit improba post nos-
 T um Deus, an non uos monui, Israeliitica lucra
 P rimas esse mihi curas, obrundaq; iussa ?
 D iscipulos nil passa loqui est, sed concita inhæsit,
 E t prostrata iterum, pedibusq; uoluta retentis,
 A h Domine, ah Deus exclamat, succurre precanti,
 N e natam Domine, & miseram ne desere matrem.
 Substitit Omnipotens, uixq; his dignatus anhelam :
 N on hominum fas est natis absumere panem,
 E t canibus sic surreptum deferre uorandum.
 T um mulier : Deus inò, inquit, laudatus & hic mos,
 V iuere nec satius cambus quàm sepe cadentes
 D e domini quadra micæ ac frustra uorare.

F s . Sit canis.

Sit canis, & rabiem soluat tua mica puellæ,
His uictus nuit omnibonus, dixitq; roganti:
Quod potuit tua tanta fides, tibi filia salua est.
Lætata exurgit Genitrix, natamq; reuifit,
Grata humili in magnæ minus pietatis honore.
Inceptos peragit Christus per littora gressus,
Et montem denum, unde altus prospectus in æquor,
In sedit, socij circum stant grata corona,
Succedunt turbæ multæ, numerumq; frequentem
Languentum aduectant illi, tum protinus, ire
Claudus, audire & surdos, cæcosq; uidere,
Restitui & mutilos quosq; ac sua singula cunctos
Vota sequi uideas, stupet admirata caterua
Israheliscq; Deum tollunt ad sidera laude.
Hic triduum mansere omnes, ieiuna uigebat
Plebs contenta Deo, & uerbi dulcedine fota:
Quum tamen est uisum fessos dimittere tandem,
Delectos comites uocat e minus, atq; ita fatur
Durantis miseret longa in ieiunia gentis,
Ipsæ paro in Magedan fines hinc ire per altum,
Deficiet, durum per iter ni missa refecta est.
Dicite quot uobis sint his in prandia panes?
Fortè hinc se tangi non aduertere sodales,
Parent omnifido, nilq; ultra audente Philippo,
Exquirunt loculos properi, uisq; canistris

Septens

Septem aiunt, pauci & quidam piscesq; pusilli.
Tunc iubet admonitam tellure recumbere turbam,
Ellatisq; in cælum oculis, patris auspice nutu,
Cuncta in frustra facit, succincti ferula grata
Dispensant socij, dapibus depascitur auctis
Magna cohors, ignara modi, mirata tumorem,
Nec secus, ac si fonticulum, lentam ue Padusam
Non pluuio torrente ullo, uel flumine Cretam
In pelagus uideant subito concrefcere uastum.
Postquam autem saturati humiles liquere cathedras,
Mille quater natu grandes, pueriq; nurusq;
Reliquijs sportæ septem referuntur onusta,
Fæturæ indiciæ æternum parientis amoris,
In commune bonum, & cessuræ in commoda multis.
Ipsæ ratem ingreditur Deus, & qua Magdala fluctu,
Pulsatur Gennezareo, dant carbasa nauæ
Verum illi, ut nusquam se offert hora ulla quietis,
Ocia nec pacis nitidæ, uix littore tacto
Incursant tentatores, sectæq; proteruæ,
Nec pudet obscœna audentes temereq; superbos
De cœlo signum ellata perquirere fronte.
Quis dire infrændens, acri sese obijcit ira,
Væsanos damnans animos & uota maligna.
Et cum pertæsum portus oræq; fuisset,
Disceffum iubet, & rediens se in puppe recepit.

Festini

F estini accelerant socij, littusq; relinquunt;
H oc uno inter se queruli, quod tempora nacti
N on mensam sibi pro reditu uictumq; parassent.
I psa autem dum per remos natat acta carina,
I nstituens de more illos, ausa improba carpit
S cctarum ambarum, monet & fermenta nefanda
L iuentum Phariseorum, & Saducea epicura
D euitanda bonis, seuæ impietatis alumna,
R elligio quibus intereat, canumq; decorum:
A brahamæ cum sit Deus, & uiuentis Iacob:
N ec pereant, morti non orta, animæq; perennent.
S ed quos non fallat mens segnior? & rude pectus?
I n panes non depromptos fermenta trahabant
D iscipuli, haud cauti, quod se illa exordia ferrent.
Q uare omnes Deus incessit, uelut ante bonorum
I mmemores, qui tot cophinos sportasq; tulissent
T ot pastis turbis, bis sex sic panibus auctis,
T umq; uno desperarent uix pane reposto,
V nde etiam ignaris mala mens & hypocrisis audax,
F ermentum phariseorum tam triste reiectum est:
N ec uoluit latuisse illos mentita epicura.
I nterea ratis astiterat Phoenicibus aruis,
S ub Libano, & cœtu Dominus comitatus amat
C æsaream intrabat, qui quum data copia fandi,
A eternum ne inuenta olim haud seruata labaret

Relligio.

R elligio, & rectore uno indiuisa uigeret,
S ic cunctis, inquit, quod sis, quodq; expetit, optem,
D icite securi, quem me uaga murmura uulgi
E sse tenent: quemq; intra hominum commercia natum
I gnari, quo sese alta hæc quæ sita referrent,
N onnulli Baptistam aiunt: mens firma quibusdam est,
H elias ut sis, Hieremiæ in numina plures
C ontendunt, alijs etiam sententia discors.
H ic unum, hic alium iactat, sed in id tamen omnes
C onueniunt, quod sis uates, mirusq; propheta.
H æc socij, quibus haud tacitus, uos dicite tandem
Q uis uidear uobis? orem, quem me esse putetis?
T um Petrus excutum pectus, quum quisq; sileret,
A n Domine an dubitem, qui sis? & quo patre natus?
T u Christus, natusq; Dei es, qui in secula uiuit.
L audauit Deus effatum apprimæq; locutum
T alia, quæ supero ore patris tantum edita norit.
V t rudis humana hæc moles non tam alta professa est.
E rgo illi merito imperium & primaria iura
P ollicitus, sedis fundandæ in lege nouata,
I n meritisq; obituq; suo, atq; ex morte triumpho
N ulli hominum concesso unquam sese auspice solo,
Q uam contra edicto firmat nil tartara posse,
O bstare infernas nullo luctamine ualuas.
I psi itidem clauæ in cœli regna daturum,

ingentes

Ingentes & terrarum mox pactus habenas,
E dicto pariter firmans, quod quæq; per ipsum
Vincta olim in terris fuerint, & quæq; soluta
Vincta itidem in cælo pariter fuerintq; soluta,
Fœlices tituli plene fecunda facultas,
Cui cœlum, cui terra subest, quam inferna uerentur,
Prohibito ut manus omnipotens in singula fertur.
Vnde hominum id genus admirer sic mente prophanum
Vasaneq; audax, quod per commenta maligna,
Distantiq; Deo uerbo super omnia summo
Verbo perpetuum uero aduersantia prorsus
Tam solidum se posse putet dissoluere munus,
Tam solidum sceptrum, tantoq; authore paratum.
Verum illis ue ue tandem, sic auguror ipse,
Sola urget quem religio, cœdiumq; fidele,
Cui nullus sacer est titulus, parochia ue diues.
Quod potuit tamen ille olim me in dona priore,
Tantum igitur Deus ora mouet, spes unica uati,
Longè in me profusa manus Deus optimus ultor
Qui uult esse ratem ille, esam, Tiphycq; sub uno
Omnipotens unus tantum, tantum una uoluntas,
Pastoremq;, & ouile unum, quemq; ipse beatum
Dixerat, & pro quo se orasse, in aperta reliquit,
Deficiat ne tanta fides, tamq; inclutus ardor,
Cruiter creant oues prelatum premia honoris,

Cuiq;

Cuiq; iubet, quod conuersus quandoq; reformet
Commissos fratres, manifesti insignia sceptri,
Perpetuæ solio immoto ac diademate seruat.
Sic uitam sapiant obituri ea munera sacra,
Nec tam legitimi hæredis decora ampla prophanent.
His demum exactis, ne se Christum esse ministris
Deprompsisse aufint, mandat, statuitq; silendum,
Atq; illis ideo sua iam properantia fata
Dete gere incipiens, referato pectore fatum
Aduentare diem Solymas qua tendere certum est,
Principibusq; sacris, Scribisq;, et patribus urbis,
Parendum, inuictiq; animo mala multa ferenda.
Essetq; opus, post mortem obitam de morte redire.
Verba sub hæc horrent reliqui, gelidiq; tremiscunt,
Haud aliter, quàm si molles subito irriget artus,
Vndarigens, Aquilo extrema quum uisit ab arcto,
At senior, fidensq; Deo, ignarusq; pericli,
Se Domino tenere adijciens, & comminus hærens,
Compellat tacite, & suadet cuncta illi, cauenda.
Quàm melius tamen huic fuerant longè ausa minora:
Aduersus stetit omnipotens, probrisq; silentem,
Corripuit, ueluti tantum mundana proffissum,
Et fatuè audentem placita in cœlestia miti.
Quare alijs quoq; consistens, ceptaq; locutus
Voce palam, supplenda inquit sententia sic stat,

Nec

Nec licet ô comites uersa hinc ceruice reuelli.
Qui uolet esse meus, meaq; in uestigia ferri,
Huic opus est, se dedicat, seq; abneget ipsum,
Ae rumnisq; cruciq; imhians, ac mortis amator.
Quodq; iter ipse uolens tento, sponte anxius aufit.
Nunc non fas se blanditijs & mollè fouere.
Namq; agitur de summa animæ: pro me nisi fusa est;
Interijt, spe nulla unquam reparabilis ultra.
Quæ pro me passa est, quæ pro me deperit audax,
Hæc uiuet per me, qui nunc in patris iturus
Enitor regna, & cunctis sua præmia ponam.
Imò inquam & sana quicumq; hæc audiat aure,
Vestri huius cœtus multi non antè peribunt,
Quam uideant hominis natum post fata renasci,
Scandentemq; polum recta, seseq; leuantem
Fœlici ascensu, supera illa in gaudia sacra,
Per nulli patefacta adyta ad spectacula tanta.
Dixerat, & missa hæc Iudas non spicula cauit,
Proditor infœlix, non hos uisurus honores.
Ast alios monitis tactos præcordia ad ima,
Credendum est, cunctosq; animis pulsantibus acre,
Inter se tacitos, uersasse illa aspera dudum,
Firmatos licet, & discrimina nulla uerentes,
Presto imò poenas omnis mortemq; subire,
Quo caueant si bene pereant, & uiuere possint

Acternum

Ae ternum læti, & tam rara ad dona superbi,
Ceu qui expectati sensere ubi cornua belli,
Versaruntq; diu secum mille illa pericla,
Quum certi palmæ, nihil aduersantia curant
Arma ictusq; acres, tantum illis cura triumphus.
Erigo iam tacito uigiles, proniq; uacantes
Astabant, ueluti qui iam cœli ocia nacti,
Irriguum necitar fuerent, & nulla beata.
Post hæc exierant uicos, & lata colebant,
Nec soli, namq; haud uacuus Decus usq; merebat
Occurru in celebri, gratæq; in commoda plebis,
Vt semper maiora tamen miracula uersat,
Quò certum peragat uotum, promissaq; faxit,
Nilq; intermissum sinat, opandam ue relinquat;
Fixaq; sit penitus solidissima ampla negoti,
Desierat iam sexta dies, ab litore licito,
Tunc Petrum & Zebedæo ortos, tria pectora tutus
Tres testes incorcissos, quos crimina nulla
Infament, quos suspicio non inquinat ulla,
Dimissis socijs alijs, reliquaq; caterua,
Seuocat in montem, & celsio se in culmine sistit.
Hic ipsis coram, magnum & mirabile dictu,
Nulli antè auditum, aut mortali lumine uisum,
Conspicuum induitur formam, niue corpore toto
Candidior, uultu solem referente coruscum,

G

Tuncq;

T uncq; huic conspecti, mundi duo numina quondam
H elias, Mosesq; loqui: atq; in gaudia ferri,
L etantes uenisse illum, promissaq; uota
I nstare, & regni sedes properare superni
Q uo postquam inualere animis, qui ad uisa repente
E xciderant, ueluti longa caligine pressis
D esiliunt oculi, subito sub lumine fusi.
A nte alios Petrus dulci oblectamine raptus,
H ic ait, h: c Domine esse bonum est, hic esse beatum est.
F undemus Dominne hic iubeas habitacula terna,
V estrum cuiq; suum, dumq; hæc attentat inane
T res illos circumfulsit noua lucida nubes,
E t simul audita ex ipsa est uox reddita ad aures:
F ilius hic mihi dilectus, per quem mihi summè
C omplacitum est, audite ipsum: nubesq; soluta est.
A d uocem hanc recidunt iterum, pauidiq; iacabant,
N ec secus ac tonitru ingenti sub fulgure iactu.
A ccedit, reuocatq; Deus, pelluq; timorem.
E xurgunt, olumq; ipsum uidere Magistrum.
H ic rem sit silicant, insit quo ad aspera fata
E xierit, uitæq; iterum sit redditus auris.
H æc fando, liqueve alti iuga deua montis:
E xcita testes, nec adhuc sat mente quieta,
G rande rudimentum atq; artis mysteria magnæ.
Q ua duci occulta in cœli secreta uidentur,

Verfarior

V ersarunt dudum, subit hos nunc illa relucens
F orma Dei specimen re ferens: subit horrida nunc uox
G rata tamen, testata Deum: subit & noua nubes,
F ulgida tam dulci quanquam uisa æmula uoto,
O ccludens properè nimium oblectamina tanta.
P ostremò subeunt patres duo lumina uatum.
A tq; ideo hic uiso Helia, memoresq; proterui
C ommenti, quod Scribarum dolus audet inanis,
T um petiere Deum, sibi quid deliria uellent
P erfida, ueniturum Helian memorantia uatem,
M estiam ante ipsum, nec adhuc stata tempora adesse.
H æc illi, quibus est hominis sic filius orsus
Q uid uos iam teneant hæc ementita malorum?
H elias uenit, pulchrè & uice functus honora est.
N eglexere mali uatem, sanctiq; monumentem
O derunt, misero infensi, tam inmanibus ausis.
S ed mihi, non minus infestè no: ue: ue futurum est.
H is dictis Dominum de præcuratore locutum
A gnouere satis, tacitq; silentia firmant,
I ntenti in reditum, & iam tum properante Magistro:
Q ui turbam innumeram socijs instare relictis
V iderat, & Pharisæorum conamina uasra.
T urba, Deo obstupuit uiso, accurrensq; salutat:
D umq; ipse in causas congressus sedulus instat,
N ec quicquam insidiata aliud secta illa requirit:

G 2 E populo

E' populo acclamat quidam, tibi demone nutum
P receptor natam adduxi, uaria impia ferri
In tormenta notes: miserum sic ille fatigat,
Nam modo mersat aquis, modo proicit improbus igit,
Nunc lacerum uideas, uideas per sepe reuulsum,
Eijcere hunc nequiere tui, tua numina posco.
Tum Deus, o gens dura inquit, nec credere nata,
Quo tandem usq; ero uobiscum, patiarq; rebelles?
Et puero adducto monstrum fugat ocyus atrum,
Ex illoq; puer ualuit, sincera locutus.
Postquam hinc digressi, et populos dimiserat omnes,
Sanandum quibus in puerum uis non fuit ulla,
Dic Rabbi orabant comites, cur nostra facultas
Non fuerit tanti? cur non eiecimus ipsi?
Manca fides uestra hoc fecit, quanquam et genus istud
Obdurum, toruè innitens, sic semper obaudit,
Ieiunaq; fame exquirat precibusq; repelli.
Hæc Deus: atq; iterum dum clam Galilea remigrant
Littora, ne trepidis minimo uel munere desit,
Quo consent, se passurum crudelia fata
Commonet, et renouum terna mox luce futurum.
Tristati moerent omnes, intrantq; Capernaan,
Tumq; unum ab domino tantum didrachma petenti
Vectigat, nullo huc illis gressu antè solutum,
Bina dari iussit, piscis deprompta per ora,

Munus

Munus quippe animi profusi, humilisq; recliui
Spectatum exemplum eximium, quanquam tamen abre
Cum nihil incaustum, nilq; unquam operatus inane est,
Solui et pro Petro iussisse, haud credere dignum.
Atq; hinc non mirum reliquis si forsit an orta
Lis ea, de cœli inter se primore sedili:
Quod subito ut nouit, solito se themate uoluens,
Sancie humilem firmat primas insistere sedes,
Precipit et cunctos animis coeumibus æquè
Sese perferre, et pariter communia inire.
Post uerò enarrans etiam quæ gaudia cœlo
Eueniant, quum peccantem quem pœnitet acli,
Sit quamuis quisq; in lapsus et pronus in iras,
Vt passim locus est noxæ, atq; iniuria prompta,
Iniungit parcendum esse, excussiq; furore
Largè ignoscendum, quo prodigus ille saginas
Reditur in lautas, quo mœcha superbit et ipsa,
Nec petitur saxis, quare et postrema resignans,
Iura Petro, quæ mox alijs est cessa facultas
Sic statuente ipso, septenas non modò iussit
Dimitti culpas, animo uerum usq; per amplo
Parcendum toties, quoties peccator anhelat
Dimittiq; rogat, docet et crudelibus usum
In uindictam odijs, pietas quem nulla remordet
Esset patri apprimè infensum, et cœli ostia tantum

G 3

His

His claudi, æternum qui in se pugnat. cibus ausis
Obdurant, furij sponse addicti; Geennæ,
Inq; Deum intendant ultrò mente usq; proterua,
Deq; ipso qui solus amor, cuiq; omnia subsunt,
Vesane desperantes occumbere gaudent.
Vita omni temerè protenta in crimina fœda,
Precipuus qui regim error, certumq; periculum
His qui fortunis fidunt, & uertere solo
Presumunt se cuncta auro, nec cætera curant.
Quili epulo, cui despectus sit Lazarus olim,
Lazarus è mendico epulo mox diues in astris.
Hos similem, si fortè putent supera atria adire,
Conanti ostiolum per acus ductare camelum
Tomento intortum multo, nobisq; tumentem.
Ianitor hic etenim pater est non mobilis ære,
Et toruè aduersus tantum illis dura minatur.
Quam melius sibi consulerent, procul omnibus esse
Diuitijs, nostrum ob nomen, mox centupla & aulas
Cælestes possessuri, sacloq; perenni.
Letantur super his socij, quibus omnia licita:
Quos sponder bissena super subsellia cœli
Sessuros quondam, dicenda in iura uocatos
Israhelis tribubus, Deus ipse ut quum libet, ima
Summa facit, summumq; euertit culmen ad ima,
Atq; omnem citra offensam, cum det sua tantum

Quaq;

Quæq; merere queat nemo, seu mane uoceris;
Sive hora fortè undecima, tibi uult satis unum
Tantumdem quod uult illi qui uespere uenit:
Inq; suo tamen est scælix, & quisque beatus.
Quare olim geminos fatuæ ad uota irrita matris
Incessit merito fratres, his certa minatus
Damna quidem: & tamen incertos de sede reliquit.
Hæc Deus enarrans feruet magis omnibus heris,
Muneribusq; & ope in cunctos propensior usq; est,
Doctrina, exemplorum, asti u. uitaq; magistra.
Sefforesq; cathedrarum, Mosiq; ministros
Tam nequam, tamq; ellatos, in iussa Tonantis
Tam temerè obliquos, dictis castigat amaris.
Iudæa iam euersa omni, atq; ad cuncta trementi,
Vnum iterans tantum esse Deum, qui singula possit,
Tantum unum Rabbi Christum in modocramina rerum,
Pcenarum authorem unum, præfectumq; barathri.
Sic utinam non obijcienda olim hæc sibi seruent
Pontifices nostri, sanctaq; in clauem ministrent.

LIBRI TERTII
 FINIS.

G 4 De Deo

DE DEO HOMINE

LIBER QVARTVS.

Scribarum ut tandem Pharisæorumq; furores
 Et firmata odia, atq; in se & sua concita fata
 Omnipotens sensit, nec adhuc tamen hora subisset
 Qua forte emoriendum illi in supremum holocaustum.
 Vertit iter rectâ à Solyimis in littora sucta,
 S amaria incedens, chorus accomitatur amatus.
 Est locus antiquæ Sichar sub mœnibus altis,
 Fons ubi defossus scaturit, telluris ad ima
 Parietibus gyro obductis, protenta sub ora
 Marmoreis gratus labris, in commoda quondam
 Tum uicinæ urbis, tum fundatoris Iacob:
 Huc se fessus agit, supremo in uertice cœli
 Iam Sol constiterat, puteiq; apud ostia sedit.
 Ipsi abeunt comites, quæ sita ut prandia portent.
 Interea lymphas haustura ex urbe propinqua
 Appropreat mulier, demissam & dum euehit altè
 Irriguum lymphis urnam, est intuta sedentem.
 Quid non omnibonus uelit usq;, ut proderit usq;?
 Quam uidit uoluit uidisse, & parcere fonti,
 Mœsthat amq; diu in coetum reuocare pudicum,
 Quare ait, ô si te mulier cura ulla retorquet,
 Est fessi pietas, da sicca ut subriger ora.
 Da mihi, da bibere ô grata, & succurre roganti.

Mirata

Mirata huic contrâ stetit illa, hæc q; impigra fata est.
 Iudæum agnosces ferrata uestis ad ima:
 S amarias non scis leges, Iudæaq; iura
 Non herere una? cur tu Mosæa professus
 S crupea, me potum poscis Gentilibus ortam?
 Talibus haud cessit Deus, atq; impensius instans.
 O inquit, si dona Dei, si nosse daretur
 Quis sit, qui de te potus undaq; requirit,
 Quam cita quæm q; libens, ex ipso pocula uiua
 Potura expetres, quam supplex illa sitires.
 Tūc mota, unde tibi hæc Domine est ut pocula dones?
 Nimirum fons, est altus, tibi & hydria nulla,
 Nulla rudens qua sustollas, undamq; reuectes.
 Unde inquam hæc habeas, quæ des mihi pocula uiua?
 Num tu patre olim nostro sis maior Iacob,
 Predia qui puteum hunc intra & sibi rura parata
 Communem & nobis posuit, sed non bibit unquam
 Hinc tamen haustam aliquis, nisi & urna & sine reuul-
 Dicta sub hæc aliò tendens, & tempora nactus (samè
 Opportuna satis, cepta in foelicia lucra:
 Ah mulier, Deus inquit, aquas quisquis bibit istas,
 Ille iterum atq; iterum sitiet, nunquam udus abunde:
 At nostro foelix potor quicumq; rigatur,
 Non ultra sitiens, stagnabit flumine uiuo,
 F lumine perpetuum salienti in sæcula uitæ.

G s

Ad promissa

A d promissa labat iam tum spe muneris acta;
 E quis enim qui dona Dei tam grata recuset?
 E t qui tam dulce instantis non pacta capeisset?
 P rona ergo, h. ec. ne sitiam mihi pocula queso
 D a Domine, & mihi non sit iam hinc haurire necesse.
 I nspiciat D. us effatam, & de munere grato
 P endentem, pupam dicas lactantis ad huber
 N unc teclum nunc detectum sub uota manere,
 C ui surgit iam prima fames, atq; ardor edendi,
 C oblidunt saepe ut blandae in sua pignora matres.
 Moxq; refert, no? rru est mulier non fallere quinquam:
 T u tamen ut compos sis securaq; uoti,
 V ade, uirumq; tuum accersi, tuq; ipsa uenito.
 V t mala se tangi sensit, propè tota refrinxit,
 Q uanquam audaxq; parumq; pudens, et nescia profus
 Q uo cum uerba essent illi, sic protinus infit:
 M e miseram, nulli nupsi, nec uir meus ullus.
 T unc Deus, ab uerè miseram, quàm uera professa es?
 C ui uir non suus est ullus, cum pessima quinos
 S is postquam sortita uiros, facta improba moecha,
 H uic denum cui nunchares per crimina prostes.
 E rubuit tacta infelix sibi conscia labis,
 E t crimen confessa suum, confessa prophetam,
 C onfessa est errare suas de numine gentes
 Q ue Solymis non consortes, nec limite recto

Incedant,

I ncedant, nec certi orent ad luminis aras.
 N am uate ut se deprentam meminitq; pudoris
 A missi, quae scire Deum tantum acta putabat,
 D e Solymis genitum credens, iam singula solis
 N ota putat Solymis, solosq; incedere recta,
 E t penitus certas orare ad numinis aures.
 H uc gaudet Deus adducta, atq; in seria uersa.
 S ed cum non sat adhuc sapiat, pleneq; fidelem
 E t certam esse uelit, dulcitur blandior ore
 D iuinumq; melos referenti, in talia fertur.
 F œlix crede mihi, iam iam uenit hora, *Sebastis*
 Q uae nec adoratum in Solymis, neq; montibus istis
 C ulibus assuetis, ueniet: noua secula currunt,
 V ltimam promissi exoritur nunc temporis etas,
 O mnis & effusus se gratia cornibus offert,
 I gnari, in quem conuersi, quò se ora reuoluant
 O ratis, nec uestra Deo est uox credita patri:
 N os operi instamus certo, notisq; sub aris
 O ramus, nec mens illi non agnita nostra.
 S cimus & ex Betholes riuus manasse salutem.
 N unc igitur uenit, & properans grata imminet hora,
 E nibeae qua ueroq; uacans in lumine supplex
 M ens orat, patremq; colat, qui spiritus almus
 Q ui Deus est unus, ueri author, uera requirens,
 E t semper sincera animi meditamina casti

Cui

Cui sic ferre preces, quem sic coluisse necesse est.
Samaris excita his monitis, et iam alta rescissens,
Non ultra Solymos ritus, patrios ue retre clat,
Sed plane quod iam sentit, quod uerius audeat
Venturum se scire refert, qui uera reportet
Messiam Christum, qui nunciet omnia mundo.
Non datus est locus hinc multis, uix coeperat ille,
In ipse ego sum qui te coram nunc alloquor, et iam
Versa urbem petit exhorrens, atq; immemor urnæ:
Discipuli namq; astiterant, tacitiq; silebant
Mirantes, ut cum sola uidere loquentem.
Ne ue idco tamen attentant exquirere quicquam,
Expediuntq; dapes mancis, urnamq; relictam
Subsidio in grato apportant, non ille mouetur,
Quanquam orent ut discumbat, gratiq; ministrent.
Quum uerò inter se dubios uiditq; labantes,
Sit nisi pulsa fames quo se ieiunia uertant,
Vos (inquit) securi epulis incumbite uestris
Hora quibus sua nondum instat, mihi mensa uoluntas
Sola patris, properat tempus, messisq; propinqua est.
Dicta sub hæc urbs tota aderat, dux unica facti
Fœmina, quam Christus tanto dignatur honore.
Sed quamuis ductu illius, plenoq; suasu
Venissent omnes, magnum ut testata propheten,
Diuinumq; omnino hominem super æthera laude

Extulerat;

Extulerat, sua qui ab cunis facta omnia nosset,
Vt uidere ipsum tamen, aspectumq; decorum
Presertim ciues spectati, urbisq; magistri,
Maiestate Dei allecti, et coelestibus orsis,
Inq; sacros mores ductu, hortatuq; se uero
In cœlum, inq; patrem cœli, cui cœtera subsunt:
Quodq; aperit legis secreta, et mystica sensa
Funditus exhaurit, tenet et diuinitus omnes
Atq; hominum trahit ad sese flammantia corda,
Orarunt humiles unâ, in communia dona
Gentis Samarie, iam tum undaq; commigrantis,
Ne properè isthinc abscedat, libeatq; morari.
Mansurum biduo est pactus, tum protinus omnes
Funditus euerfos uideas, penituq; seueram
Vitam agere, atq; illi unanimes se dedere prorsus.
In ipse uigil iugis perstat, uitaq; magistræ,
Et benedictorum cumulo donisq; meretur
Vsq; animâns inde fessos in uota superna.
Et quanquam meminere omnes, que foemina solers
Testata est, audisse tamen uidisseq; sese,
Et uersasse Deum ipsum, inter mirisq; fuisse
Firmatos facit: unde una se uoce fatentur
Scire, quod est uerus mundi saluator Iesus.
Constituerat iam ter rapidis aurora quadrigis;
Christus iter peragit cœptum, ueniq; Capernaan,
Attentans

Attentans ubi maius opus sacrumq; supremum,
Omnibus intentum spes quo sit certa salutis,
Disseruit medio è templo coram omnibus estans,
Secælo descendisse, & se in uelle paternum
Propensum, referens unum se noscere solum
Etuidisse patrem, qui sit dimissus ab alio,
Viuentem in panem uitæ, dedit: bus ultro
Sepatri, ut sit uita illis æterna futura:
Attestans carnemq; suam, rignumq; cruorem,
Quæ iam sint pro uita hominis peritura nouandi,
Deliceant unde ausa Adæ & mala culpa maritæ:
Esse cibum panemq; illum, potumq; futura
In mensas tantum posita accumbentibus ipsi
Atq; patri, & mox uicturis in perpete sæclo.
 Hæc tam alta enarrat, uerum ut non omnibus æquo
Illa admitti animo uidet, & delira putari,
Ohicibus pugnans inuidiæ, & rem acrius arcens,
Nontantum se de magno contendit o'lympo
Descendisse: at sese etiam quod æcernere possent,
Cælum ascensurum, & sessurum spondet in altris,
Quæ patria est, quæq; æternum est sibi di bita sedes.
Imod ait, & uobis inquam quis credere durum est,
Hæc quanquam caro et hic sanguis moribunda fatiscant,
Siniq; ex se nihili, quum spiritus his æthen asit,
Prompta reuiuiscunt, uitæ unde & doctæ ministrant.

Verba

Verba itidem ut mea sunt uita ipsa & spiritus almus,
Dura quibus dulcent, & perditæ corda reuiuunt,
Et quorum sancto effatu uasim hæc mea moles
Factura est se presentem solennibus aris,
Quod uestrum haud credit multi, quib. à patre summo,
Non datur accubuisse mihi tam diuite mensa.
Talia dicebat, plures abiectis prophanis
Quos nec spes nec sua fides ad dicta mouebat.
Ergo in delictos sic discendentibus illis
Seuertens, num uos etiam fortè (inquit) abitis?
Num sectæ uos infandæ contagia ducunt?
Cui Petrus, heu Domine ad quem nam tuti ibimus abire?
Qui loqueris uerba æternam stillantia uitam?
Quem Christum scimus? cui dudum credimus amare?
Quemq; Deo facti: uiuo cognouimus ortum?
Responsa hæc haud dissimulans Deus, adiecit oryis
Inceptis, uos bisenos non ne ipse uocauit?
Cur tamen infidus uestrum est & proditor uisus?
Tum mirati omnes, ludas obmutuit unus.
Post hæc digressi è templo, se in tect. i reclinant,
Intenti seffo assistunt, orantq; quietem,
Nec studio uigiles quicquam parcunt ue labori,
Blandimenta illi in grata, & miserrantur anhelum.
Tristior ipse hæret, ceu qui sub morte futura,

Cul

Cui semper sperata animo teterrima cædes.
 Iam patris urgebat suprema obeunda uoluntas,
 Immotus tamen ipse animo in pia munera sueto
 Dilexisse suos si quo molimine quondam
 Est uisus, nunc præcipue iam sine propinquo
 Tam dulcis se fundit amor, uotumq; fidele,
 Hortatusq; iterum atq; iterum in cœlestia regna,
 In patrem atq; in se, qui patri est filius unus,
 Patri & idem, cum sint pater ipse & filius unum,
 Commemores orat, suane uestigia uitent,
 Condiscantq; pati, ueriti nulla impia fata,
 Vnanimes inter sese, cunctisq; quietos,
 Promittens uenturum illis discrimen in omne
 Tutamen certum, monstratoremq; paterni
 Omniscium placiti, non inde ad tempora longa
 Emissum paracletum ipsum, comitemq; futurum
 Aeternum, quocumq; ierint, ubicumq; morentur,
 Pollicitus rediturum & se solamen in amplum,
 Et usurum ipsos sumpto de morte triumpho
 Resto illis, quo ad & secum & cum patre sedebunt.
 Talibus ut monuit felici in numine fatus
 Discipulos, linquenda ipsis de pace perorat,
 Pace quidem, sed non illa qua mundus ineptit:
 Pace inquam, erumnas intra cædesq; quieta,
 Qualis ei fuit in terris, turba procul omni.

Mox

Mox tendens in Iordancem, tranauit amata
 Flumina, conueniunt multi: memoresq; Ioannis,
 De Christo dixisse illum, pleno ore fatentur,
 Precipue ad spectata diu miracula tracti.
 Unde huic se plures animis ardentibus addunt,
 Proficiunt susa in cunctos flammantia uerba.

Interea expectatum omen, fatiq; propinquum
 Presagium immanis: geminae mouere sorores
 Bethanides, fratrem heroem crudeliter angis,
 Languentem dudum, tenero cui uinctus amore
 Christus erat, probitate uiri motusq; decoro.
 Quod postquam auditu, & socij dolere ministri
 Et misero, & Domini offensa, sic edidit ore.

Hic langor non ad mortem est, nec Lazarus inde
 Excutitur quia morte cadat, mortiq; recumbat.
 Hoc uerum est ut certa Deo sua gloria constet,
 Vtq; Dei natus posthac non laude minore
 Tollatur, missumq; Deo partim usque palam sit.
 Ergo dies remoratus adhuc ca trans uada binos,
 Instat populo allecto, & retinacula firmat.
 Interea dilectus obit, cura una sororum.
 Quod Deus ut uidit: dormit nunc Lazarus, inquit,
 O socij, quare hinc iterum est Iudæa petenda,
 Ut somno excipiam, & dulci sit redditus auræ.
 Dormabant animum comites, somnumq; salubrem

H Diababant

D iſtabant ægro: ſed quo trepidantius omnes
C ontremuere, ſubit cunctos furor hoſticus ille
Q uo ſaxis caſum uolucres, artesq; paratæ
E t Solymorum aſtus, ut tentum in uincula trudent.
V t ſenſere igitur quod adhuc Iudæa petenda eſt
N imirum reditum damnant, orantq; manere.
Q uis Deus, ò conſiſa parum, inconfultaq; corda
N on ne dies bis ſex uarijs conuoluitur horis?
Q uid tamen humana magis uſquam eſt mobile mente?
E t certè iam non ſaxis, non carcere agendum eſt.
A n dubitatis iter luce auſpice carpere tutum
M e duce, qui pulſa nocte atra præuius ibo?
S ed moneo, ne uos error deludat inanis,
L azarus interijt: quippe ipſe in gaudia uertor,
V eſtrum ergo, quod non fuerim morti obuius illi:
Q uo uos non ultra ancipites timor obruat ullus,
I am certos me me eſſe Deum, uitamq; obitumq;
S ed tandem abreptum ad carum properemus amicum.
P ænituit quosq; inſanè ſeſe eſſe locutos,
P ræcipuè Didymum dictum. quare impiger orſus,
C um Domino perituri omnes uadamus & ipſi.
A dditus idem alijs ardor, nec iam ultima curant.
D iſcedunt iam tum, & tranſuecti flumina blanda,
B eſebanian uerſus migrant: comitatur euntes
F ama ingens, miſeris nullis it gratia parca.

Huic tum

H uic tum illi lepræ deni porrigine tetra
R auci inſtant, aucto excuſſis clamore tabellis,
M undariq; rogant: quos omnis, ipſe futuri
C certus, & ex uno tantum ſperanda ſalutis
M unera, flaminibus nitidos arisq; reponit.
V t tandem finitur iter, caſtroq; propinquant,
H aud dubius quid agat, ſua ſe in ueſtigia ſiſtit.
P ræſenſit Martha aduentum, nec ſegnior olli
O ccurrens, lachrymis gemebunda ita fatur abortis
H ei mihi, ſi hic fueras, frater non mortuus eſſet.
H eu Domine, heu heu mœſtarum miſerere ſororum:
N am ſcio quod quæcumq; uoles cœli afferet author,
C umq; eſſet reducem pactus renouumq; futurum,
N on contenta, ſcio (inquit) item, nec me latet, imo
A duentante die, ut reliqui, quod & ipſe reuiuet.
T unc Deus, en ego ſum uita, & quo quiſq; reſurgit:
Q ui mihi crediderit uiuet, de morte redemptus:
N ec quiſquam æternum moritur mihi uiuere doctus.
N on ne & tu hoc mea credideris? tum protinus orſa,
C redo equidem, & dudum teneo tibi fida miniſtra,
Q uod Chriſtus, quod patre Deo ſis gentibus ortus.
H iſ dictis germanam adiit, cui magna caterua
A ſtabat Iudæorum, ſolamen inane:
V eniſſe & Dominum demiffa affatur ad aurem.
I mpigra conſurgit ſoror, & ſe ex ædibus effert.

H 2 Subſequitur

S ubsequitur turba illa uirum, quanquam inscia facti.
 N ec mora, certa ubi nam sistat properata cucurrit,
 E t resoluta comas, lacera & crudeliter ora
 E t miserè lachrymans pedibus reuoluta magistri,
 A h Domine ah Domine, exclamat, si hic ipse fuisses,
 O si si hic fueras, frater non mortuus esset,
 O frater, cur tam rapidum fera fata tulere?
 I nfremit acre animo excussus, pressusq; dolore,
 A d lachrymas sic conquestæ lachrymatur & ipse.
 C ollaudant pietatem amplam, lachrymasq; dolentis
 C omplures, & tam tenere mirantur amatum.
 N onnulli temerè carpunt, quod lumina cæco
 R eddiderit, Siloan misso, & non uita sit illi
 S alua tamen, quem tam miserè deplorat ademptum.
 P ersistat in intento omnipotens, sedemq; sepulti,
 N ec procul hinc aberat, petijt: stant auribus omnes
 P ropensisq; oculis, præsertim in numine ducti,
 E t spectant quid factururus? noua namq; putatur
 M oliri fremitu ex miro, excussuq; notato.
 N ec secus, ac si olim nitido sub sidere cælum
 S it uisum, subito ostento conuolucere flammæ
 E t tonitru tremere, & rapidos uectare cometes.
 T um tum omnes pendent, miris & in ignibus hærent.
 H aud aliter pendent isti, adducuntq; sepulchro
 M andantem, fremituq; iterum rigua ora mouentem.

Tum lapi-

T um lapidem iubet attolli, & reserariet antrum.
 Q uis damnet Martham ingenuâ menteq; modestam?
 D isspuduit miseram, tremebundoq; ore locuta est.
 H ei Domine, ut puto iam male olet: quarta instat adæpto
 N igra dies, nec plura pauens, uocemq; repressit,
 I am tum muta, Deo obuerso, quodq; ante monenti,
 V isuram si crediderit, se maxima dona,
 E t quibus inspectata Dei sit gloria summi.
 V t lapis est tractus, stetit atri ante ora sepulchri
 S ublimes oculos tenus, uixq; ista suborsus,
 M agne pater qui me isq; audis, nunquamq; repellis,
 C ondignæ tibi sint grates, turba hoc sciat astans.
 D eim uoce intonui clamanti, Lazare prodi,
 E xi antrum, salitactutum, prodiq; reuiuus
 L azarus, instit adhuc uinctus, mirabile uisum:
 Q uem iubet exlui, tum gressibus ille citatis
 P ronè humili Dominum agnoscit pro munere tanto.
 A d mirus hoc, Solyimi plures in numina cedunt,
 C onfessiq; reum reuenter iussa capeffunt.
 N onnulli, abiunt magis, atq; hæc uisa reportant
 F lamibus Scribisq; citi, suadentq; cauendum
 M osæ, legi, & sceptro ne iniuria fiat,
 R omnas acies ueriti imperijq; furorem.
 P ro dolor, ergo huic uita redit sic morte repulsa,
 E t hrisito in blandum meritum mors tetra sequetur?

H

3

Sed monco,

Sed moneo, si uita homini de morte repostā est,
Ame Deo uita abfuerit de morte parata?
Ah tum uae populo ingrato, Romaeq; superbae.
Conueniunt igitur, Christumq; absumere leto
Constituunt, spes unde alijs sit certa salutis.
Hec Pharisaeorum mens est, sic augurat ipse
Mystarum praesul, cui subsint omnia, summus,
Vera monens, licet ad tripodes non iuguret & quos:
Quare illi, non patrato hoc sit funere cautum.
Sic audent statuuntq;, & cum prope pasca subiret,
Quo Solymas uenturum ipsum de more putabant,
Delectos uigiles, quia se deferre solebat
Stare iubent, qui praetentas tacitasq; per artes
Quam sese appulerit, captum deducere uerent.
Hinc Deus interea omni scius se contuit Effrem,
Per deserta loca, & Solymae non per uia sebi.
Discipulisq; uacat suprema per ocia solis.
Crediderim hic dulces lachrymas, dulcesq; querelas
Saepeius effusas: sed non minus affuit ipse
Vsq; tamen blando in cunctis solator amatus
Officio, monitisq; fouens pia pectora sanctis.
At tandem fata urgebant, & tempora dura,
Vixq; dies illi in uitam sex festa sinebant.
Ergo ultro ungendus supremo in morte propinqua,
Munere firmandoq; sacro, quod saecula laudent

Omne

Omnia, Christicolaeq; omnes in fata reseruent:
Bethaniam redijt, gratæ exce pere sorores,
Gratior at uiuens frater, prostratus adorat,
Ipsi animam debens, & uitæ filare textæ.
Postquam coenatum est, memor olim muneris acti,
Leprofi ad mensam auersi in gratiisq; tribulis,
Magdalena, huc onychem seruatum, atq; unguinis affert
Relliquias, riguumq; Deum tum uase refracto
Demulcet, spirant preciosa opobalsama sedes.
Id alios uana hinc taceant deliria succos.
Illa pedes adnixa sacros, nardoq; madentes
Nunc lachrymis pluuios reddit, nunc crine resecat.
Ambigeres an sint uncti? lachymis ne resudent?
Gratius uterq; liquor, pietas laudata Magistro est.
Heu scelus, heu quid non mortalia pectora cogat
Auri sacra fames? Iudas, cui cura peculi,
Tot numos iactura ista amisisse gemiscit.
Iactat enim ter centenis uenisse liquorem,
Plectitur asiduas rabiens noctesq; diesq;
Sollicitum nec cura finit, quoad exigit ultus
Amissam summam, scelus irruiturus in omne,
Qualis ab insidijs nunquam sat sanguinis hausto
Ditibus intentus, tumefactisq; ere crumenis
Precipitat, quum nox atra exortæq; tenebrae,
Insomnis fora uasta ambit sicarius audax.

H

4

Et

Et celebres uicos, quærens si forte telones
Mercatorq; auidus quem sera negotia tardant,
Aut arca aut tumidis loculis incedat onustus,
Quem necet incautum prædaq; auroq; potitus.
Et qualis quum forte fames, ieiuniaq; angunt
Inplumes nidis natos, si uillicæ uæcors
Soliuagos liquit foetus errare cohortis,
Miluius infistit uillæ, gyrosq; frequentat
Vsq; rapax, pullis rostro infidatus, et ungui:
Vel qualis lupus impastus tenero imminet agno
Balanti, quum laxariam claustra notarit.
Talis habet furor infensum, talemq; uideres
Iscariota ferum, sic anxius incubat auro,
At tendens quæ nam in raptus occasio detur.
Nunc agedum mea Melpomene, meditata timendos,
Et nunquam auditos ausus, ergo ipse nefandam
S ponte Deus petit in mortem cor mitius omni?
Mortem qua nusquam uisa est truculentior ulla?
Quam uidet, æternaq; illi quæ mente uoluta est,
Quæ potuit non admitti sanoq; repelli
Arbitrio, ceu nunc ultrò se prodigus offert?
Tu Deus, extremum oranti hunc concede laborem,
Sit mihi fas Amor æterne hæc tua munera obire.
Postera lux terris nondum dimouerat umbras,
Et uigil omnipotens se matutinus agebat,

Tum

Tum socijs somno excitis in culmina tendit
Montis oliuiferi, Solymas qua Bethphaga monstrat.
Qua postquam uentum est, præuisi certus honoris
Hic uoluit traxisse moras, et sistere gressus,
Per socios quoad ex urbe accersitur asella,
In pompa non quæsitæ, infausitoq; triumpho,
Intendens equitatum humilem, fastu procul omni.
Ductabant asinam comites, allectus ad huber
Pullus adhuc, nunc post matrem, nunc ante recurfat.
Mollior at Domino sedes et sella futurus.
Ocyor abducta ad iumenta, it fama per urbem
Aduentare Deum, tum uideris agmine magno,
Omnibus ex tribubus, puerosq; patresq; nurusq;
Accursare, iugumq; citos conscendere montis.
Verbenas pars spargit humi pars, florea ferta,
Qua pompa incedit, pars uestimenta reponit
Et strata aulea, una omnes uel tonsus oliuæ
Ramus habet, uel finitima deducit Idumæ.
Vestibus instrato Deus ut consedit asello,
Matri etiam enixè incumbens, cui torpida terga.
Acclamant omnes, uocesq; ad sidera mittunt,
Hosanna fili ô Dauid, Rex Israhel alme,
Hosanna Deus excelsæ, et miserare precantes.
Talibus acclamat Domino blandita caterua,
Conualles iterant Hosanna, et concava saxa.

Vrbsq;

V rbsq; boniq; patres urbis, sollempnia festa
 C onciliabant, gaudentq; nouo indulfisse triumpho;
 L iuent infensi mystæ, Scribæq; proterui
 I nuidia, & Pharisæorum furit improbus ardor,
 N ec cœtu in celebri præsumit iussa satellites,
 A d templum it rectâ, mediam delapsa per urbem
 P ompa ingens, humilis tergo commixus utriq;
 R ex utrunq; citat, torpentemq; acrius urget,
 S ic utinam Solymæ infâstæ mentesq; rebelles
 C auisent, nec laus omnis gentilibus issent.
 V t primum ingressus templum est, uiditq; trapezæ
 E t penora in lucrum posita, adductasq; columbas
 V ænum, agnosq; auidis quæ sita opsonia mystis,
 I ntortis tum funiculis exarsit in iras,
 T urbæ & ex templo cunctos, ac uerbere cædit,
 C astigans quod diuino quæ debita cultu est,
 N on bellè profet uentri, nec furibus ædes.
 T um furere ante alios iacti, excusiq; telontes,
 P ontificesq; ipsi, nunquam sat pasta uorago,
 H eluones, sacrorum adipi pinguiq; recliues,
 Q ui decimas uident, nisi summa absorta sit omnis,
 I nsurgunt omnes unâ, Scribisq; uocatis
 E t Pharisæorum primis, quos liuor inurit,
 I n consulta pctunt Caypham, quo tutius astu,
 Q uo ue dolo in laqueos recidat, mortiq; recumbat.

Conueniunt

C onueniunt, non tentandum hoc luce esse nefasta,
 A ddictos illi populos, ueritq; tumultus,
 H ic unam, hic alium mouet astum, frausq; dolusq;
 A dducti nil promittunt in pignore certo,
 I mpia uerum hæc fors sese alternantibus offert.
 E cce memor sur iacturæ, fractiq; alabastris,
 C oncilio audiri, pulsatis ædibus orat:
 E t neq; enim tam dira malum consulta latebant.
 C ontinuò patuere fores, spesq; omnibus orta est.
 H incq; in uota uiam attendunt, & in ausa nefanda,
 A ssurgunt mystæ gemini, & læto ore salutant,
 S essuroq; iubent afferrî molle sedile.
 P ostquam introgressus, concessaq; copia fandi,
 M entitis sic est orsis affarier ausus:
 T am sancti Caypha antistes cui cura senatus,
 E t uos quis pariter sacra & sunt pectora docta,
 C ura quibus lex Mosæa est diuina facultas,
 E t magni auertisse graues hinc Cæsaris iras,
 N on equidem moueor. nec culpa huc aduorh illa,
 Q uod Christus temerè me odit, quod crimina falsò
 A ssidua obijciat, meq; in discrimina plura
 C ompulerit, pariter petulans & hypocristis aut: or:
 S ed uestrum miseret certè, populiq; fidelis,
 Q uem sic seducit, quem sic à legibus arcet.
 S ed piget & nuruum, quæ sese inferre ministras

Contendunt

C ontendunt epuloni auido, cui prandia lauta
 C uiq; placent nardi suaues, & odora alabastra,
 S ingula quæ dudum uos indoluiffe putarim,
 H uc tantum huc ueni uestrum & magni Israhel ergo,
 S i mihi, quando in opem sic mendicare coëgit,
 P remia digna datis, certa illum in uincula sistam.
 H æc Iudas. Scribæ egregia atq; ausa inclyta laudant,
 A rrident Pharisæi omnes, & leta precantur.
 T um Cayphas, cui summa omnis tum credita facti,
 C uiq; est explorata satis tetra illa libido,
 A d fusum unguentum, paucis ita letior insit.
 V ir magne, & iam de nobis sacro hocq; senatu,
 P romerite ingentis grates, si facta sequantur,
 E t seruent promissa fidem, tibi munera in ampla
 A rgento ex solido terdena nomismata sunt.
 A d precium hoc tacitus Iudas, conuenta refirmit,
 E t monitorum offert, quum sese occasio dedet.
 D eim celer ad Dominum properat, qui conscius acti,
 D is simulat tamen: & cunctis simul inde uocatis,
 B ethaniam rursus migrant, iterumq; iterumq;
 B ethania Solymas redeunt, perstatq; docendo.
 S iccatur reditu hoc ficus, crudele furentis
 E xemplum, si quando Deus iusta arserit ira
 I n temere aduersos, & in obdurantia corda,
 C auisse & quo sur potuit sua tristia fata.

Tandem

T andem summa dies, & ineluctabilis ultrà
 H ora aderat, tunc ergo iugi de uertice grati,
 F acturus pasca intra urbem, cœnamq; supremam,
 D imittit socios geminos, qui singula curent.
 F idi ambo iussis insistant, ille ubi uisum est,
 I ngreditur Solymas, reliqui comitantur euntem
 D iscumbuntq; thoris omnes, ubi cœna parata.
 Mox tamen ut sedit, surgens, & lintea uoluens
 I pse sibi, conuectat aquas, peluiq; refundit,
 L oturusq; pedes cunctis in dogma tenendum,
 Q uo sese seruent humiles, gratosq; uicissim,
 P rimum adijt lauet ut Petrum, quanquam ille recuset,
 Q ui pauidus demumq; tremens obtemperat ultrò.
 I nde lauat reliquos, seq; in conuiuia reddit
 D udum optata quidem, sed amaris perlita succis.
 Q uare epulas intra uoces tandem edidit istas,
 O ra tenent omnes, cibus ipse interuius hæsit.
 Q uod monitum est totiens, hominis nunc filius ibit,
 F umeris hic etenim inter uos est auctor iniqui,
 S ed uæ uæ scelus hoc dirum infœliciter auso,
 Q uam melius miser optasset natalia cassa.
 T ristantur cuncti, perfrecto proditor ore,
 A n ne ego sim Rabbi? nec uerbo amotus ab ullo est,
 Q uanquam perspicue, certòq; sit indice tactus.
 S cilicet hunc moueant uerba, aut testantia signa,

Chè

Cui mala mens, cui nulla fides, cui nullus amor sit,
Cuius & hoc ea gens omnis sit crimine iniusta:
Proditus & tamen hinc totiens non cauerit orbis,
Vasana infauisti deliramenta furoris.
Post hæc intendens demum, quod in æde Capernaæ
Pollicitus quondam est sacrum secta obice torua,
Et quo tam celebri in cura phasce istud habebat,
Cum, Sobymis qui mos, celebrarent azyma cuncti.
Tum grates, pane assumpto, persoluit honoras,
Atq; his auspiciis uerbis fractum omnibus affert:
Manducate, meum est hoc corpus. & ocyus ora
Admouere omnes, & edunt memorabile sacrum.
Mox itidem uinum accipiens, gratesq; rependens,
Partitur cunctis: bibite ex hoc (inquit) & omnes,
Sanguis enim hic meus est, noua testamenta resurmans,
Pro uobis & pro multis qui funditur ultrò,
Vt peccata obeant, nec iam Adæ inter necet error.
Talibus instituit sacrum cœlestæ holocaustum
Mente bonis, nitidusq; animo memorabile semper,
Sumendum cunctis, certum unde est omnibus illud,
Quod sit pax sanctæ saturis, æternaq; uita,
Verum haustum temerè ultrix dira æterna geenna.
Quid mirum in fausto hoc igitur si perfidus esu,
Cui dimissa manus, qui nullas audit habenas,
Tum furijs rapitur: quem nec uox illa paternè

Indignata

Yndignata quidem mouit, quum carpsit euentem,
Et poterat flecti tamen ad dulce acria uerba,
Tamq; malos properè miseri aduertentia cursus.
Ad Cayphan uolat infœlix, stata tempora nactus,
Et precium in scelus infandum, dena illa requirit,
Instat & armari classem, afferriq; lucernas,
Ne lateat, ceriumq; capi dignoscere detur.
Tum sese accingunt armis, & scuta cohortes
Tuta ferunt, ueluti instructis cursantibus alis
Sint congressuræ, quum castra inimica subinstant,
Ignauæ certè turmæ, despectaq; cordis,
Agno humili tantum pugnantia, quæ tamen arma,
Nulla satis sibi tuta putent ex crimine fœdo,
Eq; ipso scelere infando, atq; immanibus ausis.
Ipse Deus sacro tam miro in lege nouato,
Vt laudes dixit patri, comitatus amatis
Vndenis redit in montem, suspiria & intra
Sic illos blandè alloquitur: Mea pectora lecta,
Ograti comites, uos hac in nocte suprema,
Vos inquam turbati, in me inconstabitis omnes.
Scriptum etenim, fido excusso & pastore perempto,
Disperguntur oues, & grex diuellitur omnis.
Sed postquam rediuiuus ero, mortiq; superstes,
Precedam uos expectans Galilea per arua.
Vix ista effato, cum forsàn plura pararet,

Tum

Tum Petrus, heu Domine, heu quamquam forte omnibus
 Eueniat, nunquam id de me tibi suaseris orem, (iſtis.
 Eſt imò, eſt tecum ire animus quòcunq; traharis,
 Oppetere & mortem, nunquamq; infidus habebor.
 Hæc Petrus, hæc alij firmant, ſpondentq; uiciſſim.

ſiſtiur in Petrum his iam tum iurgatus, an audes
 Maſte uir hoc, noctem inſœelix cribrande ſub iſtam,
 Tritica ceu cribrat piſtor, porrò improbe, porrò
 Exortum ad mane excubitor non concinet ales,
 Quod ter fide parum te me nouiſſe negabis:
 Subſiluerè omnes, nil confidentius auſi.

His dictis in Gethſemanan propè uallis ad ima
 Descendunt, & iam noctis tenebroſa ſubibant,
 Hic tum alios linguens ſocios, quos ſæpe ſolebat,
 Tres uocat, & Cedron uerſus torrentia migrant,
 Nec longus tamen eſt tractus, reliquiq; coherent.

Proh bonitas diuina, et Amor qui numina torques,
 Quiq; Deum exanimas, & amata in funera cogis,
 Huc ductus cum iam triſtantia cuncta ſubirent,
 Seſe commiferans, dira ad præſentia fata,
 Dilectiq; memor coetus, tum urgente periclo
 Sic mœrens fatur: nunc in ſera ultima uitæ
 Augendæ ærumne inſurgunt, ſcuiq; dolores:
 Socij durate mei, & conſiſtite mecum,
 Inuigilate optem, & ne uos in deſide uita

Tentamenta

Tentamenta premant, ac monſtra inferna laceſſant.
 Refiduum certum, patris imploſate fauorem,
 Nq; ipſum ſpes ſecuri conuertite ueſtras.
 Audiuerè omnes, tremantq; ora mouebant.
 Vt tacuit grefſus mouet, & torrentia tranſiit,
 Ingraditurq; hortos ſolus, genibusq; relapſus
 Attonitus, uultus, mente in patris alta coacta
 Ac proriſum intentata ſupplex, tum miſſus ab alto
 Angelus olli aſtans, nulli olim munera uſa,
 Nulli audita unquam, calicem pro diuite cornu
 Offert, tormentis calicem ærumnisq; reſertum,
 Et fel ſpumantem, quicquid eſt mortis amara:
 Ditatum calicem clauis, ſertoq; trilici
 Pro gemmis referenti acubus paliuron acutis.

Manus ad hoc nimirum orat: Pater optime ſi ſas,
 Ame eat iſte calix: uerum ô pater optime, uerum ô
 Nequicquam hæc mea ſit, perſeſt tua ſancta uoluntas.
 Sic nixè orabat, penitus protentus in altum
 Velle patris, nec iam uitæ cura ulla manebat,
 Exanimum quando ellata ſicq; exule prorſus
 Iam mente, & uitæ ad nexus prope uincla ſoluta,
 Luctatur trepidum corpus, furit igneus ardor,
 Ocluſus nec reſpirat, membra nec ipſa fatiſcunt
 Concuiſſu in magno, & rimis ſcatet undiq; ſanguis:
 Sador uti quondam pluuius meſſoribus æſtu

I

D:fluit

Defluit in magno, nolint ubi cedere messi.
Vt demum ad se redijt, sociosq; reuifit,
Et somno oppressos uidit, fufingq; iacentes,
Commiferans molem infirmam in conamina tanta,
Sic Petro dulce infistens, Nonne (inquit) & unam
Mecum horam grati uigiles durasse potestis?
Orate, & uigilate omnes. iterumq; recessit,
Orat & illud idem, atq; iidem castigat inertes
Ter rediens. mox, Heus, clamat, iam surgite, eundem.
Non dormit qui me prodit. tum tum ocyus omnes
Confurgunt, notosq; ipsum comitantur in hortos.
Ecce autem ut data uix illi hæc dixisse facultas,
Aducant instructæ acies, micat ignibus æther,
Collucent enses facibus, galeæq; micantes.
Præuius it Iudas, fatalia in oscula turmis
Signum animaduersum, & saluum iubet impius esse,
Inuentum infandum æternis damnabile sæclis.
Stat Deus in fontem blando ore hæc fatuus, Amice
Ad quid ades? sic me ne igitur per basia dedis?
Exardent animis socij, ut fera prelia tentent,
Et noxam illatam propulsent, nec mora Petrus
Iam tum confurgit Malcho, temeraria in ausa
Qui primus stetit in Christum, placiturus amato
Pontifici, dextramq; illi gladio amputat aurem,
Et certè hæc tum mulis, ut concitus ira

Profrus

Profrus & impavidus stricto mucrone per omnes
Qualis aper fertur, canibus quando acre repulsis,
Nunc hunc, nunc illum inceffit, nullumq; perhorret.
Increpat hunc Deus occurrens, emollit & iras,
Et iubet auferri gladium, gratoq; suaui
Parendum monet esse patri, & ferruminat aurem.
In columi ad Dominum seruo in prætoriam ituro.
Officium, quo Caucafea & Marpesia saxa,
Quoq; globi Chalybum possint mollescere ferrei.
Et certè obstupere ipse hæc ad uisa cohortes,
Atq; in se steterunt, primisq; uerentur in ausis.
Et quanquam Deus instaret, quem nam inde requirant?
Mussabant trepidi, uixq; ausi dicere Iesum
Nazareum, nec ferre oculos potuere rogantis
Maiestate ullo non uisa in numine tanta.
Vt uerò sensere illum sacro ore loquentem,
Atq; attestantem sese, uerbo auspice miro,
Ipse ego sum. ruere hinc omnes, sterniq; uideres,
Nec secus, ac si fulmineo dissecta sit ictu
Iam senio confecta graui, rimosaq; turris.
Cum rediere animi tamen, & consurgere cessum est,
Nazareumq; iterum ferrent se querere Iesum:
Effatus tunc est illis sic blandior orsus.
Armati, tanquam ad furem instructisq; cateruis,
Existis, qui sæpe intra subsellia templi
Instituens gratum populum de more docebam.

T um potui, nisi non hora hæc decreta negasset,
 D educi captus, patris ast immota manet lex.
 N unc quando me quesistis, me ducite, me me
 D edo ultrò, hos tantum finite & dimittite tutos,
 Q uos superesse mihi, uil aq; superstitè mens est.
 I niecere manus humili, atq; immanibus ausis
 V ix tentum, rabidè in fensu in fera uincola torquent.
 A d facinus dirum trepidi fugere sodales.
 H aud aliter, quam scissa phalanx sub Marte cruento,
 E xtincto duce se in latebras festinare reducit.
 H cu quis noctem illam sic infeliciter actam
 Ae rumnasq; graues, & seua inuenta malorum,
 E t miserè incussos ima usq; in fàta dolores
 E xplicet et mortè hanc lachrymis aut questibus æquet?
 A gmina tum primum ueriti aduersantia uulgi,
 E xtinxere faces, tacitis nox incubat atra.
 I lle pedes nudus trahitur salebrosa per arcta
 N ec genuisse sinunt, raptatoq; acrius instant.
 D ura quidem auspicia, & nimium crudelia coepta.
 E xcutiunt tactum huc illuc, anguntq; labantem.
 N ec stimulis parcunt ue probris, uix spirat anhelus.
 N ec iam tute audet laceris consistere plantis.
 T andem aderant Annæ in foribus, ludibria & ampla
 Q uerentes misero, atq; infames undiq; risus
 (Tunc Cayphæ socer Anna erat, antiquusq; sacerdos)
 Huic illum

H uic illum primò aduectant, in munere leti.
 A dductum ut senior uidit, tum multa rogabat
 S citatus de discipulis, de dogmate fuso.
 C ui quum se mundo coram atq; in aperta locutum
 D iceret, astare & multos qui dogma referrent,
 Q uos peteret, frustra q; ipsum in sua dicta repositi:
 H uic alapa tunc nescio quis malus incutit ora,
 I ncrepat & responsa dari temeraria Mystæ.
 C ui Deus, heu miserum, mala si sim forsitan orsus,
 T estis ubi est, astit, moneat, grauiora subibo.
 S i bona, cur cædis? fluit & iam mala cruorem.
 C rediderim indoluisse senem, incusiq; misertum,
 D educi iubet ad generum, & se inclusit in ædes.
 A pproperant illuc, placentes, nec uia longa est:
 C ogitur in celeres gressus urgentibus, Agnus:
 V ulnera compluuijs pedibus diuisa recudent.
 H ic stabant Scribæ tumidi, Phariseaq; secta,
 I ntentiq; Sacerdotes crudelibus aris.
 M irum si adductu audito, strepituq; cohortum,
 I nter se gliscunt omnes, & dentibus iras
 F rendentes acuunt, inimicq; pectora pandunt.
 H uic uix intrarant, stridet quum turba furentum,
 E n qui seducit populos, qui dæmone pollet,
 Q ui legem inuertit, cui sunt nota omnia soli,
 Q uic; Dei iactat genitum hæc demq; futurum,
 1 3 Qui mise-

Qui miserorum atras audet dimittere culpas,
 Matronis amen additus per prandia lauta,
 Quiq; lubens redolet nardum atq; opobalsam a fragrat.
 Talibus obiurgant ductum, incesuntq; tacentem.
 Sicut Caiphas, cumq; in testes magnum ante tribunal
 Distarent duo præcipui, in comenita maligna,
 Soluere quod se posse Dei iactauerat amplum
 Et triduo instaurare iterum templumq; nouare,
 Voluitur in Christum, petit et cur crimina ad ista
 Subsileat, nec dicta insons si falsa refellat?
 Cumq; itidem tacitum aspiceret, minimeq; profatum,
 Exarsit tumidas indignabundus in iras,
 Teq; ait adiuro, per præpollentia uiui
 Numina sancta Dei, nec iam tacuisse licebit,
 Vt fateare palam, si sis (quod fama susurrat)
 Christus? siq; Dei es natus, spes unde salutis?
 Huic sancto, leni cilio, tum numine uersus,
 Hæc ita sunt, inquit, Caypha: et tu uera putato.
 Imò et uos moneo, tunc et se uertit in omnes,
 Me uenientem olim cœli de nubibus altis,
 Moxq; Deo à dextra asseclam uidisse pigebit.
 Acris hinc tumuit Flamen, sibiq; abscecidit atris
 Vestimenta furens diris, num testibus et fert
 Vtrà opus est? en blasphemum iam sensimus ipsi.
 Dicite, non cuncti audistis? quid nam inquitis ergo?

Vno ore

Vno ore increpitant omnes, it ad æthera clamor:
 Est reus, est reus ille necis, fatiq; supremi.
 Tum sæui in miserum ruere, et fœdare cruento
 Conspuitos uultus lentore, atq; saluo,
 Et colaphis cædunt acre in præcordia pulsif.
 Pars alapis concussum audet risisse propheten,
 Simodò si Christus scit diuinare nocentes,
 Offensa infandæ culpæ scelerosa libido.
 Quis putet hunc potuisse illam traducere noctem,
 Nec perisise iterum atq; iterum tam immaniter ictum?
 Heu Petre qui flagris astas, qui uerbera sentis,
 Heu ubi est amor ille tuus? quò uanuit ardor?
 Excubitor mane exoriens iam concinit ales,
 Dic ubi pacta fides? rubuit tandem hæctenus altum
 Attonitus, prorsusq; amens crudelia ad ausa,
 Dispuadet et miserum, tectumq; immite relinquit,
 In deserta petens, lachrymis ubi stagnat abortis,
 Nunc dulcis Domini memor, admonitiq; uerendi,
 Nunc iras in se exacuens, seq; acre remordens,
 Quum meminit, tantum ancillis, munitantq; seruo
 Pro lapsum, terq; inde notam subisse nefandam.
 Iam tum igitur morti addictus, quum mane reuectus est,
 Pilato, prætori urbis, cui sanguinis uni
 Cura erat, et uis multandi ob deliquia fontes,
 Emittit Cayphas uinctum, mandatq; cohorti

I

4

Nequic

Nequicquam temerè dimittat in ultima fata,
Scilicet hoc animaduersum sic debuit excors,
An ne opus est Christo infandas prætoris ad aulas
Demisso in miserum hortari dubitabile fatum?
Nimirum impastus lupus haud admiserit agnum.
Interea sceleris Iudan et criminis acti
Poenitet, et Mystis numos, Scribisq; resignat,
Insontem fassus prodisse, et crimine mundum,
Riserunt illi amentem, signauimq; perosi
Reijciunt numos, uno omnes ore locuti,
Iam nihil hoc Iuda est ad nos, fuit ante uidendum
Inconsulte tibi, in tutum res nostra redacta est.
Desperat malus, et iactos diffeminat ade
Et tetrīs furijs, ultrici et demone pulsus,
Promeritum funus, laqueo ultrò elisus obiuit,
Hincq; miser crepuit, fusa urbs exhorret ad exta,
Horrescut Mystæ, et iam sacra numismata lecta
Non temerè dispensanda, in sumptus ue prophanos,
Figli no enumerant, agro tunc sanguinis empto,
Agro attestanti æternum commissa nefanda.
Addauctum in ualuis Præses ut uidit Iesum,
Namq; cohors uesana Deo quæ fata parabat
Ingressus uerita est, ne sese ad Pasca prophanet:
Hunc iubet adduci, petit et non plurima fatus,
Num Iudæorum sit Rex, non distulit insons:

Pilate

Pilate, ipse equidem rex sum, nec uera tacebo,
Quimundo ad uerum ueni, tunc protinus ora
Auidisses mille, et missas ad sidera uoces,
Iurgantes, solita in miserum et mentita ferentes,
Quodq; ipso Galilæa omnis iam concita nudet,
Nil uerita antiquas leges, nil Cæsaris iras.
Stat Deus, et suadente etiam in responsa tyranno,
Non ultrà tamen effatur, quo territus horret.
Nec minus ille furit, uerum ut constare putetur,
Vt Galilæam audit, dudum sibi conscius olim
Patrata fraudis, tetrarchæ iniura reponit,
Qui patrio ex ritu celebres aduenerat aras.
Nimirum aduectum Princeps leto excipit ore,
Nanq; aliquid dignum inde Deo sperabat anhelus,
Hoc igitur ductus suasis, et penitus procul omni
Mente bona, uaria exquirens, diuina reposcit.
Subsiluit Christus, uotum indignatus inane,
Miratur famam illius, commentaq; uulgi,
Herodes fatuoq; illudens ueste micantem
Reddidit, et iam tum prætentum obseruat amicum,
Non memor attentati ausi, intenticq; fauoris,
Quum malus Augusto immeritos curauit honores
Quartæ inbians regni patrij pro crimine parti,
Mens uesana quidem, et deliri amentia magna.
Ponitius ad reditum hunc uarios se uersat in astus,
I 5 **P**ositi

P osit ut infense mentis prætexere culpam,
 H æc que alternanti primùm uersutia sedit,
 C um de more esset, populo dimittere fontem
 Q uem mallent, festo in tanto. & tum fortè Barabbas
 D etentus uinclis stare, furum improbus auctor,
 P ollutus cæde infami, in scelera omnia præceps,
 S ic turmis est exorsus de sedibus altis.
 O mea gens fidi Solymi, quorum anxia uota
 A ttendo, & quibus est animus, quocumq; cadat res,
 I re in quaesitum morem, quem pasca sub istud
 D imitti uultis uestrum hunc ne san fortè Barabban?
 A gnitum utrunq; putem uobis, exposcite tuti,
 Q uem lubet, & quem mauultis, iussa ipse capeßam.
 N on fuit hoc tentandum illi, qui nouerat intus
 I n cuteq; inuisos animos, odiumq; reclusum.
 E rgo omnes unâ in clamant, dimitte Barabban,
 T olle hunc, tolle, cruce dedas, & perde prophanum.
 Q uumq; malus uasfrè instaret, quid nam iste nefandè
 C ommentus ue doli est, etenim tetrarcha nec ipse
 O ffensus quicquam est, & tantum in ludicra risit?
 V erum ego castigem, & Solymi indignantius ausint
 T olle hunc, tolle cruce dedas, dimitte Barabban,
 A cre suos per lictores intra atria tractum.
 N udari tamen edicit, sistiq; columnæ,
 C ædi & uerberibus, flagris & prorsus inuri.

Heu

H eu uæcors pietas, heu heu patientia dira,
 P arent carnifices, supra & fera iussa cruenti
 C ontendunt certatim auctos crebescere in iclus,
 N il sanum coit in toto, fluit undiq; sanguis
 C ompluiuis, dicas riguis de nubibus imbres
 D esuere, addensis olim nimbofo Orione,
 V el coniuranti pliadum' ue hyadam' ue sub ortu:
 E t patitur, potis atq; Deus per stare furori.
 V t feßi steterunt tandem, & respirat anhela
 S euities, iam non hominem, sed sanguine molem
 S uffusam ostentat, turmisq; immanior ipsis
 I rridens, ausu ignauo, infamiq; cachinno,
 E cce homo, conclamat, referunt minus impia multo,
 F unera tentantes turmæ, tolle, eya age, tolle.
 P rò Deus, heu heu seue tibi, quid perditæ duras?
 Q uid gaudes placuisse malo, temereq; furenti,
 N ec pateris tam uæsanos finire dolores?
 N ondum illi e xpleta rabie, ad noua iussa ministri
 P urpuream uestem induto, imposuere coronam
 V epribus intextam duris, atq; acre rigentem,
 E t solio sedisse iubent, humilis sedet Agnus,
 T um capiti fertum obliquans in limite firmant
 F uste repercussum, atq; iteratis ictibus arcent
 V ndiq; confixum sensus penetrare sub imos,
 Q uo reliquus (si quis superest) iam sanguis inundet.

Pro

P ro scepiro tremule dextræ defertur arundo
 I nstabile heu sceptrum, nam nunc sub regia ludunt
 O ra, & deflexis genibus pro rege saluant,
 N unc sputum irrident, dimota & arundine pleclunt,
 E t gaudent si sic Domini saturata libido est.
 P rotraclæ his turmæ, & iam tertia uenerat hora.
 Q uare iterum atq; iterum clamant, cruce perde meren
 N unciat interea sese per somnia passam (tem.
 M ulti uxor, monet & iusto cauisse maritum.
 I lle coronatum educit, soltoq; relapsum
 O stentans, en Rex uester, cui crimina nulla
 I nuenta, hæc ait, atq; manus lauat impius atras,
 A udens se innocuum testari ab sanguine iusti:
 S cilicet hoc esse innocuum est, ô dira Megera.
 T unc magis insurgit clamor, cruce fige prophanum,
 P erde reum infandum, neq; enim huc deductus inane est.
 I pse Deum se aufit, scelus acri morte luendum,
 S e facit & regem, uideas quò regia cedit
 P ulate, hic tantum Cæsar rex imperat unus:
 T olle hunc, si Augusto fidus moderaris habenas.
 A n duo conueniant, beneq; una in sede mo rentur?
 G alle quid inconstas, tua quo se lota reclinat
 M undities, tutum in dubijs placuisse tyranno.
 T andem igitur cruce defigi iubet improbus, audax,
 S cribitur & causa infelix, pro crimine tanto,

Nazareus

N azareus rex iudeorum, exitq; tribunal,
 E gregia & tam laude tumens, sancita reformat,
 C occineam exuio mandans sua pallia reddi,
 C rudeles lacero exutus, renouosq; dolores,
 E xitium, quod seua furens nulla aufit Erimys.
 D amnatum educi cruce iam tum in fata parata
 P rocurant Solymi, collo imposuere labantis
 C arnifices, ægregq; illum extra limina pellunt,
 S uccumbentem oneri magno, atq; in prona cadentem.
 H is tum fortè Simon R. si pater obuius ibat,
 Q uem subijisse, & onus deferre in Golgatha cogunt.
 V ix autem incubuere loco, pro dira libido,
 P rò furor accelerantum atrox, cruce tenditur insons
 N udatus, mambus clauis pedibusq; refixis,
 S upremum immani cruciatu, & tentus in alto
 C olle lacer: iam non hominis satis agnita forma,
 S ed cute congeries uulsa, & referentibus ægrè
 O sibus extentis hominem, toti imminet urbibus
 D einde nouos in contemptus hinc indeq; fures
 P endentes addunt geminos, & iurgia fundunt,
 R identes quod iam nequeat descendere liber,
 D estit & ipse sibi, quondam tot mira professus.
 H eu bonitas, heu quæ superat clementia seuas
 O ffensas, & fellit atro quæ mella rependit
 P ro probris, totq; iniectis illisibus in se

Culpam

Culpam orat dimitti Agnus, plecentibus ipsis,
Deleri & crimen miseris, pacemq; reponi,
Et stanti ad dextram spondet cœlestia furi.
Lictores partituri in communia uestes,
Ae quant in numerum partes, sua cuiq; rescissa est.
Inconsultam uni sortitur senio felix.
Vix hora institerat sexta, è cœloq; rueret
Exortæ tenebræ, terras nox occupat atra,
Sol usq; in nonam nigrat, mirabile magnum,
Simoriente Deo tamen, est mirabile terras
Iusta parentantes tremere, & nigrescere solem.
Non procul hinc stentem dulci cum matre Ioannem
Viderat omnipotens, uixq; hæc memor orsus in ambos,
Filius en tuus o Mulier, tua & en tibi Mater.
Paret, & ex illo nunquam incommitata relicta est,
Ipsa sed excidio in tanto, & tam dispare sorte
Dirigit conuulsa parens disiecta dolore,
Cum nato extremas obitura libentior horas.
Tam miseræ quis non doleat, quis ferrea corda
Temperet à lachrymis? blandis soror excipit ulnis
Dilapsam, Salome accursat, rediuiuaq; tentat
Officia, insurgit genitus matrisq; secundat
Qua datur, insistitq; animam reuocare iacentem,
Vna omnes idem ardor habet, mors utraq; torquet,
Magdalena ad sanus tristis lachrymat utrumq;

Scq;

Seq; in fata uouet, superet modò diua superstes.
Sed iam mors Christum urgebat connixa suprema,
Langueratq; satisq; superq; haud mota uoluntas
Vsq; intenta patri, nunquam intermissa uoluntas,
Tunc moli ipse suæ exanimæ, afflictimq; cadenti,
Indoluit, Pater atq; (inquit) sic nam ergo relinquor?
Sed libet, & properè uenio in foelicia uota,
Quando traham tam lucrosa mecum omnia morte.
Quam uerò hæc esset fassus, sese aspera fata
Ferre ultrò, & supera hinc nobis iam parta sitire,
Lictor amaricem potando immisceet aceto.
Quod renuens uix admotum, libantia ad ora,
Iam se, iam plene passum, Deus optimus inquit,
Nec de se mentitum ullum superesse propheten,
Et magna mox uoce tonat, Pater in tua iura
Hanc animam dimitto meam, tibi tradita curæ est,
De hinc caput inflexit, uocem & tunc uita secuta.
Intremuere omnes, tum scissa cacumina templi.
Tum terris tremor incubuit, patuere cauernæ,
Atq; sepulchrales tumuli, & tum corpora multa
Visa reuixisse optatis dimissa propinquis.
Centurio ad mira hæc expauit, territa & ingens
Illa cohors, fassiq; Deum, fera fata gemiscunt,
Pœnitet & sese infontis foedasse cruore.
Postquam sic uoluit, uitaq; est Christus ademptus:

Sanguis

Sanguis et effluxit reserato pectore et unda.
Iam certus preses fatis in sublimis honores
Pascatis est cruce demissum, concessit haberi
Iosippo Dominum optanti donare sepulchro.
Ergo audens hac in summa pietate senator
Perstabat, tenere lachrymans, et sindone munda
Sub rapidam noctem corpus uelabat honorum,
Nicodimus quando appropereans accurrit et ipse
Iam fidens, nec iam tantum nocturnus amicus,
Feritque aloem et myrrhan, unde et foelicus implent
Officium, subeuntque pares in fulcra decora,
Ambo una conclamantes Dominoque Deoque:
Quodque sibi ingratis nuper fundauerat hortis
Iosippus, pario corpus claufere sepulchro.
At uos cur pauide accessus timuistis ad antrum,
Vos inquam Mariae geminae, retrahit ne fideles
Nunc pudor insanus? quam uos plorantis ad instar
Tam gratæ optantes uideo lauiffe cruentum
Compluujs lachrymis, sicasse et erinibus udum?
Nox erat, at nec sat diues didicisse sepulchrum,
Munus in intentum sperata occasio fallit.
Iam quid non odiis, et mala mens sibi conscia possint?
Vt iam festa dies Solymis lux orta secunda est,
Occidisse Deum certi, ueritque reuiuum,
Mystarum summi, Pharisæorumque potentes

Sacrorum

Sacrorum immemores, et ceu iam lege soluta,
Pascate, posthabitisque sacris solennibus aris,
Muniri tumulum appositis custodibus orant,
Discipulos etenim obijciunt, furesque uereri,
Vasani, quibus ex nullo sit uindice tutum.
Credidit his prætor uigiles, in tuta sepulchri,
Sed malefidi adeunt ipsi, et munimina signant.
Verum o perduri temerè, temerèque ruentes,
Seruities quibus immanis pleclenda perenne,
Tertia uix lux exorta est ab morte nefanda,
Lux aliàs clara antè omnes foelicus orta,
Et uitæ ex sese redijt, Christusque reuixit,
Nulli alij, soli que Deo concessa facultas,
Tantum ipsi concessa Deo, miracula summa,
An lapidem impulsu tanto, et munimina uestra
Dissecta ex antro uacuo, terræque tremores
Horrendos non sensistis? susamque cohortem
Fulguream ad faciem candenti in ueste ministri.
O certè duri in uestram, direque furentes
Perniciem, qui uos miseris uos fallitis ipsi,
Militibus qui præcipitis, sic ære silendum,
Quos nulli moueant homines, tot pectora firma,
Tot testes, quos suspicio non inquinet ulla,
Tum muruum, tum se in uitæ suprema uirorum
In mortemque obieclantium, nec fata timentum

K

Ad

A d uerum hoc inconvulsam, & debile nunquam,
Qui pleno se uidisse, affatosq; reuiuum
A d decimam quater usq; diem in solatia summa
Tum Soymis, tum sepe alibi, Galilæaq; ad arua,
A ty, Palestinae ad uicos sic pane refracto,
Et conproctasse oblatum solidoq; uigentem,
Ore ferunt, iterumq; ipsum in conuiuia nactos.
Quid mirum, si nec fessis uidisse petentem
In coelum mire eneatum, seseq; ieuantem,
Creditis? & uidere tamens, referuntq; superne
Tum uenisse duos ipsis, in gaudia certa,
Testantes sic scandentem, atq; ad uisa monentes.
Heu miseri, heu senae nimium mentisq; serinae,
Nati infelices, mortuui in crimine uestro,
Commitoneo, Ve ue uobis, quod pactus cundo est,
Quod uobis quandoq; patism est atq; acre minatus,
Mentitus nunquam, scelerum implacabilis ultor,
Exitum quondam in uestrum & fera fata redibit,
Terribili tuba tum crepitu fremet aethere toto,
Excatione flamma tonitrus, terra intremet omni,
Nec dabitur fugisse iras, cladesq; supremas
Ae rurnarum hyeme instanti, & iam deside festo.

LIBRI QVARTI
FINIS.

AD

AD LECTOREM, QUOD IN CHRIS-
TUM teneatur amore omnium
summo. idem Fiera.

DI simulas nostros Lector ni forte libellos,
Teq; olim in magna haec tam manifesta refers
Quid iam te ueris & rigua quid mente renoues?
Nonne in te hic Christi prodigus ardor erit.
Tu forderis natus, tu uite addidisti anhelos,
Et misero crumicis mortis cuncta uia.
Si non te fallit, teq; occidit undiq; solers,
Et uindam uel se condicione nites,
Expendatq; sagax unde haec tibi, & unde sit illud,
Quod sis, quodq; tibi uentilet aura diem,
Stes inuita, nec te mantissa eludat iniqua,
Fatq; quod est, grato stes in amore patri.
Quid tamen huic debet? gemitum dure educat: esto;
Non labor huic ullus, non grauis horauigil.
Estoet quod te in mores ac candida formet,
Seq; in te uirtus soluat & ductus honor.
Quanti amor hic tandem tuus in te num minor inde?
Non uim nature dissimulare queas.
Vtanq; utriq; huic qui sit conatus amori,
Qui iuget, & qui te uincla per arcta liget?
Que ne & origo illis, & quod moliminis altu
A officium, quo non uel moueare leue.
Non tu, non Pater ipse, Deus, non regia, coelum

K 2

III

In decus hic uobis quid nisi inane uenit?
Hec respice igitur, Christus tua gloria solus,
 Cui sit dicta uni uita perenne tua.
Qui te posthabito caelo sibi praeficit ultro,
 Cui pro te extremum non graue obire dicunt.
Cuite te tenere supra, supraq; parentes:
 Quo nisi sis, nihil es, nilq; futurus eras.
Hic patris, huicq; tui, et quot quot debentur amores,
 Vel si sit quicquid uoluit hic orbis amor.
Hic te sponte ardet, superos tibi anhelat honores,
 Dulce quibus stagnes undiq; delicijs.
Conuiuas intra aeternos, et numina fausta,
 Perpetuum aeternis accubitura thoris.
Hic tibi et aeternum renoni spirantur amores,
 Perpes ad usq; melos, perpes ad usq; sophos.
Ergo aedum constesq; tibi, et uigilantior olim
 Flagrantes illi redde aliquando uices.
Quae mora sit, deses? supplex te dulce reposcit:
 Est amor, est Christus, dulce in amore mori hoc.
Lector age, et si torpentem hic non excitat ardor,
 Salmem si qua tui est te uegetet pietas.
Est amor: at dure rigeat, nisi fusus amore est.
 Nec uelit hic alia mollior esse uia.

AD

Huc huc liber, tandem applicitum, fessa anchora iacta
 Ipse nec ultra ausim credere uela notis. (est,
Tu iam te spectes, teq; intus et in cute queras,
 Quaq; uide in melius conditione nites,
Antiqua illa etas, et prisca ea gloria uatum
 Optauit ferri sola per ora uirum,
Nil mirum cecimere homines, humanaq; tantum,
 Saepeius et fictis splenduit historia.
Atq; utinam tumidi recinunt dum bella, uirosq;
 Non essent molles in fera facta thori
Tu rerum authorem aeternum Christum, omnia solum,
 Fers liber, unde homini uitaq; morsq; uenit.
Quo superi aeternum faelicia secula uiuunt:
 An satis hinc ne tibi est, ire per ora uirum?
Alta aude, et tibi si superum sors illa negatur,
 S tei saltem a superis emeruisse legi.

K 3 BARTHOLOMAEVS

BARTHOLOMÆVS BRVNA
tius Baptistæ Fiæræ Mantuano
S. D.

Magnam profecto provinciam Baptistæ uir clarissime suscepisse uideris, cum historiam Dei nominis in mundum per Apostolos soluta oratione contextam, nunciat quodam studio exornandam assumpsisti, ab solutis, quod uis Deo ipso uocatus ut Adam, prædestinatusque fuisses, fortassis non suspicases. materia enim ipsa magis est diuina quam humana: quæ pro in qua tractatur de incarnatione & origine Christi, de degenitibus per ipsum Christianis traditis, de uita & morte eiusdem uere filij Dei uiri. Nam quod idē Euangelistæ prius auertierunt, uel mirum scilicet, cum ipse Christus in carne uicemus dicit ipsi client ad fontiares: ipsum quoridie prædicantem, sanctamque scripturam ad præsertim prophetarum aperientem: denique legem nouam, qua fides catholica constat audientes, quo præsentis fauereque errare nullum potuissent. At te qui huiusmodi commoditate caruisti, sola spiritus sancti inspiratione ductus, quod tantamque præclarā historiam psallendo, cantandoque, cum tanta uerborum elegantia, sententiarumque gravitate condideris, mirari magis quam prædicare dicet: præsertim cum euangelium non solum edisseras, sed eius expositionem etiam doctam quidem perpulchre adicias. Decertant quippe historiam eandem Iuuenius presbiter, cuius diuus Hieronymus meminit, a d magnum orbis Romæ oratorem scribens. uerum ut fatear quod sentio, non eo numero quo tu. unum moneo, ne literas apostolicas super hac re per Hadrianum Sextum ad te scriptas peruicias. habent enim uerba summi Pontificis super omnia maximam auctoritatem, modo non sint enunciativè prolata, sed per modum disponendi. Vnde ortum elogium illud, omnia nostra facimus quibus auctoritatem nostram impartimur. sunt autem uerba dispositura, ut dicant Legiste, quando super eis fundat se Papa, maxime quando procedit cum causæ cognitione: ut in casu nostro, in quo sanctitas eius historiam tuam iustissime commendat, declarans illam doctam & elegantem. item graues appellat lucubrationes tuas, & ad Christianam pietatē pertinentes, utroque sene et prudente dignas, ubique in primis gratissimas, proteclans, se uelle eas in manibus succere,

mere, quum per graues eius occupationes sibi licebit. Quod profecto non diceret, nisi iam historiam degustasset. Dices tu, quorsum hæc iam longo ordine repetitur? Respondeo, ut intelligas, per hæc uerba historiam tuam sic digestam, esse a summo Pontifice approbatam, adeo ut nullo unquam tempore dici possit Apocrypha: sed suo sacram dici posse, & in sacras scripturas merito adnumerandam, compilandamque. Vnde Mantua, (id est, lauau)

M. D. XXXIII.

IN CHRISTVM EX PACTO ET DEBITO
requisitio, per eundem
Bapt. Fiæram.

Christe Deus tibi num temere? num labor inane?
Cum mihi sis Deus, & sis mihi factus homo,
Et pactus miserari ultro sera facta, tulisti
Vnde mea æternum uita superstes eat.
Quid uerear, mihi ne coelum sit regia quondam,
Idque habeam incerta conditione ratum?
Parce uelim, sic iure ansim, sic iure requiro,
Nē ue uia hinc alia est ulla ad eunda mihi.
Non pugnes, moneo, Deus es, nec fallere quenquam est:
Non ne tuus pro me militat acer amor?
Militat ista fides, caue scis, & uindice demum
Me constare scias, in pietate tua.
Vrgo age Christe uelis quod fas mihi uincere certum
Perdideris bellē, si miserare tuum est.

K 4 BAPT.

BAPTISTAE FIAERAE MANT.
HYMNI DIVINI.

Deo patri Hymnus.

Pater, ô summe omnipotens, summum
ante necessum,
Ingenitum, atq; ex te æternum, immu-
tabile semper,
Semper ut es, nunquamq; prius, nun-
quamq; futurus,

Quo tamen & fuerint, & erunt, sintq; omnia quæ sunt
Omnibus ut vigor es rebus Deus, omnia solus,
Semper inexhaustus, quem uis non terminat ulla,
Mens Deus omnia, atq; ultrò non mota uoluntas,
Ceu mens & uis & mens est & utrunq; uoluntas,
Da precor ut pius immensum es, nec munere parco
Ærumnas tollis nostras, sed prodigus ample
Diuitias fluis omnigenas, communia dona,
Nec pateris sorte ut quisquam labatur iniqua,
Æternum bonus, & blando moderamine iustus,
Da mihi, da Pater ingenium, ne paupere uena
Sordidior, tenuiq; nimis tibi carmine cultus
Hymnus hiet. quanquam de te molimina cuncta
Mortales superent ausus, longeq; fatiscant,
Da precor haud meritum falso, Pater optime, munus,
Non equidem ut plena attentem tua numina laude,

Quod

Quod neque fas cuiquam, cum nec sis fabilis ulli,
Semper inaccessus, uallo non septrus ab ullo,
Ad quem adytus nullus, cum sis tamen obuius ultrò
Omnibus illabens, nec te sine uita sit ulla,
Damollesq; exiguumq; cæstrum, non alta fluentia,
Vndantesq; lacus nato quos sufficis uni,
Sed minima exorem supplex aspergine tangi,
Sed riguo uix ore sacros elingere potus.

Tunc mihi tunc furor intumeat, quo sanctior unquam
Haud fluxit Mosi, quo me tua magna canentem
Mirentur cœtus superi, cœlestis origo,
Quo stupeant tanta attonitæ dictata Sibyllæ,
Mirentur cœtus superi, stupeantq; Sibyllæ,
Ignauis uerum uates, quos uana libido,
Quos premit ardor iners, rigeant ad feri a mira.

Tum cœlos per te nulli nota arte creatos,
Et compage noua solidos, quos nulla senectus,
Nullaq; colluuiis ullo unquam diruat æuo,
Et canerem cœlis inuncta in lumina mundi
Sidera inextinctæ lucis, uarij q; rotatus,
Imperio mandante tuo nulli orta quieti,
Vt nulla est uentura quies mora ue ulla negoci
Mundane moli, tibi sic uolentibus astris.
Hæc animant elementa nouis grata usq; figuris,
Fœtiferisq; ligant numeris connubia rerum,

K s

Inc.

Inq; uices statuunt illis, ortusq; obitusq; :
Tu tamen alme praes cunctis, usq; maritas
Cuncta tuis, mente usq; noua immutabilis usq;
Addictus nulli, nulla in contraria lapsus,
Omnibus insertus, nulli promiscuus idem,
Qui per te te ipse es tu tu, et sunt cetera per te.
Sufficit et tibi sola potens tua cuncta uoluntas,
De nihilo fecunda parens, fecundior alius,
Nunquam exhausta quidem, nunquam intermissa uoluntas,
Subsit et huic renouus semper formosior annus.
Tum ne animas ausim humanas, mentesq; referre
Caelicolas, manuum decus immortalis tuarum,
Diuinis quas ambrosijs et nectare potas
Dignaris mensa aeterna, solijsq; beatas,
Vt pietas sine fine tua est, sine fine profunda?
Dulcia uti tantum fluis undiq; et undiq; manas
Fragrantis succos, et fragrantissima mella?
O Pater, o si uel tenui uix subriger haustu,
Tantillo madecant ne mihi labra una liquore,
Exoluar primis ausis, et limine in ipso,
Sic adytis labo uix tactis, sic perditus amens
(Sed uiuat) et fusa prorsus iam mente liquefco.
O Pater, o iam iam foelix in munere magno
Expirem, et soluar foelix, haec dum sacra anhelo,
Hoc pater hoc utinam mandes, quid dulcius orcm?

Q. 14

Que ueniat speranda mihi securior hora,
Sparge molam, atq; aris adole sua thura sacerdos,
Sic praestat, sic dulce mori in molimine tanto.

DEO FILIO

HYMNI.

Nate idem Patri aeterno Deus, illa eadem mens
Qua sapit, et sese memorat fecunda pater mens,
Virginis inuicem nate idem sancta propago,
Vertice de patrio idem non mentita propago,
Scu Christi, seu foris alio relictus abdi
Nomine, uel manus dicit saluator uestis
A quo principem mihi de te tantum de herba
Craui, si in uite bona et spe dactur anabela
Ite tua sacra, nos in quo percussus amore?
Tu Deus es, nec mente capi, nec dicere aptus,
Idem homo es haud sati immunis, cedisq; cruentus,
Sed tamen humano nunquam memorabilis ore,
Caeligena uel mente etiam procul editus omni,
Semina sic ea quosq; hebetant genitalis seminis,
Sic caperis Deus haud spacijs oculos aperitis,
Nasceris et casti uiolato haud limine paruis
Certa puer perij caelestis, et omnia firma,
Numinis aeternae nati miracula prima,
Dic tamen, o Deus, o diuino e semine proles,
Cui dictum in caelo solium, imperiumq; perenne.

Stell. fest.

S telliferi cur posthabito diademate regni
 S ordentes habites terras, & lubrica mundi?
 C ur Deus humani attentens consortia cœtus?
 S ed Deus, ô diuæ intactæ diuina propago,
 E n subijt memorem pietas tua feruida tantum,
 I am memini quid sancte feras, quæ commoda portes,
 V nde libens sponte accurras mortalibus ægris.
 S cilicet ille ipse es, quem uerax entheus ore,
 H ic atq; hic sacro anistes prædixerat olim,
 I lle Deus, Deus ille quidem es saluator Iesus,
 Q uem generi humano cœli de sedibus altis
 P residium uenturum olim monuere Sibyllæ.
 O bonitas summa, ô pietas, quæ sanguine fuso
 R eddis opes haud casuras, & fruge perenni
 D epastos nos concilias sublimibus aris,
 N ec pateris cæca pressos caligine patrum
 E xilio à patre perpetuo ingemuisse sub orco,
 D iuinum immensum munus, clementia tantum
 Q uod tua sola queat, diuina immensa facultas.
 E rgo tu Deus, ille Deus, quem non labor ullus,
 Q uem non paupertas, quem non perterruit unquam
 V lla fames, quem non moueant ieiunia longa,
 Q uem mendicato iuuat & uixisse salino,
 C ui præbent instrata thorum præsepia nato,
 M uncre sed quidnam tanto moralibus augur

Hic ubi

H ic ubi fouet, hos uerum non ductus in usus,
 A fflando, dulces respirans buculus ignes,
 I gemit alma parens nudo, & miserata teneillum,
 S e se denudans humili te obnubit amictu,
 B landitur lachrymans protentis mollius ulnis
 I osippus puero, & querulus balbutit egeno.
 T alibus auspicijs ergo puer inchyte ab ortu
 O rdiris uitam infœlicem in tot bona nostra,
 N ec quicquam finis intentatum, aut linguis inausum,
 S pontè citam uel morte obita, quam nulla sit unquam
 P assa ætas, nec sit sæclis passura sub ullis,
 V t dolor it sine fine tuus, noua ut illa malorum
 I ngeminant pœnas tormenta, necemq; nefandam.
 P rô pietas diuina quidem, pro sancta uoluptas,
 S ancteq; amor ingens numium, tu perderis ergo
 L abe madens nulla, procul omni crimine prorsus,
 C hriste, potens rerum, cœlum cui militat omne,
 Q ui uitam das, atq; adimis tortoribus ipsis
 O mne scelus nostrum est, soli peccauimus ipsi,
 T u pœnas mortemq; subis, nostra unde supersit
 P erpetuum uita æterno iam addicta barathro.
 O bonitas nullo audita, sperata uel æuo,
 I mprudens delinquit homo, Deus angitur insons,
 I mmerclusa dies homini redit auspice Christo
 M ortè obita, & moribundus homo de morte triumphat.

Omneq;

O mner hanc fallax, esto ut fumantibus aris,
V e deitas tam celsa manet mihi cura perennis?
 Mortales, rerum summa est, nec fallimur, haec mors?
H inc aeterna salus nobis, epulaeque beata,
H inc etiam tremor aeternus, redimimurque semper
P aena, et mors inconsumpta est, iam quisque supernas
N ouerit ire uias, Christus sanctae orbita uiae est.
H inc lux, hinc astrum Reges comitatur coos,
M uneribus quum uix natum, teneroque sub ortu
(R es mira) angusto admisi uenerantur in antro.
I nuigilate omnes, orem, quos aura recursat
V italis, quis fauus adhuc uigor habere manat.
H ic Deus est qui cuncta potest, cui sponte ministrant
O mnia, cui natura subest, quo caeca reuident
L umina, qui suras aures modulamine mulcet,
I n coeleste melos, qui muta silentia soluit,
P er quem uel longa redeunt iam morte preempti,
P ro libito cui praesto est mors, aut uita parata,
P ro libito cui moue labans occidua inuenit omne.
I am lex est uulgata satis, iam certa salutis
C ausa perorata est, aedum sacra foedera inite
M ortales, quis iam forsitan ser a imminet hora.

DEO

DEO PARACLETO

Hymnus.

N V men idem Patri, et nato secunda utriusque
 V no eodem nixu soboles, ut uterque uoluntas
 V na eadem est, et uterque unum conspirat amorem,
Q ui pariter sit utriusque idem, pariterque perennis,
N ec minus omnipotens, nec ab ullo limite septus,
T e quoque sancte Deus celebrem, te liber adorem,
N on semel es partus mendax, et fabula inanis,
L iberu sed patre et nato diffusa potestas,
I ncubitus calor aeterni, immensi ardor amoris,
I uo amor ipse, ardor pariter natoque patriusque,
I mo ipse incubitus, castique, reciprocus ardor,
Q uo uergeta il rebus cunctis genitalis et aura
F ecau cauescenti quo sunt sua semine mundo,
C ubi sua fremas lege insulantia solui,
N ec juis hoc mundum deo perisse sub ortu.
E rgo et tu paraclete adhaes, et dulce precanti
A spires uati, non sanctae laudis anbelo.
A te amor immense est nobis uia prima salutis
A uspicia et per te nostra felicia uita
S olus ut es dapis aeterna mensaque beatae
A uhor, in ambrosiam sanctam ut sanctissima solus
M ella aeterna fluis, misque ipsa in pace quietem,
N il medians, nisi peccatum placidumque perenne,

Aeternus

Ac ternas & amicitias & foedera certa.
Nostra ut iam collisa ratis sub sorde parentum,
Ac terno per te euasit non mersa profundo.
Vtq; es nauta uigil, fidusq; ut sidera seruas
Tranquilla, & rigui aeternum sancta ostia amoris:
Sic per te nobis foelix enauigat arctos,
Arcuos perpetuum fulgens, & nescia mergi
Tempestate ulla, saeuum licet aestuet aequor,
Irruat usq; licet turgens immane procella.
Tabuuit ut nunquam sorde ulla sancta marita,
Sancta patris nata aeterni, sanctissima uirgo,
Alma parens uirgo, per te foecunda grauisq;
Parturiensq; Deum per te, foelicia dona,
In summum commune bonum, mortalibus aegris.
Tutu Amor haec labis tantae generisq; misertor
Defecti, qui uitam inopem assiduusq; labores,
Et mala tot subeunda Deo suadesq; uolenti
Dulce mori, ne perpetuus nos obruat horror,
Et gaudes mortale genus praeferre Tonanti.
Verum o me miserum, insano qui molior ausu
Haec Amor, o saltem humana quod supplice forsata
Atq; humili quis uoce queat, te carmine adirem:
Parce precor, sic ipse tuo sic captus amore
Obstrepe, delirusq; tua haec ad numina anhelos.
Sat fuerit si uel minimum tibi blandiar orsus.

Sed tamen

Sed tamen, ut quo splendidius maioreq; largus
Munere, diues agis, sic ditior effluus usq;
(Tam uastum immensumq; tui scetet aequor amoris)
Quis scit? quin blando me etiam digneris honore,
Quo Christi comitis olim, sacraria certa
Legis honorate, sanctus Solator adisti,
Moxq; nihil, nisi docta melos sacrum ora sonabant?
At quò iam feror imprudens, praerius procul omnia
Mente bona? quò me torques amentia dulcis?
Parce amor omnipotens, iam lora modestius aufini.

DEO TRINO

Hymnus.

Trine Deus tu liber Amor, tu Nate, Paterq;
Quorum numen idem, uis, mensq; eadēq; uoluntas,
Esse unum, persona triplex, Deus attamen unus.
Entiam tibi procumbens iam nube reiectus,
Et niuea tibi conspicuus & mente fidei,
Te te unum, & tete trinum, teq; omnia fissus
Vultu animoq; humilis, sacras tibi uoluer ad aras.
Et quando Deus es trinus, Deus attamen unus,
Per quem quum lustror foelix in singula nitior
Nomina praefatus sancta in uenerabile signum
Sic uni, & simul haec mea sit uox agnita trino,
Hasq; praeces trinus pariterq; admiseris unus.
Poenituit dudum fontem, scelerisq; peracti

L

Ingenius

Ingemui infelix sordem infelixq; gemiscam,
Iam bonus infanos dum spiritus hos reget artus,
Vt prestat sine labe datam contingere metam:
Vt prestat tibi uelle mori, noxa procul omni.
 O Deus ô miserere mei, miserere precantis,
Trine Deus, Pater omnipotens, & tu inclyte fili:
Tuq; amor, ut pariter uobis sunt omnia curæ.

DEO TRINO

Hymnus.

Qui uera refers tria numinis unius ora,
Vt simul es natus, esq; amor, esq; Pater,
Qui tua perpetuū es suma illa essentia simplex,
Diuiduum nullo iure necesse bonum:
Immensum omnipotensq; bonum, qui singula sentis,
Singula qui arbitrio dasq; adimisq; tuo.
Omnia qui es solus, qui solus in omnibus idem es:
Perpetuum clemens, perpetuumq; pius.
Da Deus ô, qui mortales miseraris egenos,
Vt nunquam infano, te malus ore petam.
Da pater ut tibi gratum ausim facinusq; fidele,
Danate ut uero lumine semper agar.
Tu uero Paraclete ardor natiq; patrisq;
Hos ut inextincte mutuis urit amor.
Da Deus ut flagrem æternum ad tua dulcia uota
Quis sine, ne ue queam uinere ne ue uelim.

EVCHA-

EVCHARISTIAE

Hymnus.

Quò me etiam, quò me raptas? quo me improba
 torques
O mea mens, uel supremo hoc temeraria nixu
Mens mala tam longè in tanto molimine dispar
Imò nihil, ceu nil prorsus uis hic tua mens est.
Non ne, sacrum hoc melius decuit stupuisse profusam?
Demissiq; supercilio, in lachrymasq; solutam,
Predulce in uotum concessa in gaudia tanta
Non ultra te quaesisse, aut uoluisse uideri?
Sed pronam prostare Deo, praesensq; benignum
Numen adoratu reuereri & supplice cultu?
Mens hoc debueras, & grata assurgere laude,
Quod te conuiuia teq; hoc dignatur honore,
Quodq; tibi æterni sic prandia nunciet oci.
Scillicet, hi nostri monitus, crebraq; suere
Mens confisa preces, tu contra audentior usq;
Ceu mage plena Deo intumeas, haud territa perstas:
Et quanquam graue curuet onus, resq; acre fatiget.
Insurgis tamen, haud ulli cessura labori.
Verum age, sic utinam tenuem cui pangimus orsum?
Sit nobis praesens, & grandia uota secundet.
Sicq; utinam haec tua iam moles sponte obruat omnis,
Illius inq; uices, sustent illa inclyta membra,

L

2

Sacrum

S acrum illud corpus, quæ mox nostra ambiat umbra
 Non hæsurâ tamen diuinis artibus umbra.

Quid tunc sic prorsus exuta exoneratâq; uelo,
 Lumine nec iam cassâ oculos, sed lyncea tota,
 Totaq; lux, optes melius? quid dulcius orbes,
 O mea mens prorsus foelix, prorsusq; beata
 Spectatura decus tantum? uisura supernas
 Delicias? cœli numen? cœloq; locatum
 Corpus honoratum Christi, quod gloria tantum,
 Et lucis dos perpetuæ iam nescia leti,
 Nesciatq; ærumnæ, nec iam mutabilis ultra,
 Diuino ornatu complent, faustumq; coronant?

Tunc mens tunc securâ adeas, tibi peruia cuncta,
 Et fas ire redire uias penetratâ in alta,
 Nilq; nisi dulce occurrat, blandumq; saluet.
 Hic sanctæ diffusus odor, redolentior usq; est:
 Quem ciliicum haud æqueni nymbi, syluæ ue Sabææ.
 Ambrosiam referunt calices, spumantq; Lyæum
 Nectaris æterni, passim hic discumbitur ultrò
 Nunquam consumpta quadra, mensaq; perenni.
 Hic mens, diuini risus, ciliq; sereni
 Conspectus sacri, quos dulcis flamma recurvat,
 Quos sanctæ taculatur amor, castumq; maritat.
 Hic ergo, mens mea delires, pudor exulet omnis:
 Hæc placet, hæc sancta est amentia, sancta hrenesis,

Sic sapiens

Sic sapiens, et grati hi mores, et maxima laus est:
 Sic quondam mutasse uices, iam libera cum sis
 Dædalios sentis olim in sua munera suetos
 Nature incessus, alieno hic ordine ferri.
 Non omne illam intueris tam prone hæc nota subire?
 Quamq; libens fluat ac refuat, modò iusserit aut hor
 Omnipotens, cui sic rerum reuerentia præsto est?
 Aspice iam mea mens mortale exuta ueternum,
 Nec solita ierâ mole grauis tandemq; corusca,
 Quam dulci præ leticia, ad spectacula tanta,
 Hasq; ad blanditias, et ad hæc conuiuia sacra
 Inimiculi et puli, sese in sua limina cogant
 (Tanti est, maestas subiens) candorq; saporq;
 Quicquid et hic forma antiè fuit, stratum ue cubile.
 Nec quicquam præsentem ausit suffigier Agno,
 Presentiq; Deo, sed cuncta in munere magno
 S ponte nouis resupina modis suspensa quiescant,
 Natius quod mandat amor, uisq; agnita sacri.
 An non te moueat mens, hæc reuerentia mira?
 Sicq; Deo res prostare, et parère paratas?
 Vt quicquid uel triticeum fuit antiè merum ue,
 In nihilum obruerit, seseq; aboleuerit ultrò,
 Fœli: fâto, cui sic Deus pie parentat,
 Nulli concessio fâto, tanti hospitis ergo?

Tam rarum acciti ad munus, præq; omnibus ingens,

L 2

Cœlestes

Celestes ipsi coetus, dulcedine fusi
 Latantur, plenisq; choris modulantur ad aras,
 Mirum si haec totus iam fata amet æmulus orbis.

CRUCI HYMNVS.

CRux cui dos pax est certa & tranquilla quietis
 Sedes, crux portus placitæ et blanda ora salutis,
 Crux mensa inconsumpti epuli, foecunda perennis
 Aeternumq; reuiuens crux ara holocausti.

Da Dea, quæ mundi domina es cui regia Christus,
 Dona obiens debet, sua per te in sceptrâ repostus,
 Da mihi da clemens semper, miserataq; semper,
 Nec differ Dea mitis opem, Dea quam mihi nunquam
 Siue uelis, possis uenegas, ut turgida, ut undans
 Vsq; noua pietate fluis, uasumq; profunda.

Quassa procelloso dudum mea turbine cymba,
 Fluctuat, aduersis facto uelut agmine, nimbis,
 Delapsi remi, nec uiribus heu datur ullis
 Eniti, & nullo cohibet sese anchora mor-su:
 Et mortem iam præsentem nox atra minatur.
 Assistas Dea magna rati, cursumq; secundes
 Cymodoce in freta dira potens, securius astrum.
 Crux humilis tibi succingor, pronusq; recumbo.
 Dic Deus unde tuum, quum numina humillima tollis?
 Quum de te pendet cui pulsa superbia cessit?
 Quumq; tuas insons agnus mactatur ad aras?

Nil certe

Nil certe nisi relictum crux alma resfulges,
 Nilq; nites nisi prostratum faslu procul omni,
 Grata igitur dignare humilem, qui supplice flexu,
 Te uocat: & culpa mœrens tua luget ad ima.
 Has ne (quæso) preces, ne ue aspernare iacentem
 F unde imò Dea diues opes, da munera larga,
 Sanguine quæ suffusa potes gemmata corusco,
 Quæ tibi Rex regum locuplete in morte resignat,
 Felix fausta hæres, cui summa ea creditur omnis
 Tot meritorum ingens cumulus, ditissima gazæ,
 Cui nostræ demandata est spes cuncta salutis,
 Cui ditare datum est inopes, preciosa facultas,
 Cuiq; omne in uitæ munus, concessa potestas,
 Tu crux tu cœlum referas, sacraq; ab dya pandis
 Bandimenta æterni oci, tu ianua sola,
 Tutu eadem clauis tantum, tu semita tantum.
 Tu dux tu crux certa comes, tu muneris auctor,
 Mirum si tam dulcis amor te raptat Iesu,
 Ergo tuum tibi: fas olim curare triumphum,
 Inrepidusq; subis liquo uitalia fata,
 Vnde & honoratos titulos, arasq; mereris,
 Scilicet, humanæ cautum est ut sponte saluti.
 Conteris hinc uasfr insidias & Dæmonis ausa.
 Perdis & insani in foelicia funera mali.
 Perpetuum nec iam flenda est sua noxa parenti.

L 4 O dulce

O dulce ô lignum sapidum sic ne allcis & in
 N umina tam blandè, mellitaq; uulnera suades,
 V t pondus tam dolci. feras, te teq; coronas?
 H ic certè pariter pugnant & mutuus ardor
 E t uester tam dulcis amor, tua gloria Christe est
 N ostra salus, citat ipsa necem crux laudis anhela,
 N ec secus, ac si morte Dei, ritè ambiat olim.
 S ancta quidem nobis pugna, optandumq; duellum
 Q uo nostra haud periura ultra tam uita reuixit.
 Q uoq; Aspis truculentus obit, morsq; exulat atra.
 S ancta inquam, plenaq; fide optatissima pugna,
 Q ua crux iure praest qua Christus iure triumphat,
 Q uaq; libens pulchram in mortem sic sanguis mundat.
 T u Christo crux uexillum, tua laurea sanguis
 Q uo fulges, & quo per te mens lota renidet:
 Q uoq; etiam per te faelix mea terra superbit,
 D onata insigni tanto, non gloria inani,
 S ic te teste ausim crux inclyta pace malcrum,
 V nde tibi, regi q; tuo sua gloria maior,
 V t solida uirtute ualeat, nec robore casto est
 V ltrò obiens mortem undanti, nec paupere uena,
 N osq; litos mox non sicco uult rore madere,
 E t pretij monumentum ampli consistare deco: um est,
 S ic crux ille mihi nunquam succenseat orem.
 B t meminisse, iuuet, mente & uixisse pudica.

Hæc tua

H æc tua crux tua laus tota est, tibi gliscit ut uni
 C hristus homo Deus omnipotens, tibi languet ut uni,
 S taq; mori ut per te ingenti est percussus amore.
 Q uemnam igitur iam non moueas, crux summa bo-
 P residium pariter nobis, pariterq; Tonanti? (norum
 C rux nobis pariterq; Deo spes sola deorum.
 Q uid mirum sic saeva minans si te aufflece diua
 M axenti cadit ille furor? mersaq; profundo
 D isiectaq; rates & uela tumentia tantum
 V nde tuae mox it merces ea regia Rome,
 I mperiumq; auctum est sanctum, tua gloria sola.
 Q uid mirum dum te captam tenet improbus hostis,
 E t comitem afflicto Cosdras in scepra nefanda,
 S truit huic natus? siq; ille excoercitus ingens
 T e subit, inq; tuo supplex se numine signat,
 S ed pater ip, e tumens, temereq; superbus in ara,
 S eq; Deum temerè mentitus concidit, acri
 E radio bellante tibi, & te uind ce tantum,
 A ddictos ut grata tuos curasq; fideles
 Q uam diducere pios animos ignesq; pudicos,
 I nq; tuos tendunt cultus, dulcissima uo: a,
 N ec mentis pudet insanae & uæcordis haberi,
 T antum amor ille tuus, dulcisq; amentia cogit.
 S cilicet has pater ille pa: rum crux alma tuorum,
 A mbrosias sator ad sanctis, necciarq; bea: um

L 5

Tam

T am dulce in caluit, dulciq; efferebuit haustu,
 Quo nisi te, Christumq; tuum trepidantius arsit.

Quo Pater aspiras, quae te dementia coepit,
 Ah miserum, sic num temere labefactus ineptis
 Sic num, tam malus insanis, sic stultè labascis,
 Sed nec iam malus insanis nec sanctè labascis,
 Nec furor iste tuus, nec te deliria uexant,
 Tu Pater alia sapis, tu aq; haec amentia prudens,
 Nec temerè hos luxus, mundanàq; lubrica temulis,
 Nimirum tua simplicitas sapientius audet,
 Parce precor, uesana furens insania nostra est,
 Emtibus hic tuus est ardor, diuina uoluptas.

Non tibi norma sat est nostrae telluris alumnus,
 Quamuis sancta quidem moneat cultumq; modestum
 In Christum, inq; crucè raperis, mage feruida cura haec.

Iure igitur, foelix pauper sic diues abundas
 Et cunctis tam despectus dominaris Olympo,
 Quid mirum si nudus agis, si tabidus alges,
 Siq; libens tantum, longa in ieiunia palles,
 Quae tenui saturare cibo mendicus anheles,
 Christus, dogma tuum, tibi crux comes unica, duxq;
 Certa salus, securo quietas, solatia blanda,
 Cui gemis, aspiduq; trahis suspiria luctus,
 Cui fundis tot singultus, quererisq; perenne,
 Vt pro te moriente Deo, Franciscè liquefcis

Et pio

Et pietas et te torquet tam dulcis amaror,
 Proq; illo, intrepidam in mortem properantius tres
 Simodò si tam grata tibi concessa facultas,
 Et quauquam clauis tam seua ea fata minuentur,
 Pro Christo tamen haec fuerint tibi dulcia fata,
 Tantum te dolor ille premit, mentitaq; culpa,
 Atq; insons in mortem Agnus damnatus iniquam,
 Talibus ille frequens sese crux diua laceffit,
 Incusatq; ortus uoia in tam candida tardos,
 Namq; libens uel te inuita te sancta subisset,
 Vel clauis sponte effossus comes isset adempto,
 Tu locuples testis, toties crux languida patrem
 Commiserata piùm, et lachrymas uix passa ruentes
 In questu, ut persepe graui libata ferebas
 Oscula grata quidem, sed non singulibus actis
 Tu testis prorsus certa es, prorsusq; fidelis,
 Vt uerum comes usq; illi nunquamq; soluta,
 Molita es blandum semper gratumq; leuamen
 Tunc certè, tunc (ut mirum et memorabile magnum)
 Certa magis locuplesq; magis crux testis haberis,
 Quum pietate fluens Christus, miseransq; gementis
 Tot lachrymas questusq; uiri, tam munere largo,
 Et nulli concessio unquam membra incluta inurit,
 Illum uulneribus signans, in stigmata grata
 Militia, inq; animi monumenta eterna fidelis.

Inq;

I nq; tuo sic spectari iam gaudet alumno.
 Mortales, crux tanta potest, spes discite uestras,
 Ne ue diem liceat moneo expectare supremam
 Conscia nostrorum scelerum & motura tribunal.
 Ira incensa graui caelo tunc plectet ab alto.

DIAE VIRGINI

Hymnus.

S Alue fecerine gloria stemmaris,
 Virgo praesidium & certa salus bonis,
 Impoluta parens immaculataq;
 An sancte geniti sancta puerpera,
 Patris perpetui nataq; sponsaq;
 Regina imperitans sede in Olympica,
 Cui Christus suus est, cui Deus assidet.
 Salue uirginibus splendida fax tuis.
 Lucina omnipotens spes parientibus
 Humano generi prouida comminus
 Quae nec sit misero, praeside fas mori.
 Salue cui charitum nexu amabilis,
 Cui caeli unanimis spirituum chori,
 Aether conspicuus flammiumus globus,
 Ingens oceanus terraq; se uiunt.
 Salue perdomiti diua piaculi,
 Quae nos perpetuis concilias bonis,
 Quae idire trepidant, tartaraq; intremunt.

Vt caelum

Vt caelum reseras arbitrio pio,
 Vt uirgo imperium conteris inferum,
 Vt Christus tuus est, ut Deus assidet,
 Ah, ah me quoq; me, spes mea comprobes.

EIDEM ALTER

Hymnus.

S Ed te iterum tua sancta uocem pia numina Virgo
 Ad dictum dea praesidium mortalibus alma,
 Quae scelere ex patrio merita non morte perimus
 Tam scelere immani, quod tu non tacta renides
 Ae ternum fulgens, castae ut moderamina mentis
 Inte ortus peperere sacros, sensu inde subacto,
 Sortitoq; itidem indigetem in natalibus auram,
 Naturae sic ui domita mireq; repressa,
 Muis inauditum, pariturae uirginis omen.
 Nec nisi diuinae portentum in prolis honores.
 Tu pietati orta es, tu spes nostrae unica uitae
 Caelorum Regina potens, quam dira tyrannis
 Inferna & tam pulsa Deo turba illa ueretur.
 Ergo adsis iter in tutum, quae certa salutis
 Es uia, quae nunquam obliquat, recta orbita cunctis,
 Sola sacrum sidus quod nullum interluit aequor,
 Sola Elice aeternae lucis, quae sospita puppis
 Sulcat inaccessos scopulos, & caeca pericla
 Quae Siren blandita solet, quae Scylla minatur

Mundus

Mundanosq; uomens fluctus epota Charybdis.

D iua faue, diua o foelix, mihi ritè uocata,

D iua potens, quæ nata Dei es, quæ sponsa parensq;

E t miserari orta, & labes eradere nostras,

V t laus hæc est cura tibi, atq; hæc dote superbis.

IN EIVSDEM VIRGINIS

Gleriam.

Q ualis es an sancto uirgo dum nasceris ortu,

S i modo si tenui tangeris alma prece.

Quum blando inter se occursum sic edita patre et

S upplet & anno; os numinis aura toros.

Qualis in epuris rediuiua est ignibus Ales,

C ui fumant ortus busta paterna pios.

Qualis & aurora fulgor toto orbe renidens,

N unciat exurgens quum patris orta iubar.

Qualis es, intra adyta hospitij & penetralia casti,

C onspicua is reliquis quum dea uirginibus.

Quale nituis candor paria quæ in roape resedit

L ilia quale niterit quale ligustra rosis,

Qualeq; odor redolens si quando opobalsama fragrant,

S eu Libanus spiret, seu nenuus halet Arabs,

Qualis es ad sponsi uultus, quum suasa recumbis,

S icca diu frondet quum tibi uirga redux,

I rrigat ora rubor, castos summittis ocellos,

C onstat & æteruum certa pudicitia,

N ubis, & inde uigent magis in te uirginis aisa.

C rescit ut aucta magis gloria pulsa magis.

Quid quum clandestinus adit te missus ab alto

N uncius, inq; Dei te accubitus,

T eq; ornat titulis, tibiq; ille indicitur hospes,

C ui sis nata quidem, cuiq; futura parens.

Quantum humilem tunc te uideo, quam Diua relictum

Quam tibi tunc placeas si tumuleris humo.

V erum age non Christi ancillam tantum alma professæ,

P role grauis senior te manet Helisabe.

Qualis ages quum te uenerabitur excitus infans,

E t tecum illa Dei laude parentis aget?

Quam lætum tunc te mirer Pæana canentem,

N ec minus inde humilem iubila ferre Deo.

S ed iam uirgo Dei es generix, & crederis ipsi.

P uctia uiro, beus agedum dic, rogo qualis eris?

O bsequiosa uigil, iugis ceu filia matri,

Quale soror fratri, filia quale patri.

V na eadem in cunctis, præsto indulgere labori.

V el si uita olim sit toleranda colo.

P erdita nusquam abero, consten imperterrita semper

H oc cum cuncta placent, hoc sine cuncta grauant

V erum o, quid malus hic rumor emigrate miselli,

I mproba iussa quidem, sed tamen ire parant.

V adimus intrepidum, mora nec sit, curta suppelleæ,

An satis est a fino, uel tibi Roma boue?
Ah foelix Bethole, properat nostrae hora salutis
 Mecum age quaq; potes sis prece mixta Deo.
Odolor illa dies uenit, coguntur in antrum.
Dignant hospicio nec meliore Deos.
Daudi semen sanctum, cui regia cedit,
Hcu auersa nimis tempora cassa fide.
Roma dabis poenas moneo tibi in omne pax haec,
Vlittima fata sua haec dira tyrannis obit.
Iam leuum leti superi iusta antra tonabunt.
Nox oriente Deo fausta perenne subit,
Eoi accurrunt reges, it praecia fidus
Stella nouum, & fas si per sua dona Deum
Te uero Dea tam sacri quae conscia partus,
 Quid ne agis, exorem? tam ne supinus erot
O quae in te dulce exiliunt, quae gaudia complent,
Latitiae exemplum huic non ferat ullus amor
Te te exis, nunc arcanis dimissa supernis,
Nunc profusa solo, ceu prope caesa iaces
Agnoscis quaeq; haec proles, cui subditur orbis,
Cuiq; sit, immensi subdita summa boni,
Mox te te accusas, ut quae nec digna uideris.
Serua humilis cui sis, & modo mater eas.
Ah uirgo, ab dea iam foelix has excute curas,
Cede libens non ne hic se dedit ante tibi?

I Dea in amplexus dulces, & dulcia carpe
 Mellita eternis oscula delicijs.
Oscula quae penitus sacro te gurgite mersent,
 Cuius ad epotas plus sitis instet aquas.
Sic noris, quid uelle Dei est, sic credere tete
Tandem ausa edifces quae tibi dona uelit.
Quale decus, quale imperium te uirgo moretur,
 Quoq; sub arbitrio sis modo facta parens.
Sic age, ploratus nec mox horresce recessi,
Hoc Deus, hoc tendit qui tuus ille puer.
Obdures ultrò atq; libens Simeonis ad ora:
Non secus hinc Dea fit, nec Deus ille puer,
Perfer & exilium indistum, Nilotica ad arua,
Impius ille quoad per fera fata ruat.
Perfer & obdura natus si perditur olim,
Hincq; libens subeat iurgit, tela, crucem.
Non Deus est fallax, non fallax illa uoluntas,
Vt quoq; nec fallax est Dea uelle mori.
Est Deus, est pietas, hominem miseratur ab ortu,
Nimoritur, uita est diua homini interitus.
Tam tibi uirgo fidele genus perijsse perenne
 Turpe uelis, aegidum quod uelut ipse uelis.
Illa in te uegeto ex ortu sapientia perstet,
 Morte obita huic satis est quod superesse uolet.
Quam uolet exurget, nulla illi amissa potestas,

H incq; homini ad coelum semita certa uenit.
D iua age, perpetuo hoc hominum comitata triumpho.
D iua age, quodq; Deus praecipit ultro obeas.
P arce tamen? quò quò uectors uaga carbasa solui?
T u Dea, tu nata es, nupta parensq; Dei.
AD HORTATIO AD PHILIPPVM
 nepotem, ut rure Virginem
 celebret.

P hilippe, flamen uirginalis optime,
 M ister aemae uirginis, matris Dei;
I temq; filiae parit, quem mox Dei
M iraculo, quod solus instituit Deus,
T rimo supernae mentis auspicio duce,
M ortale supra cognitum, captum supra
V iuentium caelestium cœtus sacri,
M iraculo, quod improbus non tartarus,
N ec dira plebs Erinnyum rescuerat,
N unc pertremiscens dira plebs Erinnyum
S ub uirginali prole numine agnito,
M iraculo quo creditur Mortalibus
C aelestium secunda spes sedulium,
N ec de futura sempiterna commoda
H umana si uis constet, & fidentius
A eterna quaeratur & caduca cauerit,
P hilippe flamen inquam amarior nepos

An am

A n ambigis quid rure liber audeas
I n solitate tam beate praestita,
V elut ueterno pressus angaris malo,
I n sania uel improbo delirio?
N unquam Minerua consulet suam probe.
P rofessa nec belle est in Aethenais anuis,
A t quando sic uis, quid paternè sentiam
A mosus auctor & procul insolentia,
A udi monentem certa Christosq; auspice.
Q uid sulcet æquor improbe, periculi
C arina certa saeuente turbine,
V el si Charybdis abditur uoracior,
F urit' ue fors an Scylla uorticosius?
S ulcanda laudem Mintij potius uada,
S ecuriore blandiente murmure
G ratum scatentis undule ad Fauonium.
A turbe quid Philippe uorticosius?
P hilippe quæ procella sit uoracior?
Q uod rete subdolum magis? fidum minis.
F ortuna laruas uestit hic fallax nouas.
Q uis senticosa tutus ambulet loca?
N on lyncea mens est semper aut uirtus uigil.
B acchatur impium scelus, ruri minus,
D iscrimen id quod horreas praecateris,
N on turba plaudit, exulat superbia,

M

2

Hic nullus

Hic nullus amulantium strepit furor,
Non uentitantes furie tumultuant:
Abst lib. do. nec cupido hic scenerat,
Conient a lacte mensa diues uclitrat.
Rus incolentes, insolens quid opprimat?
Indicta curis est quies, præst foro,
Vt uirgij est acer comes, silentium:
It labe nuda ueritas, debes, tene,
Hic durusculus, sed ingenuus labor.
Sudore liber alius nil rustico.
Angustiore pro re ita amplior fides.
Ergo Philippe gratius quid expetas?
Nil rure quando detur hic beatus?
Non oca: hæc tibi suggerunt, quod audeas?
Fœlicus quod intones tumens Deo,
Dijertus & sapiencia cminens graui?
An non stat alma cui dicatus es Dea
Pudica uirgo? filia & mater Dei?
Regina cœli? Gentium spes unica
Quam contremiscunt Inferi, & Superi colunt?
Non ne hæc Philippe candor & diuus tuum,
Cui sacra debetis? cui coiburnos induas?
Qua filio Deo? Deo placeas patri,
Et qua supernus ille amor subardeat?
Aude sacrata pleetra sacra & orgia,

Quibus

Quibus chori de sede cœli concinant.
Miretur æther, astra suppressant roas,
Et fabulantes somnia hinc ebriutecant.
Philippe fili, quid roges beatus?
Age grandisonum sophos, age sancti sonum melos.
Auare Flamini his ut expetunt sacris,
Et lilia gemmis inserunt, texunt roas.
Sic Gratia plaudunt tibi, arridet Dea.

SALVTATIO CVM TRIPLICI
adoratione ad diuam
Virginem.

OMundi Regina potens, ô ianua cœli,
In paradid acas scmita certa uias.
Sancta Dei genitrix, uilla nunquam oblita labe
Ae ternum æterni uirgo puerperij.
Per quam Saluator genitus mundi aucthor Iesus,
Quo fit certa salus, spesq; fidesq; mihi.
Semper aue, semperq; insons te sup pluce degam,
Simq; pro. ul per te Diu. perenne malo.

IOANNI BAPTISTAE

Hymnus.

TE quoq; Diue P. ter scœlici affessor in ortu coræ,
Sancte mihi auspicio in magno et uia numina ad-
Quem merito, quem iure uocæ sancti iug; Deumq;
Iam sterilis scœiur. uir. i. annosq; parente

Al

3

Sic sum-

Sic summo mandante Deo (mirabile dictu)
 Ut non natus homo es, sed mundi lege solutus
 Conditione procul mortali, et labe supina.
 Utq; uigens, quum matris adhuc praclusus in aluo es
 Nascentem aeternè natum sua gaudia mundo,
 Praesentisq; Dei numen certissimus index
 Iam monstras, humilisq; aeterno aduolucris agno,
 Ante ortum Christo addictus, quem grandior olim
 Fonte laues non immundum, et baptismate lustres
 Funduorem orbis magni, trrraq; marisq;
 Fundantem sacratum opus, et uestigia certa
 Celestem in patriam nobis, molimur in illo.
 Ergo age diue Pater quem tot miracula dudum
 Collustrant penitus sanctam testantia mentem.
 Ne uatem ne linque tuum, ne sperne precantem,
 Nomine qui tumidus tanto in natalibus ambit,
 Quisq; aram et tibi deuotos meditaturo honores,
 Ut Christo et tibi sunt tantum natalia festa
 Externis celebrata etiam Gentilibus ipsis.
 Tum mihi tu summus uatum, tibi sancta fluenda
 Diuinis lacus resluunt, age rore beato,
 Baptistam Baptista riges, reluasq; fidelem
 Deuotumq; pater natum, quo promptius amplam
 Deserar in laudem tibi grata et perpete mente,
 Sicut habites terras hominum, seu lustra serarum.

Melle

Melle satur sancto diuinoq; hūbere passus,
 Quem siceræ et madido non soluant uina Lyæo
 Ut gaudes placuisse Deo, religatus eremo
 Sponsa inopi, exilio et latebris tibi in ocia gratis
 Contentus pelle hinnulea uix pube reuincta
 Cætera nudus agens, cui saxum est molle cubile,
 Antra domus diues, camerataq; tegmina siluæ,
 Viuendi genus austerum, quod solus anhelet
 Mente Deo iniunctus tota et celestibus oris.
 Hæc omnis tua cura Pater, sicutotus amore
 Solueris assidueq; Deum flagrantius ardes,
 Voco Deum effatus uerbum quod mente uolutas,
 Indice et extento monstrans quem lumine cernis,
 Ore Deum mente, atq; oculo et simul indice fassus.
 Et quanquam non sorde labes, mideas ue reatu,
 Castigis tamen et te humilis, populosq; coërces,
 Pœniteatq; mones, ex quo plena arra salutis
 Insciat, et ecce agnus clamas: qui crimina tollit.
 En Deus, en Agnus, qui mundi crimina tollit,
 Tu clamas, resonant colles, nemorosaq; cremus,
 En Deus, en Agnus, qui mundi crimina tollit.
 Hæc amor ille tuus pater et tua libera in omnia res
 Larua facit pietas, et sancte pro tigauitius,
 Atq; sui oblitos pariter rectiq; Deiq;
 Cogis ut orbatos in limina tuta reuerii.

M

4

Tu Pater

Tu pater haec, Deus ipse tibi mentem oraq; soluit.
Fitq; Dei tribuente manu tua gratia maior,
Vnae alios praestas natos nunquam editus infans,
An te ortum diuino animo maturus ore.
Marrem imò intra aluum uegetans arcana profissam
Et Christum uenisse Deum, cui nasceris auctor
Intacteq; uiae in sanctam monstrator erenum,
Tu scelerem iulcas campum quem uirgine natus
Mox serit aeterni proueniis frange beata.
Tu soli in tenbris praecurrens, lumina pandis,
Lumina iustitiae aeternae reserantia lucem.
His polles Dne ô t. uis, hinc laudibus ornat
Te merito innumeris, tibi qui sic uoluitur orbis.
Nec mirum, cum te nunquam mentitus honoret
Ore Deus sacro, qui te mortalibus unum
Praeficit, & te uno precaris omnibus ambit.
Quq; nouo, nondum natum te nomine signat.
Mirantur patres urbis, cognataq; turba.
Ipsa sui Helisabe, coelestis conscia foetus,
Annosusq; Pater, diuino in nomine gaudet.
Spe puer in magna Letae tandem ederis urbi,
Blanda anus insanit genitrix in munere tanto.
Excitus Pater attonitae retinacula linguae
Erum pit. plenusq; Deo praesagiamira
Ordatur diuine orio blanditus alumno.

Sed Pater

Sed Pater heu tuq; heu mater percurrite summos
Quisq; dies uestros, nec tanto astate dolori.
Horresco referens ueniet properantibus annis
Inuidiosa uiro sancto tam candida uirtus,
Iam sepe minui, sibi quod praedixerit olim,
Sentiet, heu patres, ne tanto astate dolori.
Quid non incestus damnataq; adultera possit,
Psaltria quid nequeat mollis, turpisq; libido,
Pro jcelus, ecce caput disco defertur honorum
Iuratum rei infandè, dux foemina facti.
Tu puer ante aras latites mihi suggere pueros
Polluere haud ultra liceat sacra orgia nostra.

PETRO PONT. MAX. PRIMO

Hymnus.

Quo tandem, solidum praemisissis carmine pectus.
Petre tibi accingar, sacra tam solennia nixus,
Qui Christo comes is primus, qui pignora uite.
Vlro off. rs illi, spondens certum atq; fidem,
Qui solius turbae insensè discrimine magno,
Exempto occurris gladio, nec lincuis inultus
Turpe in uincla adigi detentum & uindice nullo,
Quq; audes mare nec pauidus sulcare profundum
Et properè ad Dominum sicca decurrere planta
Quod securus amor mouere ardorq; fidelis?
An ne ortus iam non uiles? subito ue relicta

M 5

Retia

Retia, quum prima exciuit te uoce Magister
 S emper ut es praesto mandantis uota subire.
 A n mirer potius uasri e mentita uolatus
 Q uam sancte incesis, magica & deliria nudas
 N ec Deus ipse tibi magna in miracula desit.
 E st aliquid fleuisse diu Dominoq; perempto
 P ene oculis riguisq; genis mœrore litasse,
 C acutus ut iam lippus, rimisq; fathiscis,
 F orie etiam tua mors humilis te mouerit olim
 Q uod ceruice cruci demissa affigier oras,
 V t quoq; in extremum sua sit reuerentia Christo,
 N e ue illi moriturus eas in funere compar,
 C uncta tamen quid ne ista putes, sint grandia quanquam
 D eiq; uno expectanda ipso tam numine magno,
 I d pater id tantum cures quod pra omnibus his est,
 Q uod missos ante is reliquos, quod credita primum
 P uppis sancta tibi est, tibiq; uni creditus orbis,
 Q uod moriente Deo legis sit summa nouata
 P etre tuo dicta arbitrio, quod singula cures
 P ontificum, summus, geminaq; in clauae gubernes,
 D esq; adimasq; animas cœlo, stygiumq; furorem
 P ro libito aueritas, nec te sine uiuere sanctum
 H umano intentum generi, quod Christus anhelat,
 P recipuo nos hoc uno dignatus honore,
 N on horrens mortem in uitam atq; in munera nostra,

Sic aut

S ic animæ sunt curæ illi, uiuentibus amplum,
 I t mundus nobis munus, post fata perennis,
 S ancta manet patria insontes, hæc cura quietum
 (V ltrò posihabito cœlo, solijsq; supernis)
 S ola Deum. uersat, solo hoc in munere pendet,
 P ro nobis pœnæ addictus sæuoq; dolori,
 A e rumnis tot sponte obitis in commoda nostra,
 S ponte crucem subiens, crudeli funere functus,
 N on ad delicias non natus ad ocia uana,
 N on ad opes, non ad luxum fastum ue tumentem,
 S ed solis lachrymis, singultu & passus amaro,
 F elle satur supremum acri, in molimine tanto,
 O pietas sine fine uigens, sine fine profunda,
 O amor ò sine fine Dei, sine fine uoluptas.
 O bonitas sine fine fluens tam sancta fluenta.
 H oc Petre hoc tantum praestas, magnumq; mereris,
 S cilicet hoc unum est, hos es quasitus in usus
 H oc animo sancte sedi solioq; beato
 P resificeris, grato Christi cauturus ouili.
 H æc mens sola Dei est, sola hæc æterna uoluntas,
 H oc opus, hic Christo placitas labor, unica cura hæc,
 I llesam iam uult sedem, sic a quibus auget
 I mperium, sic sufficeris moderatoy habenis,
 C redita sic ratis in tutum est, in litora salua,
 S cylla uorax scæuumq; uomens uitanda Charybdis,

Petre,

Petre, opus excubitu est, monuit ter peruisil alet
Iam uenisse diem, quo sacra obeunda pot. stas,
Commisum ne linque gregem, populumq; uocatum.
Ocia sint sua sancta ouibus, diuinatq; te mpe.
Exemplum Pastor uenture in secula longa,
Quod speciem proni, qui grande hoc munus obibunt.
Sed iam sai motum est, & fausto sine perorem,
Desumma hic animarum agitur, de sanguine Christi,
Omnipotens Deus est Christus, non mota uoluntas,
Iustitia eternum constans, & criminis ultor
Spectate fidi: et u. re probita: is amator,
Petre, uas iam quisq; uas assue: rit ire.

PAULO TARSENSI

Hymnus.

Nunc ad te legis uix pubescentis honore (sta.
Imo infantis adhuc, nec adhuc plena habera par
Atq; authoris adhuc madid: sub ca de labantis
Suale tremor soluo, tu iuxta plena secundis
Fer Zephyris, fremitu pulso positoq; furore,
Quo Christo add. eos illos torquere, iolebas.
Cur se: uis accurras, quid longa infantor tra
Iam fuisse pot. s, si non illu: tria facta
Persæq; manus pietas, & gloria tangunt,
Salua unde Andromade est, & iuste ca: a Medusa,
Vnde tue intumuit patrie laus inlyta tantum,

Etnoue

Et noua tot cœlo tunc addita sidera fama est.
At mouere olim quod Christi in munere magno
Mentito non illusu nec somno inani,
(Vt clemens sine sine Deus) cohiberis habena,
Et feritate madens tetra in conforcia diuim
Cogeris, arcanaq; sinus dignaris honore.
Quod supero ardore afflaris, uiuusq; Tonantis
Voce citus primum es, quod nulli contigit unquam
Quamuis in iocuo, atq; insoni pectore casto,
Sic bonitas immensa in te tam prodiga fusa est.
Ergo Deo & dulci quem flagras captus Iesu,
Quem pariter uiuus resonas & morte recisus,
Quod redimis tot defunctis ad munera uitæ,
Vt tibi in officium blandum non desuit unquam,
Qantum Paule tibi Christi est ea gloria curæ,
Et me respicias, meaq; in præconia soluas
Instilesq; melos, quo iam Dionysia per te
Dulce tubæ intonuit, diuinos docti triumphos:
Atq; ille in lumen scælix in dogma salutis
Commonitus, pulsa per te caligine caco,
Adnotum tandem numen pater inlytus arsit.
Tecano Diue libens, Christo in certamina magna
Auspicio æternum solido ac molimine firmo
Delecte, in rabiemq; feram in sæuosq; furores
Eumenidum, & multa heu nimium iam cæde madentis

Sanguine

Sanguine nec saturati passim salient, Tyranni.
 Christicolis tot iam caesis sic morte parentat.
 Paule tua Christus, finem sic ponere cladi
 Morte tua insituit, non ultra passus iniqua,
 Deseruire ira tot in impia funera Regem,
 O fausta ô non mors ô felix uita perenne,
 Vita pie uiuens genti coctusq; fideli,
 Matram si spirant suauis hoc funere odores;
 Sicq; nitens ubar hic fulget, si lactis inundant
 Lumina, nectareoq; madent rigua omnia fonte,
 Conscia sunt tam sancti epuli sancti q; holocausti,
 Tam dulce halantis Christo, & caelestibus aris,
 Tam dulce ardentis, caleant quo numina cuncta,
 Quo flagrent non iam delira amentia corda
 Dogmate si qua tument insano & inanibus ausis,
 Nec pudeat tam uesanus excussisse uerticem.

IOANNI EVANGELISTAE

Hymnus.

Te etiam Christo prae alijs, Zebedæia proles
 Grata canam, ut uos conciliat uicinior aetas,
 Vtq; illi & matri constas, in singula praesto,
 Obsequio in nullo trepidus, discrimine nullo,
 Nam quamquam piget offense illiusq; nefandi
 Assidue collati agno, dum munere largo
 Officij q; pijs meret, auersatus iniquos.

Nec gra-

Nec graue sit minus, his monitam afflictare parentem,
 Vt serues promissa tamen blandosq; rogatus,
 Vel tunica extertus quondam dum scuit erinnyis,
 Cuncta refers memor, & pauida lachrymisq; madentem
 Solando, nec tu gemitu lachrymisq; solutus,
 In geminas misere luctus, augeq; dolores,
 At quotiens rediisse datum atq; assistere uoto
 Prae dulci, alloquijsq; Dei, celer inde remigras
 Teq; Deo insinuas & sacra ad pectora foium,
 Sustollis, prorsumq; alta uis mente beari.

Felix certe ausum, nam quid non exigit inde,
 Quid mox quid tibi non referent adyta illa reclusa &
 Cuncta uides, iam non hebeti, iam lumine lynceo.
 Atq; astu non daedaliõ pernicior ales,
 Non horres etiam empyrea super arce locari,
 Perlustras ubi perpetui cunabula partus,
 Immensum assidue foecundum ipsum ante necessum,
 Internumq; illi semper, semperq; subortum.
 Enixus natum æterni, atq; utriq; coeuum
 Aeternæ ambobus uolunt, spiramen amoris,
 Velle ut idem atq; eadem utriq; est, tantum una uoluntas.
 O fauste intuitus, cui coeli arcana relucet,
 Presentant cui sese ultro, quæ cognita solis
 Dijs ipsis, nec fas ulli est illa ore referre,
 Quid mirum qui duro ortu patria altus in alga,

Piscator

Piscator, si tam excito sicte excutis cestro,
Post reductis Domini ascensus, labentibus annis
Postq; coassumptam matrem, dulce ante leuamen
Cogis & erroneos illos in dogma fidele,
Tesacrum exagitat uerbum, sapientia summa
Suscitat, atq; olim susa in te grandia sensa.
Hinc trinum enarras illud super omnia numen
Se solo ad libitum posse, atq; in singula, nutu
Tantum uno, & nihil hoc ipso non auspice factum.
Ista tonas, iam grandaeuus, uitam unde fatentur
Sese homines lucemq; uno hoc ab numine ferre.
Hoc Asiae ingentis resonat pulsa utraq; tellus,
Dicta tibi tellus, nec iam delubra Dianae
Incolit & Christo meriti libantur honores.
Templa illi exurgunt, crescit celeberrima fama
Finitimam perq; Europam, Romanaq; tandem
Per fora crebre scit passim, & tua nomina fundit.
Inuida sed quid fors nequeat? furit impius alter
Ille Nero, nullo domitus suso ante cruore.
Teq; Epheeso Romam arcescit, feruenteq; oliuo
Demersum, iubet exuri, turba improba paret
Lictorum, flammis ingentes, spumantis abeni
Delambunt ora immensa, eruclata remugit
Vnda frequens, Phlegethonta atrum feruescere dicas
O furor, o mors infelix, non uindice Christo,

Nisferuet

Nisferuet, quem pollicitus se uelle manere,
Vnde in te sati pressa est, furiosa libido.
Virginea enudant membra, immerguntq; barathro,
Ille sus tamen ipse natus, lacus ille resedit
Effumans molles tantum gratosq; tepores,
Quos olim exoptes rigeas si forsitan olim.
Miratur Roma euentum, miratur & artus
Pene hominis renouos, Christi & se ad numina uertit
Acta meiu, trepidatq; magis, quum firmiter haeret
Ostentio in magno, duro iam insensa Tyranno
Persensit cuncta immanis, grauis & licet ira
Excutiet rabidum, atq; ultra se uisse iuaret.
Relligio tamen ut constans ualidumq; timetur
Virginum nec morte ulla mutabile peclus,
Et uidet hinc atq; hinc Christo se aduoluere gentes,
Disimulat rabiem, nec iam tibi dura minatur.
Exilium indicit tantum, Pathmoq; relegat,
Hic ubi te Deus ille tuus per se pe reuifit,
Mercurio non mentito tibi ab aethere misso,
Sollicitasq; suas curas per tecta reuelat
Colloquia, at tibi conspicuo sub lumine certa,
Vnde malis luctum aeternum post fata minaris,
Addictisq; Deo aeterna oblectamine signas.
Verum o, non iam mentiris dignissime uatum,
En Christus, tandem insanos ulciscitur ausus.

N ipse

psatibi tam infestum hostem sua Roma trucidet
 Et turpi exitio equati soluantur honores,
 Nec uoluisse coli, delirus profuit ardor.
 Tu iam liber agis, sua iam te in uota reposcit
 Blanda tibi accurrens Ephesus, properantius exit,
 Te Drusilla manet, tua te deuote precatur,
 Te moritura optat, quid ni properantior adsis?
 Sed bone, sed sancte o diuim, iam maxima certus
 Officia intendis, non te pius ille rogatus
 Excitat, aut ulla emoueat te tardior hora,
 Decretum est quid agas, per te Drusilla reuiuict.
 Vrbes ea iam speret grandes contenta triumphos,
 Vt miris ex te praecleara superbiat nolim.
 Vtq; etiam leta ambibit quod serior astra
 Ore Dei accitus, superum comitante corona
 Conscendes, teq; interea presente fructur,
 Sic tua sic nobis faueant tam candida fata,
 A uertasq; Dei addictas mortalibus iras.

CELEBRATIO SOLITVDINIS CAE

thusien. & est duobus Hugonibus,

Hymnus. ad Secundum Mo.

Vando Secunde sparsimus tandem nuces,

Quid dum relicto uoluolo pueris trocho,
 Anilis & fabellae inane somnium

Reliquimusq; gr. sculdas licentias,

Quibus

Quibus inuenta prurijt frequens mala,
 Quando uirilis admonet prudentia
 Et cana barba sauciat praecordia,
 Saueriores nec rubere nos decet,
 Redarguitq; turpe negligentia,
 Quando uacare serijs proponimus,
 Et cogitamus imminens iam crastinum,
 Et exuendum forsitan & propediem
 Mortale corpus anxium iugum bonis,
 Vt omnibus uel ocyus uel serijs,
 Eunda fati pertinacis orbita,
 Semelq; liberanda mole mens grauiest,
 Mens sempiterna cui bibentur pocula,
 Et nectaris coeleste mel, praedulce mel
 Sordentior ni perditē deliquerit:
 Quid improbat orpebimus socordia?
 Et quo ueterno turpe dormitantibus
 Quid est agendum quando simus exciti,
 Cessabitur quod instat eniti decus
 Et omnium sublime munus aggredi?
 Dudum Secunde praestat hoc probe mihi,
 Agenda uita haec est procul delirijs,
 Sicutq; accubandum coelium sub adibus,
 Sicut uocatus annuat Trinus Deus.
 Quid obftet amens quin & idem idem libens

N

Aufis

A uis id ipsum certiore carbaso,
S ecuriores quando puppe nauiges?
T u solitatem iam profusus abditam
C arthusiense sub iugum suauius
I ucundiore gliscis auctus ocio
M undana nec te distrahunt commercia,
N on prodiga insolentius Superbia,
N on rixa mendax, non libido opum tenax,
N on affluens et lauta mensa perneans:
T umultuans uel improbe emulatio.
Tantum modesta uos habet frugalitas,
Quæ labis ausa perdomans seuerius
Nihil supinum mollius ue suggerit.
Ne solitatis ardor hinc deferueat.
Quo prorsus est diuina mens Carthusia.
Viris anhela claustra sanctis plurima
Cultus seueri et ardui probauerim
In solo amore gratus ut labor Deo,
Nonnulla nudo queritant mensam pede,
Complura nuditatis huius inscicia
Mendiciter uixisse sponte deligunt.
Sunt Cœnobitæ multiformis ordinis
Sincera mens quibus, quibus fides bona,
His nuditas, et est grauis mendicitas,
Carthusiensis grata nullis solitas,

Mystis

Mystis opes quaeruntur in licentiam,
Episcopus amantur ædes splendide,
Furit libidiosa cleri insania,
Discriminoso militant periculo.
An me secunde iudicem citas modo,
Seuerioris quem putas constantie,
Quò nuda prodit ueritas liberrime?
Titillat ut petulcior uoluptia,
Et cuncta mundi labe sordent gaudia,
Carthusiensis tuta grata est solitas,
Frugalitati uinculo modestior.
An non Deo sic credimur securius?
Sic fit Deo dicata mens interior,
Et sepe cum necesse sit quo plectimur,
Nec nuditas amica nec mendicitas,
Sistat uel hilo uita, non sat huic nihil.
Sibi relictus si comes frugalitas,
Liberq; prorsus omnibus negocijs,
Proculq; nuditate semper anxia
Fit solitate amica homo cœlestior,
Frequensq; amore ineptit insolentius.
Delirium quis appetat foelicus?
Suauius quæ mensa mel liguriat
Quod cogitatu forsitan sit unico?
Mens prona fertur in Deum carthusia.

N

Mens

Mens sancta, mens pudica mundi nescia,
Cui solitatis dulce iesus uinculum,
Nondum uirilis natus ut Christus dies
Inculta eremi senta solus incolit,
Sic commonens hanc esse uitam coelitem,
Mundana tenuit omnia ut mens enthea.
 O ergo diuum uera uita semita
Carithusie beata sancta solitas,
Nunquam relicta nec putanda solitas
Cui Christus author & magister asidet,
Coelestis alma ciuitas Hierusalem,
Bonis statuta patria & domus Dei.
Mirum beatis Hugo si his successibus
Mundana qui perous haec discrimina
Et somitis qui praecauens proteruiam,
Quo per frequens humana mens relabatur.
Subinstruis tot claustra solitudinis.
Tu non rogantem passus ultra Teuthonum,
Sed feruide iam concitis praecordijs,
Rieccto & hinc sedili ellati culminis
Occasione labis inde subruta,
Proculq; prorsus omnibus periculis,
Sancta emularis haec Deum diuortia,
Humana nec dignaris haec inania,
Sancta o superbia sanctaq; emulatio.

Secura uera norma rectitudinis.
 Non ergo Pruno flagites: quod Hugo te,
Precatur ultrò solitatis anxius,
Antistiti iam percito nil gratius,
Septena dulce in ausa fulgent lumine,
Superna mens sic praecipit uiam parat.
 A ude comes beate sancte Presbyter
In sacra eremo dux future praesuli,
Iube, iugum subactus ultrò adiuerit,
Nil scepra, nil iam curat agnos creditos,
Eremus huic est cura grata solitas.
Vt stillat hic perenne manna dulcius,
Halant ut hic perenne coeli balsama,
Silentium fidele, iam perambulat,
Vestigijsq; allectus hinc coelestibus,
Frequenter audet in Deum curabula.
 Diuina sed quid non queat clementia &
Pasim suborta dulce fragrat sanctitas
Spiratq; odora uita solitudinis,
Crescit caterua solitatis anxia.
Huc Gallijs ex omnibus gens conmeat,
Huc Italorum confluit frequentia,
Currunt Iberi: nauigat Britannia,
Nec labitur mox longius iam seculum,
Et scubar fulgentius resplenduit.

Emerfit alter Hugo, fidus alterum
Celeste missum dogma solitudini,
Hunc ipse eremus, hunc stupescunt accollæ,
Adorat orbis hinc & inde confluus.
Ad te decus carthusium nunc uertimur,
Sic stridulam digneris Hugo, barbitum,
Nudata cuius emicat sic claritas,
Corruscaq; aura solitatis approba,
Vt iam procul mortalibus sis creditus,
Prorsum Deo simillimum te prædicant
Sermone miro & dextra in miseros pia.
Mirum decora si uiget miraculis,
Mens alta tam reposita, tam recondita,
Tam fusa quem non arceat clementia,
Assecta Christus assidet præsentior,
Et solitate gaudet ut recognita,
Hinc supplicantes non anhelant irritum
Per te ualere languidos quis ambigat,
Per te suum dementibus ius redditum,
Et deici perspecta sunt deliria,
Inuenta quæ non audeant mortalium,
Antistitem quis ergo non admiserit,
Rogante rege & indiga Brittannia,
Sic annuente uota in hæc trinumine,
Quo foedus ætuum semper insolubile.

Tu di-

Tu diræ Lynconia præponeris,
Tu lachrymas in leta uertis ocia,
O sancta uota sancta Christi accessio,
Palàm rendet unde iam diuina mens.
Sic communes, quo fulgeant Episcopi
Quis creditur procella nauigantium,
Et fluctuantum sarcinda carbasa,
Hæc solitatis instituta dogmata,
Carthusienfis hæc charis subinstruit,
Qua prorsus amplo refluit pietas sinu.
Amore flagrat alma Patris sanctitas
In excitos anhelat ardor entibus,
Ad grande numen obstupefcit Anglia.
Sed diue Pastor iam suprema gaudia
Eundaq; instat uita sempiternior,
Iam morte liberaberis tot uinculis,
Pietatis unde feruido pro munere
Quo sic professus solitatis incola
Lynconiaq; in anxio negotio,
Tibi fruendum dulce Christus apparat,
Memorq; tam feruentis usq; pectoris
Preclara quo dos æmuli sic constitit,
Suis ut in natalibus retorridos
Reges eos, & micans astrum tulit,
Sic sanctæ præsul funere in sacro tibi

N s

Astarte

A stare reges imperat Britannicos
A ntistitesq; illius orbis ultimi,
E niam feretrum baiulant promiscui
A moris, & par ardor omnes occupat
C ollachrymantur, atq; adempto conciti,
Q uo quo datur officio, student te prosequi
P romusq; ut orbis undecumq; confluit
T c quisq; adorat, quisq; supplex aduocat,
A t solitudo quis relictâ hereditas
S uo ut supremo numini ora commouent
D iue ô tuorum sis memor fidelium,
P ræsul decus Lynconie tam fulgidum,
S alutis ortum dogma solitarijs,
C arthusiensis Hugo norme gloria.

GRATIAE HONORATAE GENTI-
 LI & Lauræ neptib, sub D. Heliſabe Pan-
 nonica religionē professuris, & est
 eidem Diuæ Hymnus.

F iliole, in tristi dulcis mihi cura senecta,
E t propè iam halanti blanda animo requies,
Q uid precer hinc uobis supremo in munere uitæ.
Q uia satis extollam tam pia uota lyra.
T am tenere non sunt ausa hæc prægrandia mentis
D igna hæc Clarali uel seniore fides.

Quatuor

Q uattuor admirer, maior trieteride iuncta
 Vix duo lustra trahit, uix duo lustra minor.
H as intermed. & alternant sua fila sorores,
O mnibus unde atas non nisi mollis eat.
E t tamen æque omnes, audito pectore nusquam
H elisabes audent claustra inhiare Deæ.
P aupertas ubi sit uoto, nec libera sit mens,
V irgineosq; intra uita pudica thoros.
Q uas procul æternum à patribus ieiunia plestant,
E t placeat soli peruigilasse Deo.
V os equidem mirer, sâs nec uos fallere Natæ
N on a leuè ne consenti pectora uestra putem.
Q uid tamen hæc toties uersem temerarius ultra?
O bstruit obdurus corda pudica silex.
S cilicet è cælo uobis sunt numina firma
F æmineum hoc supra est filiolæ ingenium.
A nne insanus agar semper non ne omine sancto
O tu quæ maior, gratia dicta mihi es.
N on ne & honorata ex ortu mihi dicta secunda es,
G entilis ne tribus degenerasse queat.
N on posita incassum præſaga hæc nomina uobis
L ustratæ his ueris estis in iudicibus.
L aura quidè minor est natus, sed præ omnibus instat
I mentamq; petit laureolam intrepida.
O uerè Dijs nate una, pariterq; petit.

Non

Non ultra hic precibus blanditijs ue locus
Stant inconcussa, obtundas Marpesia saxa.
Matris et ad lachrymas illecebrasq; rigent
Dudum obdurastis, uestra hæc mens æmula pugnat.
Indespectam ultro Pannonicam arbitrium est.
Pannonicam Reginam olim, claustralis anhelant
Mox uite hinc sceptro posthabitoq; uiro.
Altius imò audens pollutam labe marita,
Præstare est animus uirginitate Deam.
Felices Christi sponsæ, cœlestibus oris
An sancto prorsus numine digna cohors.
Roma tace exemplum mentiti cingula cultus.
Duceclamq; Deæ per uada lenta ratem.
Priscæ ea religio fallax mendacia sacra
Oranti incestæ subdola cribra fauent.
Illa Erebi infrenis furiarum turba subacta est,
Et uacat infami Regia celsa Ioue.
Imperat effusum uero de numine numen.
Religio in certo lumine nostra nitet.
Mirum si teneræ mentes in lumine uite,
Christo imbiant, uotis claustra perarctæ pijs
Ducuntur sancto arbitrio, uigor entheus urget
Inq; suam intendunt præcoqua corda Deæ.
Victuræ æternum Christo per gaudia summa
Perpetuum Helisabæ dulce iuganda cohors.

Non labor his ullus, uincla his prædulcia cuncta,
In spes tam certas est onus omne leue.
Oanimæ auspicijs certè foelicibus ortæ,
Hæc (fateor) raris gloria uestra uenit.
Imò ausim, et cœli Dominam cui pectora casta
Cui, quæcunq; animo est, uirginis ausa decus,
Hos ortus obseruasse, et natalia tanta,
Demandasse pijs staminibus Charitum.
Nete salutare fusos in munera nostra,
Præcipua augendus uirginitate decor.
Dixerat, intentæ peragunt mandata sorores,
Astitit et præsens quattuor alma parens.
Sic cœlia possessuræ cœlestia tandem,
Faustum agite, at nostri sepe tamen memores.
Discite nos miserari orem, qui perpete fluctu
Hic, intra ærumnas heu miseri obruimur.
Quæq; ope supplicibus fas est communia nobis
Exorate etiam dona ea certa bonis.
Diuæ tuæ Aesise, aspirat Paracletus alumnae,
Tu quoq; tam sanctas, dulce soue, has animas.

BAPTISTAE MANTVANO CARME-
litæ, Ara. ad Ptolemæum
eius Fratrem.

Herois Ptolemæe aras iam numina nostri
Et sanctas poscunt pompas age tempora lauru
Cinctus honoratis accurras obuius umbris.
In cultus hos appropierant communita uota
Iam uegetiq; Lucreti animæ magniq; Maronis,
Et Smyrnæ manes sacri, et quæ secula diuûm
Romana externa q; togæ, foelicia uiuunt.
Ipsæ hâmilis myrrhis adolebo, et per pete flamma
Tam sanctum ad tumulum celebratum ad fûnus honore
Ignis inextinctos curabo halantia thura.
Tu modò tu uatum in tanta nil triste corona
Nec ue ausis, tam culta illis solennia fata,
Vt letum Pæana canunt, recinuntq; uicissim.
Vel gemitu uexasse uno, licet obruat urna
Quicquid te præter reliquum tibi, ditior urna
Fratris, ad exuias tanti foelicioꝝ urna.
Quinimò hoc ipsis raptò letare trophæo
Inuidiaq; putes tangi nisi solueris et tu
In commune bonum numeros, modulamine blando
Hoc decet, ista manet uatum par gratia mentes,
Hæc sacris quæ sita ipsis reuerentia Musis,

Circumstant

Et treuifitant quæ lætæ omnes uenerabile foelcrum,
Et sanctum ad meriti patris caput oraq; gaudent,
Illo etenim foedo è questu et pruriginis atra
Labe renudatæ, tantum consortia Diuûm
Tantum casta sciunt, nec iam nisi dogma pudicum,
Virgineumq; sonant, procul omni sorde beatæ.
Sic licet herois Ptolemæe hæc gloria nostri est.
Hæc laudes non mentitæ, non nomina uandæ,
Sic et tu sorte hæc foelix tete excute tandem,
e ue choros ultra offendas hoc monere letos,
Hæc patriam sine foeturâ intumuisse suprema,
Cui tam nulla ultra tellus contenderit unquam,
Sive soluta ambit, numeris seu sorte superbit,
Sic licet hoc nemo melius non aptius ausit,
Quicquid religio, et morum dictamina poscant
Dædala, quid rerum pariat tam prouida nutrix,
Quid Pater ingentis, quidq; illi eadem una potestas
Aeternum diffatus amor, quoq; ordine natus
Asit, et eterno num sanctiat omnia in æuo,
Omniscium Deus omnibonum omnipotensq; necessarium,
Immensum Deus esse unum, Deus omnia trinus.
Nec certè, hæc Ptolemæe humilis sint oia ruris,
Mendaces ue ducum cantus, non mollis Alexi,
Sunt uerum sunt indigetis molissima magni,
Sunt diuini ausus diuina, ne gotia certè.

Quæ

Quare age, Carmeli colles, & virginis almae
Claustra sinas, iure in proprios hinc ire triumphos
Hisq; meis pariter mecum succingier aris.
Haec mens certa Deae, cui sunt sua munera curae
Et seruatus honos coetus haec uota superni
Hoc patris edictum aeterni est, immota uoluntas
Cui uiuens ille aeterno iam militat aeo,
Ceu nuper nobiscum astans per candida uota,
Seruijt exutus scelus omne, insonsq; pudicus.
Iam felix habitat nostrum sua sidera numen,
De caelo nos prospectans uotisq; uocandum
Quod reliquis merito annum res nunc munere Diuis,
Sic Ptolemee iras nobis quertat ini quas,

MEDITATIO CVM SVIIPSIVS

Increpatione.

Iam quartus nobis & sexagesimus annus
Cras & erit forsitan nostra suprema dies.
Tu tamen huc anima atq; illuc uenientibus ausis,
Semper ut es riguae mentis mane labas.
Effœta nec te uires, tremulicq; lacerti,
Non rugosa ora, canaq; barba mouent.
Sensim obit, interitus dudum iam quæsta senectus,
Tu tamen hos manes nil malefana facis.
Num sic cognata tenuis confortia molis,
Et potes illius non doluisse malis?

Antibi

Antibi sensus hebes, surdaq; hæc negligis aure,
Ceu referas ortus Caucaseosq; lares?
Oanima à dijs es, sapias, & diuim illa subitur
Mens nobis per te, uisq; tua est ratio.
Orbe sub hoc ratio soli tibi perpete dote
Credita, qua felix intumuisse queas.
Quicquid molimur rectum, rectumq; uouemus,
Quicquid & hic uigor est, sensus & iste, tuum est.
Non igitur surda es, rude nec tibi pessima pectus,
Sic utinam cauti pectoris ausa feras.
Iam resipisce orem, neq; enim mortitura tacebis,
Turpe quidem sit spes nequitiiosa tua.
Si mea si misero sis mens obnoxia fato,
Non obitus possis dissimulare tuos.
Non risus cum morte coit, tu mollior usq; es,
Et magis usq; salax, usq; petulca magis.
Nec delira quidem te sic insania uerset,
Quod properet cum mors, tu magis inde fluas.
Mortem ærumna dolorq; præcunt, quid gaudia fingat?
Gaudia non una sede dolorq; ubant.
Non anima ergo peris, nec si periisse necesse est,
Idq; tibi in certa conditione manet.
Tam cauta hos posses non formidare dolores
Iamq; in te uersa non trepidare rota.
Non risus, non mors iocus est, mors triste supremum,

Si sis

S i fis certa mori, non facile ultrò obeas:
 N e fallare igitur moneo, immortalis itura es,
 S ola dolet moles hæc tua, sola perit.
 C ui tamen & quæ sita obsit sua dira libido,
 Quæ sine non fuerat dissoluenda leue.
 Qu anquam & tu persæpe illi mens officis amens,
 V nde & tunc ratio non sine labe tua:
 E xcubatrix illi, primo tu nata sub ortu es,
 N ec nisi recta quidem semita eunda foret.
 S ed quid tam grati nequeant connubia nexus,
 Ac grè ut natiuus dissimulatur amor?
 D ormitas quandoq; hæc q; indulgentia peccat,
 N eg mirum moles si tua peius habet.
 I psæ est mentis inops, per te ruit improba præcepta,
 C ura tua est illi, non nisi habena tua.
 E st scelidamentem properato perdere fato,
 H eu pudeat, nimis hæc cladis iniqua nota.
 A n pueret & quisquam miserū huic quod finus anheles,
 V t citò cælum adeas libera more deæ?
 S cilicet hæc optanda dies, scælixq; facultas,
 C um dijs tam dulci pace perenne frui.
 V erum absit, nec tam fatua hæc te amentia tangat,
 S ollicet nec te tam malus iste furor.
 N aturæ non hoc anima est, non munus amoris,
 Ac terna in molis debita uincla tuæ es.

Et super

E t super hæc heu quò tendas? quæ semita curæ
 N on hac ad superum limina surgit iter.
 S i sapis hæc tua mens non est, non auspice labe
 Ac ternum cum dijs uiuere posse putas.
 I pse illud uereor, quod stultè ut mollior usq; es,
 S ic cum mole tua stultius usq; labes.
 H oc uereor, peccas, & amata licentia fallit,
 S icq; incauta frequens in mala multa ruis.
 A n fors & fati quod sis immunis & expers,
 Hinc furis, hincq; magis te malus error obit?
 A h ah tum misera infelix oblita decori,
 Quantum insana tua es conditione procul.
 M irum, si tunc tam rigua & tam perditâ pruris,
 N ec pudet inde tuum sollicitare senem.
 S ed quæ nam misero sit spes in morte futura?
 Quæ tum te dire discrucient anima?
 A n nescis quod Sisyphios fert fama labores?
 E t quod Tantaleam non leuat unda sitim?
 A n nescis Radamanthi iras? ut torqueat igne?
 I nq; nouas pœnas ut iecur illud eat?
 A n fallor? mendaxq; illa est & fabula uulgi?
 N ec curant ulli iustitiam Superi?
 A n tu etiam hinc anima es præceptis, nec territa peccas,
 S ecuramq; oci nil mouet iste timor?
 H eu facinus, mentitum ausum, commenta nefanda,

O

2

Quæ

Quae nec fraus aufit, seuities ue uelit.
 Tam ne igitur demens uesantum hoc perditasentis?
 Sicq; tyrannum aufis, furem & iniqua probes?
 Sic placeant, cedis rabies, uiolentaq; bella?
 Et populata fera castra modesta manu?
 Nec non & placeant uiolati iniuria lecti,
 Et quaecunq; olet nequitia illa procax.
 Nec speres astare Deos, qui uindice poena
 Sერიus aut citius tot malefacta premant?
 Qui, omnes perdant, odia & liuentia mulctent?
 Nullum impune scelus qui superesse sinant?
 Vlcijciq; prophanatas uel sanguine leges,
 Et constare suo limite iura uelint?
 O exlex, excors ergo sic desipis & tu?
 Non benefacta putes olim habitura bene?
 Sic perdis pietatem omnem, & concordia soluis?
 Et penitus non uis moribus esse locum?
 Quid crudele magis, quae sit truculentia maior?
 Hac non constiterint condicione poli.
 Et quid sit uita tunc infelicis ipsa,
 In pessimum arbitrio si feror ipse malo?
 Tunc artis monumenta & rerum deperit ordo,
 Quid numeri, & profint pondera, quid ue fides?
 Quae pater ab natis annosus commoda portet?
 Cur ferat effeta nata parentis onus?

Natura

Natura, inuiso hoc astu uis perditur omnis,
 Et fratrum nulla est gratia, nullus amor.
 Et quod turpe magis, tunc sit reuerentia nulla,
 Nullus & extincta religione Numa.
 Omnia fert Nero pro arbitrio, furit hosticus ensis,
 Tunc sua res nulli certa, nec ulla quies.
 Spes ruat, insidijs uastus locus orbe futurus:
 Dic ubi, si dormis Arge, iuuenca tua?
 An datur, an ne anima hac ulla est insania maior?
 Si tamen hac constas improbitate anima.
 Sed puto, si ualida est mentis, si suspicis altum,
 Quod tam uacordem non agat iste furor.
 Quin imò confessa deos reuerenter adoras,
 Infera dasq; malis, & loca celsa bonis.
 Et scelus haud impune finis: fert premia uirtus,
 Ut Deus est recti iusticiaeq; tenor.
 Sic anima o me a iam fungi es, sic optima constas,
 Hacq; tenus non hanc poenitet istsse uiam.
 Iam ualeat quicquid molle est, quicquidq; pudendum,
 Quis rigua est olim lusa iuuenta leuis.
 Sunt Dij, sunt dirae ultrices, Numa tollitur insons,
 Cogitur infelix pendere iusta Nero.
 Non ne uides, quot bella Italis in crimina lapsis,
 Quamq; diu infamis uapulet ille furor?
 Non ne u. d. s. to. iusticia iam signa seueræ?

O 3

Quis

Quis tamen incusat tot malefacta sua?
Peccatur passim, seuit uolentia passim,
Hinc amor, hinc pietas, per dita et inde fides.
Quid mirum si labuntur noua uulnera caelo,
Segnities tanti prodigiosa mali?
Cui medici cessere boni, in magis aspera fata,
In crudele magis tam miserum exitium.
O sancto iurata odio uindicta Tonantis,
Qua frenuit numen omnipotensq; manus.
Non humiles hinc tantum ipsi plectuntur Achiui,
Excruciat magnos acrius ira luis.
Imodò tu, & damnes dilati occulta furoris,
Suspensumq; odium desidiamq; Dei.
Scilicet est, qui cuncta uidet, qui cuncta gubernat,
Quæq; lubet ualida frenat agitq; manu,
Ne mea mens sis tam manifesto in lumine caeca,
Dedisce & solitam percita desidiam.
Iam uigil accingere Deo, & properantius aude,
Et nullum nobis cras superesse putes.
Idcertum, idq; tuum tantum, quod rectius actum, est,
Et Deus ingratis increpat usq; moras.

A D

AD ROMAM DE LEONE DECIMO

Pontifice Maximo,

B. Færa.

Credideram his hymnis Decimo placuisse Leoni,
Menamq; hosq; ipsos laudibus extulerat.
Roma mones, illum metiri munere certo,
Grata sibi, solitum, non placuisse scio.
AD P O N C E T T V M
 Cardinalem.

An nostros Poncette rogas, laudauerit hymnos?
Et num donarit, papa Leo Decimus?
Nec scio, nec fas mentiri: laude extulit ampla,
Et si hoc donare est, dona superba tuli.
Mox petis ut bonus es, semper facis & mea magni,
An fuerit per me forte petitum aliquid.
Nil petij, & lex ingenui, non ista merentis,
Et cui sit dandum splendidus edidicit.
AD C H R I S T V M S E V I E N T E F B
 rê per totam Italiam pestilenti-
 tia, oratio.

Christe homo fundator uitæ humanæq; salutis,
Iugibus ærumnis, sanguine, morte pia.
Hec tu quæ pestilitas? quæ tam fera sicut erinyes?
Hec tu quo tam rabidum sidere uirus hiat?
Nil nisi mortiferum spirat pallentior aër,

O

4

Terra

Terra negat uictum, passim animata obcunt.
Christe Deus, scelerum uindex, ultorq; nefandi,
 Ah pie in immensum nos miserare tuos.
AD CHRISTVM OB RESTI-
tutam sibi salutem gratiarum
actio.

Cvi mater sine labe ulla diuinitus orta est,
 E sset in auspicijs ut tibi nata Dea,
 Christe, obita qui morte crucis tam funere diro,
 V nde patet nobis regia celsa tua,

V nde patrocinio Aesifium mihi numen iniustum est,
 S tigmata & haementis sunt monumenta pia.
 V t tibi seruata uita nunc debeo honores,
 S ic tua perpetuum me foueat pietas.

Nil iam ultra exclamem, tibi sit tibi gloria summa,
 Morte redux per te uiuo, & adhuc ualco.

AD IANVM, RESURRE-
ctionem futuram.

HAeuenus aduersa fortuna & fidere iniquo,
 V ix uita ualuit Iane Fiera tuus.
 E t tamen ad bis septem ortus selustra propagat,
 Q uid super huic speres? iam propè nullus erit.

Desino dehinc uanis te meq; urgere querelis,
 T exta sub exortu stamina finis obit.
Ne ue ideo Christum, damnem, uel criminer amens,

Quod

Quod premat insensa sic malus usq; manu.
Tam temere ausum absit, donat sua munera Liber.
 Quis scit, an aeternae hinc sint mihi deliciae?
Qualicumq; iugo subdar, patienter adibo,
 N onne bonum tandem cum probitate coit?
Si quando furit, id nostrum est: at prodigus ultrò
 E st bonus immensum, perpetuumq; pius.
Quare age, seruo animo quicquid nos obruit aequo,
 S itq; Dei in pacta spes tua firma fide.
Est D eius, est certum prorsumq; immobile numen,
 I n nos aeternum praepietate uigil.
Huic age quicquid agas, nec quis delirus adulet,
 B lauda nec auertant murmura uile sophos.
Imò age, et aegram animam solare, ut mole soluta
 I n bona sese ultrò tam manifesta citet.
Quid uelit hoc potius? quid & hoc properantius oret?
 S aepe solet longae poena subesse morae.
Cur uerum obdurat? graue certe est corpore uelli,
 P ugnat ut innatae nodus amicitiae.
Commoncas olim rediturum, & perpete nexu,
 E xitio terras quum dabit ima dies.
Ne dubitet pactum ad foedus, stet mente quieta,
 N atura aeterna haec non seruat exilia.
Perpetuo in nuptu moles huic facta marita est,
 C ur neget aeternos illi anima accubitus?

o - 6 Marcellus

Illa renascetur uita huic in uelle perennis
Illi animae aeternum spiritus halet opus.
Non secus omnipotens constet, ruere omnia cernat
Natura haec uis est, haec rata fata uolunt.
Perpetuum latere igitur, tibi compare uiua,
Qua cum anima aeternis sis fruitura bonis.
Somnia Lucreti, scurræ commenta Epicuri,
Et leuis hinc olitor Pythagoreus eat.
Nec malus hinc quisquam incessat, fatcare Stagira
Forma bonum aeternum nonne requirit hylen?
Con nubium foelix quod tunc fas soluere non sit,
Vt praerit caelo mobilibusq; rotis.
Hic nihil inconstans, nulla hic spes improba fallit,
Nec mentita fides nos per inane trahet.
Sese ultrò aeternum cumulata hic gaudia fundunt,
Cuiq; suo in uoto stat Deus omne bonum.
Hic amor immensus, quo mens dulce aestuat omnis,
Nec superest ulli uelle subinde nouum.
Ah fallax, ah mundi huius spes sobria nunquam;
Hastenus at satis haec, tu respice anima.

HYMNORVM
 FINIS.

POMPONIUS LAETVS DE
GEMMINA BAPTISTAE FIAERAE
 Mantuani foetura.

Quæris delicias et pinguis fercula mensæ?
Persida uel Medi regis adito lares.
Mille dabit, si mille petis tibi pagina luxus,
Inuentis cedit nec Caracallatuis.
Aut quot nocturnis ponebat regia diuis
Hælius aut quales dispare sorte dedit
Ista linunt graciliq; placent malesana palato,
Et doctæ carpunt prandia magna gula.
Sic cupis oblongæ traducere tempora uitæ,
Accepe quas promitt Mantua sola dapes.
Mantua dat numeros, uideas monumenta Maronis,
Consulit humano non minus illa pedi.
Semina disponit gemino Baptista nouali,
Frugifero struitur cœna disertæ cibo.
Contulit ò quantum prædiues Mintius urbi:
Prorogat hic animam, prorogat ille lyræ.

BAPT.

BAPTISTAE FIAERAE

Mant. de Cœna sua lectori
commonitio.

Quæ obsonij cuiusq; temperatura, & quæ uis,
Quod præstet ubi eiusdè generis plures sint for-
quibus singula condituris parentur, (mæ,
Quibus membris eorum unumquodq; profit, aut obfit,
Quæ cuiusq; mensa.
De reliquis uictui humano conducentibus,
Quo modo adhibèda sint et quid eorū unūquodq; efficiat.
Orditur autem autor à temperatura & cōmitione ele-
mentorū, & à natura rerum operatrice.

IDEM FIAERA AD
libellum suum.

Liuentes quereris libelle morsus,
Nec fers perfidiam æmulantis artis,
Quin mens subdola tot proteruentum
Deprensā est tibi, niq; adhuc subactum,
Et præceptis tamen hunc paras recessus,
Musarum ad celebres superbus aras,
Nec caues tibi dum places inane:
Atq; hac desipis a stimulatione,
Contemptor monitus, precisq; nostræ,
In quas perditus in ruas Charybdes,

Qui

Qui uortex properet uoraginosus,
Nisi tandem remora: us acquiescas,
Intra patria scrinia ociosus.
Hic eus amens, nihil illud an putasti.
Spectatus medica quod undiq; arte,
Iam tota tibi blandiente Roma,
Discumbas nitido supinus ostro,
Nec libra tibi res labent iniqua.
Est amplum tamen, estq; perbeatum,
A liber respisce, commorare,
Prædico, male sane pœnitebit.
Quod uersus cœant tui, & medela,
Quod Phœbum medici, sacriq; uates,
Communem simul aduocent parentem,
Ceu qui numine polleant eodem
Aduersata, proteruiensq; plebes,
Est tam dira libido tot medentum
Irrisum facit, improbis cachinnis
Irridet rabiens & ipse liuor,
Liuor ingenijs lues beatis,
Quo prorsum miseri pudenter algent.
Impasti, laceri, boni poetæ,
Huius opprobrium perenne seclii,
Damnatum facinus bonis malisq;
O bdurat malus, & peritioris

Nibil

Nihil proficiunt preces parentis.
 Quò ruis male pertinax, inæquo
 Delumbiq; pede? ast eat secundis
 Ausis, Aonidum suuore foelix,
 Et laus sit tibi summa sancte Phœbe:
 Esto carpserit hinc & hinc libellum
 Rumor perfidus, hic tamen superstes
 Viuet, & ueniet nepotum in ora,
 Qui forsàn medico tuoq; uati
 Optarint reduces dies, negatos,
 Infœlix morere, & perito liuor.

ELEMENTA MVNDANAE NATURÆ adminicula.

Secca gelu torpēs terra est, calet uuidus aer,
 Vda quidē minus est, et magis atget aqua.
 Cūcta calēt igni: si iūcta hæc quattuor, usq;
 Sol animet, rerum forma perēnis erit.
 Concordi re liqua hæc genio pariuntq; fouentq;
 Discordi: uerum quæ pepererunt.
 Hæc rerum est natura parens, hæc dædala nutrix,
 Cui numeri & subsint pondera & ordo suus.
 Omnigenum huic caput innumeris scatet undiq; formis;
 Quæq; suos sensus ora suborta ferunt.
 Mammosum huic pectus, rorantiq; hucra passim,
 Et formora omnimodis foeta puerperijs.

Hinc

Hinc bipedes, hinc quadrupes, alæq; uolantum,
 Quæ serpunt, quæ nant, tam pia mater alit.
 Non memorem hic largo flauentes munere campos,
 Tamq; opulentâ in nos commoda, totq; bona
 O foecunda parens æternum, æternaq; nutrix,
 Blanda parens, nutrix blanda, & alumna pia.
 Hæc mater, Deus huic autor, nutu omnia uersans,
 Liber in hæc Deus ut singula fertur amor.
 Omnipotens immensus amor, cui dextera larga
 Quum mage profusa est, tunc mage diues agit.
 Verum heu, cur propera his uita, inconstantia præcepi
 Non quippe infœlix conditio hæc superis.

LIBERTAS IN MVNDANA HOMINI perniciofa.

Post ortus rerū atq; hominū, postq; indita muni-
 Tot uaria in uitam munera, tamq; bona,
 In cuncta hæc hominem domina dignatus habes
 Ditat honorata conditione Deus.
 Quid faciet? malus hinc ne igitur sponte ultima obibit?
 Non libertas, o uera pernicies.
 Non hoc imperium est, est intestina tyrannis,
 Quæ situm in sese deproperum exitium.

Ficus.

Abbe mala infamis qua tabuit improba primum
 Lyt fama est, & mox inquinat Eua uirum.

Vnde

Vnde genus humanum morte inde suborta,
Et gemit aeterno cassa iuuenta die.
Mirum si tepet, & patrijs si mollit in ulnis,
Ferueat & ficus mox sitibunda magis.
Purpureas praestat candens uligine pingui,
Pluri ut & hinc aliu cetera poma praerit.
Lecta recens facile fluida labetur ab aluo,
Nicomitem in mensa senserit esse nucem.
Internas siccata uias sordi emula mundat,
Sed tamen impuro sanguine semper obest.
Et caput & scabrum pectus si leniet olim:
Hinc scabiem obmorso, si sapis, ungue caue.
Vtraq; grata parum est, sed si placet uiuida turgens,
Ni sit sola cibus, sit tibi mensa prior.

Mala.

Sit malum mihi, dulce magis, cum cetera paruo
Igne quidem madeant, nec mihi sana satis.
Hinc corda iusta iuuant, sed uentri noxia turgent,
Et caput, & neruos non bene grata premunt.
Sunt mala, anbelantesq;: cient mala omnia febres,
Vt mentita nitens saepius esca nocet.
Blandiri si forte gula somnoq; placebit,
Attala tosta iuuent, Appia cruda probem.

Pyra.

Brumali sitibunda cibo, tardantia uentrem,

Sint cor.

Cui timor Iliacus, non edat ille pira.
Sint cordis, sint illa gula, cui fungus alendus.
Nec pipere & mulso melle ue cocta nocent.

Persica.

Ptria rore sumus nimio, sed grata sub aestiu
Ignito uentri, sumpta priore dape.
Mollia laxamus uentres, & sicca tenemus.
Nos timuit Persis, sed tibi blanda sumus.

Poma armenica.

Poma eadem dicas quae Persica, si tamen amplum
His corpus, nos haec aurea forma iuuat.

Pruna.

Sunt uarie in decora, et uarios passim ausa in honores.
Cuncta tamen riguo pruna liquore fluunt.
Cuncta aluum referant, & prandia prima reposcunt,
Praestant Assyrio quae ribuere iugo.

Cerasa.

Lvullus terna e Ponto poma attulit olim.
Egelida, & cursus dulcia sunt subiti.
Siccant dulcacida, ignito gratissima uentri,
Condit adusta uorax acria sole cocus.
His aluus fluida arcetur, torporq; palati,
His sitis eluitur, quam gula docta coco.

R

Cydo

Cydonea.

Vlua leuem referunt uix sicca cydonea brumama.
FHæc si melle coquas, mensa secunda probet.
Vina premunt, at uentri obsunt, neruoq; tumentis.
Sed parco hausta cibo, ne fluat aluus amat.

Fraga.

Raga tepent, & humum referunt humentia uernans.
FTunc etenim molli cuncta tepore parit.
Non ueniunt hæc ad cœnas, neq; prandia complent.
Quæ sita in solis luxuries saturis.

Olea.

Orpscens olea exacuit, sed auara palatum
Vix alit, arentem mollior aluus cdat.
Igne tepet, sed quæ uirides imitata smaragdos,
Fœniculo atq; acido rore, sapiuq; sale.

Arbuta, Sorba, Mespila.

Axos sorba tenens & mespila, & arbuta uentres.
LTam lento siccant hæc tria poma gelu.
Sed caueas, dum sana uigent, nec corpore marcent,
Nonne frequens coëat, quod nitet, & quod obest.

Nux iuglans.

Vltimoda riguere nuces, uerum unica iuglans
Nux dicta est linguæ quod nocitura tuæ.
Quod stomachū atq; ardore premat caput improba sic.
Mirum si nocua uncta sit illa uix.

(co.
 Auell.

Auellana.

Vnt & Abellina, tibi sic Campania dicta,
Aridula his minimum est, & minus esca calet.
Infoelix capiti, stomacho grauis intumet ægro,
Nec mirum, umbrosis nascitur in corylis.

Amygdala.

St calida, & mollit dulcis, sed amygdala amara
EExurit, mensas nesciat ista tuas.
Ilicum leuat, & tabem de pectore dulcis.
Quam bene distat? alit dulcis, amara necat.

Pistacium.

Vitorpent iecur & renes, Pistacia profint,
Nec minus hæc stomachi cœna senilis amet.

Pinea.

Vix sicco seruore sapit, pulmonibus orta,
Et bene Pinea alit, tarda tamen coquitur.
Intestina fouet neruis, & commoda lumbis:
Si dicta est Cybeli, eur placet & Veneri.

Castanea.

Clusa hirsuto si forsitan humet echinno,
Mox tamen exaucto castanea igne uiget.
Sed uentremq; caputq; tumens offendere norit,
Nimadeat succo mellis arundinei.

P

a

Ziziph.

Ziziphum.

TE mperic ut frigent uida, sic Zizipha tuissima
C rassa leuant, crudo sed caueas stomacho.

Mala punica.

P V nica si dulcent, maduerunt, acria siccant,
H inc hæc pulmōni sunt mala, & illa bona.
C uncta nocent stomacho, sed perdunt acria bilem,
C unctis si qua uenit mensa secunda uenit.
S æpe remorbescunt languentes dulcia pasti,
T am uarijs unde est lotia ferre datum?

Corna.

C O rna premunt stomachū, bruma non grata rigēt,
S i tuus illa uoret uenter, auarus crit.

Mora.

A C ribus est gelidus, feruens est dulcibus humor,
E t uix mansa tamen dulcia mora putrent.
A cria durabunt uentres, sed bile subacta
V esica pondus plenus excutient.

Vua.

S I dulcis, sitq; apricis sit collibus orta,
C ortice sub sicco feruida musta feret.
S ed lege de cunctis quæ sit præstantior aurea,
N on inflat soles cæsa morata duos.
B acche sapit munus blandum, bene uescimur uua,
C ur uesica tamen munere quæ sita tuo est?

VVA

Vua passa.

P A ssa iecur stomachūq; fouet, mihi prima Corinthis,
I liacum tepido grata liquore leuat.

Vua immatura.

Q V id miseræ completi opulum, uel proderit ulmum,
S i tam festino dispereo interitu?
O scelix labrusca tuis inculta racemis,
Q uantum sorte tua fors minor ista mea.
N on caleo, nec dulce madet mihi debitus humor,
E t quibus orta sui pectoribus noceo.
A t repeto esuriem, astringo, sum noxia bili,
M alueram Baccho confitus ire sopor.

Labrusca, pruna syluestria.

L A brusca iniussum uitis decus, acria pruna,
V mbrosas inter germina nata rubos.
F rigent, & bilem subigunt, cholera m̄q; coërcent.
G ratia quanta Ioui: nil sine dote facit.

Vua spinea.

S I t labrusca tibi, sitq; immaturior uua,
N on tuta in spinis uuea gemma suis.

Bacca iuniperi.

I V niperi dos hæc baccis, sitiuntq; calētq;
H as pulmo, has stomachus, proluuiēsq; uorent.
H æ uulua interitus adimunt, adimuntq; dolores,
P utriane uc obsint, hæ tibi gratus odor.

P 3 DACT.

Dactylus.

PR ædulce atq; tepens pomum parit ardua palma,
Cui dedit apta satis nōmina forma teres.
Hoc caueas uel si candet, dulcedine perdit,
Sic cedit uinci nescia palma tibi.

Granamyrti.

Myrtea suffusos cohibent si granæ cruores,
Sunt sicca, & leni frigore gratarigent.
Quod bene olent, corq; his, rediuuq; forma reudent,
 Non ne Venus ueniet myrtus amata tibi?

Mala medica citrea dicta.

Medica mala sumus, sicca quæ pelle calemus,
Quis bruma humenti non bene cocta caro.
Asper acet succus, referunt flos semina & ipsa
Et folium pellem, sic potuere Dei.
Tarda caro est, bilem succus, sistitq; fluores,
Cor minus hinc feruet, sed mage forma nitet.
Semina, flos, folia, & cortex torporibus obsunt,
Virus & hinc tetræ pestis obire solet.
Sola tamen mandi uolumus, redolentior unde
Nos bona dic ueneris, non mala, nec medica.

Nerancia.

Proxima sunt citreis, dixere nerancia Tusci,
Prestant pelle, minus frigoris humor habet.

Verticib.

Verticibus sunt hæc miro gratissima odore,
Dulce sapit melius, pectoribus melius.
Si folia haud cures, æquant, nisi citrea præstant,
Hæc ueniunt mensæ commodiora meæ.
Iis ad primæ tenax folium, atq; ingentior arbos,
Sunt propè succi ijdem, num Maro mala tua hæc?

Limonia.

As syrii pariunt etiam limonia campi,
Brumali hæc succo uincere citra putem.
Cætera subducunt, nec citra uigoribus æquant,
Vt nullo uarijs ordine dantur opes.

Triticum.

De cussis tandem arboribus, cerealia dona,
Nis sis sera tamen collige cœna mea.
Triticæ en scelis mæsis, iam flauet arista,
Si sit ruffa magis, si mage crassa placet.
Sic tu turgidior, sic cœna uidebere diues,
Hoc Cererem solo messor honore colit.

Farra.

Farra tepent, & pulte tibi si fortè tenaci
Non placeant, mollem saccara conficiunt,
Sic stomachū et pectus leniunt, quam bene dictum est,
Saccara non ullos contemere cibos?

Hordea.

Sicca gelu paruo modice sunt hordea coena:
Febribus in calidis, pectoribusq; pares.
Occuluse fibris sordi sua claustra relaxant,
Tantum haec, ne tumecas, quum fluit aluus edas.

Spelta.

Spelta etiam hic asit, grato tepefacta liquore,
Cui tribuunt primos hordea farq; gradus.
Quid non peccatur? Spelta minus hordea profunt,
Et tamen haec auidis prima parantur equis.

Cicer.

Arescit cicer, et feruet, mage feruida laudo
Subnigra, pulmoni prima alimenta tuo.
Haec reduci forme et uocum concentibus apta,
Sed data sint mensas inter utraq; tibi.
Haec iccoris fibras, renes, tumidumq; lienem,
Vescicamq; fouent, et uenerem faciunt.
Quum tamen ipsa uirent, turgent, at Tuscia mollis,
Dic cur sub primis ille, uoras siliquis?

Cicercula.

Torquet anhelantes praeruda cicercula uentres,
Et stomachum calido dura minore grauat.
Sic cicer hanc praestat, non ipsis aequa potestas,
Et dominis cedunt infima iure suis.

ROBI-

Robilia, Pifa dicta.

Sint mihi dum siliqua frigent delecta recenti,
Pifa sub aestiuo prandia grata cane.
Sic ualeam, sic proficiam: sed amygdala succum
Si uulerit, ualeam, proficiamq; magis.

Faba.

Vd a prius, faba mox sicca est, at turgida semper,
Semper et assucuit somnia ferre mala.
Eresa minus nocua est, crassos parit utraq; succos.
Albentem intactam gurgulione legas.
Pectoribus, laxaeq; aluo si comoda quando,
Non grata est capiti, pulte placet podagrae.
Quid pipere aut celebri tentes condire culina,
Vendicet hanc uilis cum sibi rusticitas?

Phaselus.

Ne calidae arentisq; trahat te mensa phaseli,
Infirmo perdit turgida membra cibo.
Si rubra sit, malis muliebria fortius effert:
Sed caue, si placida somnia noctis amas.
Fit pipere atq; oleo et mulso mira arte salubris,
Ars bona, qua gula sit pinguis, et aucta salus.

Lens.

Calda parum lens est, et sicca, unde intumet aluus,
Tenduntur nerui, somnia et atra furunt.
Illa melancholico languori et noxia lippis,

P

S

Ni quam

Ni quando forsan sit ptisanata probe.
Cilicet extollat pelusia munera Nilus,
Quo magis huic addis dulcia, dira mage est.

Oriza.

Cum tepeat, uentrem retimens & amygdala iunge
Vel lacte exposcat, siccat oriza magis.
Tunc pulmenta parit foecunda. at forsitam inflat.
Turgida nequitiae promptior inde tuae.
Sed moneo, solet illa diu feruere sub ora,
Adde moram, & ueneri fiet, & apta gulae.

Miliumpanicum.

Ie iuni milium est uictus, uentremq; tenentis,
Sed stomacho obductum quum dolet antidotum.
Huberius si lacte madet, molli' ue liquore,
Huic mensa at coe'ne tarda tenacis erit.
Panico leuior, nec non foecundior esca est,
Vt clarè exiguis dos opulenta uiget.

Lupinus.

Calda quidem inculto, sed uis mage sicca lupino.
Hic conuiua tibi rustice durus eat.
In tineas potis est, pleno iccori atq; lieni,
Et praesentis opis renibus esse solet.
Gratia sit natura tibi, non uillica cura,
Connata hunc tantum seruat amaricies.

Vicia

Vicia, lolium, auena.

His poteram lolia et uiciam, et committere auenam,
Pluraq; quae nullo terra serente parit.
Segnita sunt semper, nec carmine digna, nec horto:
Quumq; renascentur, nulla ea mensa uolet.

Cucurbita.

Bumalis succi, ceterisq; cucurbita cursus,
In bilem praestat, sed male cocta tumet.
At quantum grata est, cuiuscunq; ammissa secundat,
Et mage adoptiua huic quam sua forma placet.

Cucumis paruus, citrullus.

Iciuuat humescens cucumis, geli adusq; citrullus,
Svt tremuli ardores cordis odore leuet.
Ne febris comitata tamen sit longa caueto,
Si uenit assiduus ille uel ille cibus.
At bilem subigetq; sitim, stomachumq; calentem,
Maluerim medici quum calet arte coqui.

Cucumis magnus.

Ntumuit maior cucumis, sitientibus agris.
Iuuior, & dulci pene tepore madens.
Hoc manso oclusae sordes fortasse dehiscunt,
Saepe uenenatae sed dapis esse solet.

Pepon.

Varta tua hic sedes, poterat ubi primus haberi,
Quum tepeas dulci grate liquore pepon.

Vesicam

Vescam, & uentrem referas, ac praeuio ito
N e tumidus noccas posteritate tua.

Quae grauior tibi noxa tamen, uel perdita sedes?
V el tibi, quod parca sint data uina manu.

Fungi.

B I ssum in numerum forsua nomina fungis
F erre liber posses, cura sed ista coci.

E st satis undenos putrentis dicere tabo,
F rigentiq; graues nec leuiore dape.

C umq; horum distent obsonia, Claudius edit
B olletum; & falsa coniuge lusus obit.

S i placeant, caueas scabri contagia ferri,
C umq; ue nentis putria cuncta locis.

Quisq; malus stomacho, & capiti, caligine tetra,
N ec datus it cordi caena, sed interitus.

N iq; salutiferi medicamina pura salerni
C ombibis, urinae protinus arcta uia est.

F unge uale, mirum parens si nocte sub una,
S ic properant rapido pessima quaeq; pede.

Fungus Lyncurius.

V L timus exposcit primos sibi lyncis honores,
F unguis honoratas dignus adire dapes.

I gne suo, iecori, & renum est medicina lapillo,
V esica & uulua, grataq; mensa gula.

De lapide

De lapide hunc nasci magnum est, sed non minus illud,
I pse suum lapidem uix sibi natus alit.

Panis triticeus.

N O n tantum natura tibi nunc cura libelle,
Q ua duce prisca tamen gens ea uixit amas.

V t glandis ut pasta fauos rude corpus alebat,
S atq; illi inuisi prandiaruris erant.

N unc uicæ, nunc & uentri cura addita maior,
A rte opulenta magis caena paranda tua est.

A rti mille manus, naturæ & ut ænula tendit,
N on minus est solers, non operosa mimus.

T riticea de messe tibi ferat area panem,
Q uæ rubra grana magis, & mage crassa terat.

N é ue molas nec cribra time purgamina ad ima,
D octa fit hinc & mox uda coire Ceres.

P ituitam commista adimant fermenta tenacem,
S al faciles aditus membra ad alenda parat.

S ic calet, & seu sit tenere dure ue subactus
V incet fecundo algama cuncta cibo.

I pse uelim prima tenerum mihi luce reponi.
S i ualeam stomacho, gratus & alter erit.

A rs bona, quæ genus hoc & tu miserata caducum
P rotrahis, atq; aucta uiuere cogis ope.

PANIS

Panis non triticeus.

N' non triticeo sis grata, aut pane molesta,

A S at monita es iam tot coena leguminibus.

Vina.

H V menti bibe quum resident iam uina tepore,
A ntiq̄ calices nec noua musta placent.

E lige non laxos referantia candida postes,
S iccant nigra magis, & minus inde fluunt.

S i tibi subrubro sint heluola grata colore,
S i modò sint olido munda sapore probem.

C orda iuuant, uiresq; ferunt, & uina ministrant
L etitiam, modicis sed bibe sumpta cadis.

D ulcia alunt pectus, iecori mala, pessima uentri
D um tumet, at somnos & faciunt uenerem.

C acuba, fumofoq; altum fragrantia uiro,
S ensibus & stomacho sunt minus apta meo.

F orsitā hinc Chium potor, sperasq; Falernum:
N i frugi est, saltem est sobria coena mea.

Vina diluta.

S i diluta hument, estusq; exuta potentes
V ina placent stomacho, sensibus orta putes.

Acetum.

M O rdicus angustum pectus si torquet acetum
V entribus in fluidis, ulceribusq; malum.

Frigore

F rigore si nervos angit, damna ista rependet;
T orpentem stomachum si reuocare potest.

Sal.

S A lriget, & fuit antè liquor, si siccet, & urit.
C ur uix epotus corpora dura ciet;

M itior est albus rubro, sed gratus uterq;
N ec fatua est sapido mensa uel olla sale.

Lac.

I grato dulcore calet, cur putret? aquosum est.

S Quod praestat? caprae, post? ouis, inde? bouis.
Q uid lacte expectem, febres, caput oraq; ledi,

E t ledi nervos, sed bene pectus ali.

Q uando bibam? quum feruet adhuc, multraq; sub ipsa
P oto iter, & somnus, mistaq; mensa nocet.

T ot petij, unum orem, cur in contraria fertur,
E t nunc lac referat, nunc referata premit?

Butyrum.

B V tyrum tibi lac requietum sponte resudat,

V nde est lacte magis pingue, calensq; magis,
D emulcet uentrem & pectus, soluitq; dolores,

N ec tamen hoc coena est, nec satis uncta gula.

Caseus.

A N nosus ficci est nimium ardentisq; cruoris,

C ontra humens nouus est caseus & gelidus.

H inc nouus impinguat, contra uetus afficit urens,

Ventr

V entri ambo & capiti, pectoribusq; graues.
Mensa ferat medium, uel nullum, renibus illi
 E t iccori officium, nil habet iste boni.

Oleum.

Mollit pingue oleum uentres, uida atq; tepenti
 T emperie, & iuncto multum alit inde cibo:
Quin gratum hoc lactuca sapit (mirabile) pastis,
 C um lapidum uix sit, deijciatq; famem.

Oua.

Flent leue cocta, tremuntq; & uix coeuntia molles:
 M andi nata modo: si sapis, oua bibe.
Vuida sunt, celerisq; cibi, flammæq; tepentis,
 S ed durata time, nec requieta uelis.
Pectus alunt, tussimq; leuant, sunt prandia raucis,
 I n sanoq; thoro prandia grata parant.
Demulcent renes, stomachumq; aluumq; dolentem,
 V esicam mira sedulitate fouent.
Sed moneo, hæc marcent facile, & tot commoda perdūt,
 V t nihil ex omni parte beare solet.

Mel.

Vbruffo si mella premis sint pingua succo,
Sicuix sicca calent, tu modo uerè legas.
Tunc blando ueniunt somno lenimen, & udo
 P ulmoni, iliacus non bibat illa tamen.
Melle ualeat omachus, stant melle immruinia cuncta,

Nec

Nec mellita putrent gloria magna apibus.
Maior at his laus hinc, uentrem quum fortè quid arcet,
 M el praesto referat: quum iuuat, haud referat.

Saccarum.

Sdat blanda magis tibi saccara dulcis arundo,
 L iber adi, & querule non timeantur apes.
Vt minus hæc siccant, minimum sic calda probabis,
 O mnia cara mihi, sed meliora noua.
Sistomachum argentem, si pectora languida tabo,
 M elle minus radunt, sunt mage grata gulae.
Dulcia multa paras, & mella & saccara portas,
 N ec liber ipse places, plura an amara refers?

Defrutum, passum dictum.

ET passum deferto gulae lenimen & aluo,
 N isomacho & iccori sit modò cæna graue.
Renibus & ueneri gratum te in lotia soluet,
 Q uod magis ut spumat, sic celebrato magis.

Caro.

Si diues fortasse liber te mensa uocabit,
 S it satis extremo discubuisse thoro.
Quadrupedes uario current huc ordine lecti,
 E t pluma huc posita multa uolabit auis.
Humens quadrupedum lanx est, tua portio dextrum
 S it latus, aut udis ossa referta cibus.

Q

Hæ

Hæc ora allicient melius, meliusq; tepens iam
S emianimisq; calor conuoquet hæc eadem.
Parua sapis, uel si fors an lactantia maus,
Molli teste minus cætera membra fouent.
Masculus oblectet, grauis est mihi fœmina pingui.
Quo semper socias afficit esa dapes.
Extrimum carni incoctæ parit olla liquorem,
Immarum seruant assa tepente foco.
Quadrupedum mensa hæc, sapidarum hæc mensa uolucrum.
An ne agis hic solita simplicitate liber?
Caropinguis, caro falsa.
Exitusest facilis pinguis, sed forte nec ampli
Salsa cibi est caro, nisi sepius inde bibas.
Oculi, cerebella.
Quadrupedum præstant oculi, cerebella uolucrum.
Vdatamen nimium, ni piper addis, erunt.
Hubera.
Sunt aquæ, & si lacte etiam tenta hubera turgent.
Carne minus profunt, nec sine lacte placent.
Colla, hepata.
Colla, iecurq; calent, sed colla fluentius hument.
Gallina, anser, anas, mollius hepar habent.
Pes, ala.
Placet anterior, sed non minus intepet ala,
Prandiaq; interdum non minus uia feret.

Ren,

Ren, cor, pulmo, lien, uenter.
Molle tepent ubi renes, sint exta, lienq;
Met pulmo, & uentres, siccaq; corda coco.
Vitulus bos, taurus.
As fiduos habeant uitulum tua prandia in usus,
Ah uic madet, & sapido grata tepore caro est.
Arida fert bilem tetram caro ducta per annos,
Torpet & in stomacho perniciofa meo.
Netamen annosum peccat natura sub auctum,
Cogitur pando bos dare colla iugo.
Spedet & exortum solem frons algida tauri,
Atq; hyadas foueat siccior usq; iuas.
Hœdus, caper.
Sit tibi, dum tener est hœdus, madidiq; teporis.
Malim assum, si mox frigore dirigit.
Odi quum male olet, sit iam prurigine siccus,
Tunc cadit ante focos uictima Bacche tuos.
Agnus.
Aniculum laudem uel si sine testibus agnum.
Mellior est hœdo, quum calet olla uores.
Hunc amo, si scabri per pascua montis anhelat.
Quid si auri nitcat uellere conspiciuus?
Porcus, aper.
Sus tibi coenoso sit cœna domesticus ore.
Grata ferat nobis mensa hyemalis aprum.

Q

Ille licet

Ille licet celsi montis per colla fatiget,
Vidius semper sordidiusq; madet.
Hunc feritas syluaeq; domant atq; aspera saxa,
Hincq; omni extincta ruficitate sapit.

Capreolus, damma.

Am canibus laqueos iniungite, sat lacer artus,
Intinxit humum roseo sanguine capreolus.
Hinc referet molli conferta alimenta calore,
Et nobis modico moxq; coquenda foco.
Dammula adusta magis, sed succo si habere pinguet,
Huic prior in nostro forte erit orbe locus.

Cervus.

Cervus obit, positaq; fuga iam frigidus haeret,
Siccus et hinc nervis quum tumuere placet.
Sibilem uereare nigram, sui partus anhelos
Esca cani, at cordis ossa reconde prius,
Illa uenenatum uirus depellere nerunt,
Vt nihil est penitus quod sine dote uoces.

Bubalus.

Bubalus hinc tollat non gratæ et pabula tetra,
Non edat hunc quisquam, sub iuga semper eat.

AD LECTOREM.

Longatibi, et forsitan lector mea coena molesta,
Sed ne forte uomas, finiat ante tibi.

Lepus.

Lepus.

Laudati leporis mihi pulpamenta reponas,
His meus abradi iam didicit stomachus.
Igne suo durant aluos, sed renibus arctas
Etnorunt foemori parere grata uias.
Iuppiter alme, datur lepori si sexus uterq;
Nec fera, nec malus est, omnibus esca placet.

Cuniculus.

Credideris leporem, sic forma simillima fallit,
Ambo superfoetant, denteq; aure pares.
Ambo cuncta timent: at carne cuniculus uda,
Viscosoq; nimis glutine triste sapit.
Hunc torre igne tamen, castra euertisse superbit,
Resepe ut minima magna ruina uenit.

Herinaceus.

Testomachum fouet, et mollit dura ilia echinus,
Eatq; hinc urinae claustra relaxa tenet.
Febri in antiquæ coena tutissima mensa est,
Sisale forte riget, neruo erit antidotum.
Sic certe preciosa olim natura recondit,
Tam custoditum tot bona tergus habet.

Glis.

Nil glirem iuuat occlusum recubare sub antris,
Qui nunc uita illi est, mors modo somnus erit.

Q

3

Nec pin-

Nec pinguis iuuat esse mali, imperiosa libido

I mterdicta gula cuncta uorare solet.

Gallus, capus, gallina, pullus.

I A m uigil excubitor nos increpat, ocyus ito,

I am rubet orta dies, eia age surge liber.

C edendum gallo est, huic et cessere leones,

O men habet certis in fera bellanotis.

I lia fortè doles, et somnum seffulus oras,

I neocti pingues sint tibi potus aquae.

P randia si dederit ueneris documenta proteruua

N efcia, hinc sicca est, et male grata caro.

S it puer, aut Cybeli poenas pro nomine falso

P endat, et exacto sit tibi teste capus.

S ic prepinguis erit, sic iam dormire licebit,

E t pariet raucae fercula larga gula.

S ic hameus gallina uices huic cedit honoras,

V el nigra, uel partus sit licet indocilis.

S ic cerebrum ueneremq; fouet: minus ignea pullo

V is est, sub sicco hic sit mihi caena cane.

Maxima testiculis positis tibi gloria galle,

S omno, aluo, et ueneri gratus es, et Cybeli.

Anfer, anas.

A N ser, anasq; placent, si det Germania munus,

E t ualidi es stomachi, ni ue oluere lutum.

A nseribus magis ardet anas, placet ala utriusq;

Et cibus

E t cibus it uoci prouidus, et ueneri.

Quisquis honoratum primo est depastus ad hepar,

H ic Messalino doctior arte gula.

Ibis, ciconia, grus.

I B is in antiquasq; ciconia conuollet ailas,

E t grus Pigmæis concidat esca suis.

A ut uentre æthiæo sint angubus atra uorago,

I pse graues odi quæ nocuere dapes.

S at meriti collatum ægro est, quem mantica mollit,

E t iam nil ultra te rogat ibis abi.

Columba cellaris.

I nt mihi cellaris conuiuia prima columbæ,

S quum patrios primum liquerit alta sinus.

T unc calidi humentisq; cibi est, facilisq; culinae,

O brusi atq; grauis antè cruoris erat.

C ondiat hanc labrusca tamen quum Syrius ardet,

A ut repleant calidos acria poma uteros.

P arce Venus, tua non tami sunt numinaenondum

D octa nocere, sacras quod tueantur aues.

Columba liuia, palumbes.

R idior fortasse tamen te Liuia tanget,

A quum tua rure tibi commoda turris alit.

N on sapiat torquata minus mihi cara palumbes,

S i modò fert mollis non diuturna dapes.

S ed siue hæc siue illa placeat, grata utraq; mensa est.

Q

4

Popliti-

Ploplitibusq; ipsis quum dolere fauent.
Has tere, securo nec sis trepidantior ore,
 O ffendisse suam iam didicere deam.

Phasianus.

Phaisda iam uebat Argos auem, nec lenta retardet,
 D ebuerat primis decubuisse thoris.
Illa leuis stomacho est, suaues imitata tepores,
 N on uolet in mensas rustica turba tuas.
Si primi huic intra uolucres debentur honores,
 N on malè, cum fuerit regius antè puer.

Turtur.

Turtur honorabis nostræ conuiuia mensæ,
 S i modo grata uenis posteriore cubo.
Calda quidem siccant, sed sic tua fercula profunt,
 V t uideare mihi uel facere ingenium.
O bona auis, quid mœsta gemis? quid casta recumbis,
 C um nos in uenerem nequitiamq; trahas?

Perdix.

Ofuit ingenium perdici, at fœua libido
 P ernecet, aucupium ni modò fallat auis.
Hæc stomacho humenti siccato obducta tepore,
 C orq; iecurq; tumens prima fouere potest.
Si timet excelsos cum sit leuis esca uolatus,
 P alladia casus seruat ab arce memior.

Pauo.

Pauo.

Cui tam seruata nocuit custodia uaccæ,
 I gnea cui flamma est, cui caro lenta putret.
Qui licet oblectet, sitq; in regalibus aulis
 D elicium, pigra est nec leuis ille dapis.
Quid tamen Hortensi te hæc in prandia traxit?
 N um gula, num uolucris, seu aq; truxq; Venus?

Coturnix.

Sint autumnales croceo tibi pabuli lumbo,
 S ue coturnices, siue uocas quales.
Sensibus hæc mala sunt, tenebras refrigeria suscas,
 V entri infensa ægro, febris alumna male.
Sitamen ulla meos circumuolita uerit orbis,
 N on sit coena mihi, sit leue prandiolum.

Merulus, turdus.

Imibi sit merulus, minor est tua gloria turde,
Scœna salutiferi nostra ministra cibi est.
Ignea si maior tibi uis, non grator inde es,
 N i uenit in partes bacca superba tuas.
Gratia nec tua sit maior, uisco laqueo ue,
 R ete etiam lusus turde placere potes.

Sturnus.

Sturpe peregrinas mendices aridus uiuas,
 S ocratici cœna uolumus esse tua.

Q 5

Alauda

Alauda.

C Alfaciens galeata mihi si pinguet alauda,
 S it breuior, ne sit coena molesta mea.
N e ue alui fiam duræ, ius ilia soluat,
 S ic manus una eadem vulnus opemq; feret.

Ficedula.

C Alda mihi & sicca est ficedula, tu piper addis:
 N um coquis hinc melius: uel bibis hinc melius?

Passer.

A R det & in tenera passer durabitur aluo,
 S i uis esse salax, det cerebella tibi.
H cu miserum qui precipiti sic labitur æuo,
 I Venus hinc solas ni modo perdis aues.

Hyrundo.

D E fleat infandus ingrati coniugis ausus,
 I gniti & duri cum sit hyrundo cibi.
C ur perim as? dulci se dat modulamine habendam,
 T hreicios satis est si timet illa lares.

Auiculæ.

I N numeras uideo iam circum rete uolutas,
 C rediderim exustis esse uolucriculas.
S tat cocus accinctus, non sim coque & ipse uocatus,
 E n propero, heu quid stas? tarda quid olla tua est?

Testudo.

Indica

I N dica quæ duro cornu testudo rigescit,
 S i coquitur posito tegmine mollis erit.
M ansa phibisim soluit putrem, tumidumq; lienem,
 F itq; uenenatis uermibus antidotum.
S ensibus & morbo Herculeo pulmenta ministret:
 S i stomacho atq; aluo quis dolet, oua bibat.
C alda parum humescit: fluiuos montisq; peragrat,
 N um caro: num piscis? differ, ni media est.

Piscis.

Q V isq; aqicum piscis referet tibi coena cruorem,
 S i sit gratus, aquis fluctet æquoreis.
L itora uel si saxosas natat impiger undas,
 N i modo uiscosa huic sit pituita cape.
S tans nocet, affatus pascit bene, tardior exit,
 S i placet elixus, plenius excuties.
F rigentis angit nervos, languentibus ægris,
 H umentiq; aluo est, uerticibusq; grauis.
E t uentre & ceruice sapit, sapidos in ocellos,
 P rona gula est, ægris cauda sit una cibus,
Q uum legit hunc feruens è retibus olla uorato
 P rotinus, & noris quod Venus orta mari est.
F orte lupum, scarumq; uelis, acipensera & optas,
 I sta decent epulas munera Cesareas.

Piscis salus.

Ardesia

A rdescit piscis falsus, tarde exit et inde:
H unc, quis grata fames, et sitis, ora uorent.

Conchæ, Ostrea.

H V umeſcunt omnes conchæ, minus ostrea frigent
N i caucas, inflant, concha Erycina tua h.ec.

Cancer, gammarus.

O ctipes exoritur, gemino sed onustus aſello,
C ancer, hydræq; fouet, suppositæq; fauet.

C auerit Alcides heroi hinc æmulus accer,
H aud timuit quondam perdere uelle deum.

H ic mihi in autumno præpinguens, uere uel imo:
L una magis pleno quam rubet orbe, ſapit.

T u quoq; flumineæ pascēs bene gammare cauda,
G rator æquorea sed mihi cancer aqua.

Q uæ pulmone putrent, fibras si forte pererret,
C um stomacho epurat, ni premat ille tuum.

S iq; hinc sicca aliis durabitur, afferet amplas,
Q uum rubet accensus, rebus ipse uitas.

H æc cancer, que gratis item, sed iure minore,
G ammarus audebit, dote minore uigens.

I ure ergo Herculei cancer timet ora leonis,
H inc oritur summo commoriturq; pede.

Limax

Limax.

E ntorem frigans limax, mucosq; reponat,
L E t popa feruentis usq; miniltret aquas.

H ic blanda est omni iecori gratissimus esca,
Q uantum quisq; sua sepe superbit ope.

S olerti ut ſapit ingenio quod lumine caſſo eſt,
T utum uadit iter corniculis ducibus.

Rana.

V L tima, sed nostros non intratura lebetes,
N i clam forte ſalit, rana parabat iter.

N oluimus succo pluuiæ, limoq; grauari,
I rata eſt, et adhuc rauca quoaxat aquis.

Adlibrum.

I A m liber, et ronchos et uulgi iurgia ſentis,
N ec tamen ampla ſatis ſerinia noſtra tibi.

Q uin exire paras, nec tergo quid ſit inuſto,
N ec curas turpi proſiſſe nota.

F ortè tuas aliquis clauſa intra pulpita nugas,
A tq; etiam tacita non ſine laude leget.

S ed mox in triuijs damnabit, ſabula et ibis,
A tq; utinam excuſſo non quatiare ſago.

O ſſis quiſq; tuas, ridebit quiſq; poſſim,
F orſan et in numeros conſpuet et medicam.

S æpius hæc monui, tu contra animoſior audeſ,
A n ne liber tibi ſit iam placuiſſe ſatis?

Ad eun-

Adeundem.

Roma tuum fratrem si forte libelle reposcat,
 Cui verum nouitas continuata placet,
 Dic, uenit, atq; herbas et subterranea portat,
 Sed fesso durum est, cum sit onustus, iter.

Coenæ reliquum, ad conuiuam.

Tae dia si forsitan tarda conuiuia culinae,
 Vel quereris iunctas non simul ire dapes.
Turpe agis, instrato lentus discumbis in ostro,
 Mue xant cilices, Nilus, et omnis Arabs.
Semianimis montes et rura per ardua curro,
 Hyblæi flores et nemus omne rapit.
Mitius insurgas, tibi sic conuiuia profint,
 Ae ternosq; dies hæc tibi coena ferat.

Cinnamomum.

Cinnama cur coquus exposcit? num fercula torpent?
 Non iq; liber properas non sapit olla tua?
Hæc stomachum, hæc ora alliciunt, hæc lumina firmant,
 Non tremi his neruus, nec pituita fluit.
Artubus effectas uires reuocantia laudes:
 Hæc iecur, hæc renes, hæc putre pectus alunt.
Ilia, uexatq; abolent deliqua uulue,
 Vesicæ et iam sint prouida, non fluidæ.

Hæc

Hæc tot tam bona parturiunt, at credidit aurum,
 Et parere hinc tantum cinnama iactat Arabs
 Zinziber.

Seruator capitis, fluxus et zinziber udi.
Sedomitor: frigent si tibi membra, uenit,
Excipe sed moneo innatus prius huic eat humor,
 Vt satis esse queat igne ualente tibi,
Sic, oculis tollit tenebras, sic torpi d. soluit,
 Sicq; æuum uiuunt oblita zinzibere.
Simale fert hoc sicca uenus, minus officit alius,
 Sicca adeo hinc, neq; enim est, quoniam fluat illa lenis.

Piper.

Icardens piper in neruos et phlegmata fertur,
Sglutina ut hoc nullum siccet aroma prius.
Quoniam stomachum exacuens, mollito uentre superbit,
 Sed caueas, feruet quum tibi bile iecur.
Corporis huic parui numero laus damna rependit,
 Plura mouent aluum, lotia pauca uehunt.

Crocum.

Fama uetus taceat, qua sit, q; gloria mensis,
 Coena coronata est nostra libelle croco.
Calda ferunt Cilices huc gnata cacumina florum,
 Quæ ueniant cordi gaudia summa tuo.
Simala sunt capiti, segnesq; citantia somnos.
Hæc, decôr hæc stomachus, tristeq; pectus amat.

Sibibit

Si bibit illa uorax poterit torpere palatum,

O derit hęc uacua sedula mensa famis.

Hęc uenerem, hęc uulua allectant, referantq; tumentē,

Hęc laudes, risus si placet assiduus.

Nux muscata dicta.

India odoratas, & crasso rore rubentis,

Quę graue non urant, dat tibi coena nuces.

Quę stomacho & prosint oculis, iecori atq; lieni,

Si nocuo hęc forsā commaduere gelu.

His bene olent, his esuriunt uix guttura tacta,

Vesica his patula est, has fluida aluus amat.

At dixere nuces (scelus) in tot munerā pronas,

Vulua quidem id damnet, salua timore malo.

Chariophilum.

Torrida fert Indus tantum chariophila odori,

Cur tamen intra epulas conferit illa cocus?

Deiectum stomachum renouant, & lumina mundant,

Frigens calfaciunt cor, gelidumq; iecur.

Hoc amplum est, uerū inde magis chariophila laudem,

Si tantum nobis lutea missa facis.

Coriandrum.

Igne obducta leui, & crassi coriandra liquoris,

Nemula sint oculis, sint tibi sicca prius.

Sic caput insana lapsum caligine firmant,

Si modo summoti iam fuerint calices.

Hęc

Hęc stomacho sunt dura parum, nec noxia nostro,

His gratum redolet, nec putret assa caro.

Niliacis delecta iugis prestantia dices,

Multa odi, parca sunt mihi grata manu.

Sic aluos, sic demulcent feruentia corda,

Nec uenus hinc blandos perdidit numeros.

Cuminum.

In iusi nimis uita surunt grana ante cumini,

Mita quę cultu reddita fortē probes.

Et te, uentoso si clamas tormine uentris,

Vel stomacho aut lumbis igne minore iuuent.

Cui pallens grata effigies, prolixaq; barba,

Hęc ede si sanctam uis simulare animam.

Ista remollitum possunt efferre lapillum:

Vesicęq; audent exeruisse fores.

Si tineā, improbiore ue premat ros corda niualis,

Iniuſa illa uores, nec nimis uita dole.

Fœniculum.

Igrauia hortensisq; etiam te semina inurant,

Sed tunc sint foeniculi prandia grata tibi.

Torridiora time syluestria, renibus arctis,

Et nata urinae curriculum in facile.

Hęc durum ut lumbis didicere elidere saxum,

Sic ueniunt scemori commoda quum tumuit.

R

Sed tu

- S ed tu uide infans, referat munere lactis
 H ðchorrense tibi jat reuocabit olus.
 E t quod non minus est, re diuinos ponet ocellos,
 S ic iam eru, stus commonuit coluber.
 V nd, ntem æquabit stomachum, uentoq; tumentem.
 F iet & antiquis febribus exitium.
 S emine jed quam, quam ugeas, rimisq; r. sudas,
 G loria radici non tamen inde minor.

Anisum.

- P I tuitas anisi siccantia grana fluentes,
 I gne pari iliacum soluere crediderim.
 S i stomachus lumbi, gelidumq; increuerit hepar,
 V efica intumeat, uulua, lien, fœmora,
 I lla ede, & antiquo uel si cor langueat æstu,
 P resenti dices auxiliantur ope.
 L aus numerosa quidem hæc, mimimi nec formula fallit;
 P ectus, & hæc torpens guttur, & alius amant.

Sinapis.

- R dens consulto Samio cui cura sinapis,
 A Quid facis? ah miserum poena sequetur opus.
 P hlegmata, uel si mucosum attenuare lienem,
 I n caput & febres ingemosa queat.
 P ellicere & sciat ex animem haud temeraria uuluam;
 S oluat & angustos imperiosa locos.

Inq;

- I nq; uenenatos fungos uictura feratur,
 D ira tamen lachrymis uult maduisse tuis.

Papauer.

- L V rida sunt nigra, niliacis uel lecta sub hortis,
 E t tibi lethæum progeniere opium.
 C andida sint profugos latura papauera somnos,
 N i tamen hæc etiam noxia sint oculis.
 L enimen dicas tussis, remorata fluores,
 S ed uerum incalidis commodiora focis.
 T rita calefcenti profunt obducta podagræ,
 C ura sed est podagræ certior, haustus aquæ.

Apium, petroselinum.

- Q V id tot torrentes apij seris inscie plantæ?
 V ix hæc perosum uillice mensa capit.
 E t capiti hoc nocuum est, stomacho minus utile tardo;
 L actucæ extremo si placet adde cibo.
 C ura caput prior est nobis: quem phlegmata uexant,
 S plen, femur, aut renes, uel iecur, illud edat.

Lactuca.

- C A umate in ardentis stomachi lactuca niuale
 D elicium, & somni dulcis alumna mei;
 H uc uenias, & munda satis, non lota placebis,
 E t prima & grata est mensa secunda tua.
 G rator at properes, quum sirius æstuat ardens,
 Quum non in nostra est gaudia iura Venus.

R

2

Brassica.

Brassica.

ET ueniat folio Chryspica brassica crispo,
Seu patula & lenis, seu glomerata comani.
Illa salutifera est uentrem lenire parata,
Dum coquitur modico gaudet & igne breui.
Omnibus ardor inest, grauior tumet esca secundis,
Cunctae uina premunt, nec furere illa sinunt.
Cuncte uesciam referant, plenumq; lienem,
Obstusumq; hepar, non fluidumq; femur.
Certe Socraticam pareret ni brassica bilem,
Iure erat in morbis omnibus unâ satis.

Beta.

Rore grauis stomacho uiridis uel nigra rigenti,
Quae nitidum reddat naribus hausta caput.
Sicomis it maluis, clysteri immista peruncto,
Quae tibi mansa parit tormina beta leuat.
Olus hispanum, spinachia uulgo.
Iforsan leuiore placeat spinachia bruma,
Sbulliat, & pressam mox line amygdaleo.
Sic stomacho minus & inuisa, & praecordia, & aluum
Mollit, clamorosis prouida pleuriacis.

Endiuria, cicorea.

Hortensis magis est frigidus, sed amarior hepar,
Intyba demulcet, bilis utranq; timet.

Mentha

Mentha.

Ne uomat ignitâ stomachus uult mandere mentham,
Et femur & caput est triste morare liber.
Si fortè & ueneri placeat tumescere parumper,
Hinc fluidum sperma est, lacq; coire nequit.

Ruta.

Singultus acidus tollat, gelidumq; lienem,
Igne suo, umbrosis optima ruta oculis.
Sis femur hanc lasciuum odit, rabiensq; uenenum,
Discipiunt neruus, coeliacusq; tumens.

Capparis.

Curgula sit torpens, tumeatq; iecur' ue lien' ue,
Presto illi exacuens capparis antidotum est.

Borrago, buglossa.

Succo est borrago tibi, aut buglossa tepenti,
Et leto, & leni pectore semper eris.

Melissa.

Cor segne est, cerebrumq; gelu, pectusq; rigescunt,
Singultit stomachus, blanda melissa ueni.
Perte hilaris, per te redolens, & corpore mundo,
Sumq; calore ualens, gratia magna tua est.

Asparagus.

Quod liber asparagos referas, leni igne tepentes,
Quos tulit Adriaco fusa Rauenna uado.

R

3

Quodq;

Quodq; etiam incultis dura uix cote reuulsis,

Qui magis exurant plena culina tua est.

Excelsio debes non paruum munus Vbaldo,

Primus in immotæ qui sedet orbe rotæ.

Quam bene consuluit nobis, tibi nomen ab illo est,

Ad dicta æternum uita salusq; mihi.

Reibus hinc ualeo, & iecore, intumidoq; liene,

Ilia, nec mundum tergas, ut antè dolent.

Si uenere excrucior, supra hoc mihi munus abunde est

Quod potuit salua religione dedit.

Ozimum, basilicum uulgo.

Cor triste gelu, stomachus cui frigore languet,

Cui renes tumidi, cui male uulua ualet.

Huius nisi sit laesis oculis, sic ozima profint,

Vt iam non præstet fercula mirus odor.

Thymum, & tymbra.

Cor, stomachus, renes, & uulua, & lumina constant,

Non ne igitur præstant ozima, tymbra, thymum &

Amaracus.

Torrida si nervis, & amaracus orta cerebro est,

Hanc semper sitiens non minus oret hydrops.

Vrinæ, & clusis referat spiracula uentis,

Hanc cui sit languens uulua puella colat.

Ad cœnam

Ad cœnam.

COENAE licet uiolæ, nec lilia nata culinae,
Sunt tamen hæc menis gratia futura tuæ.

Hæc et hic rosa uirgineo decorata rubore,

Blanda magis faciet fercula blandus odor.

Serpillum.

Serpilli igne ualent, uulua et uestica tumentes,

Nec minus in tabo pectoris illud edas.

Mercurialis.

Vista parum, duro uentri, nec noxia uulua,

Femina, cui sit mas, mercurialis erit.

Nec parua in laude authoris, scemella puellam,

Mas puerum gignet, si satiata uenus.

Salua.

Vix sicca est, calido stomachi cerebrumq; refirmit,
Certa salus triumulis salua poplitibus.

Dentibus, urinae, & præclusis grata secundis,

Non est in laxis uentribus apta minus.

Artemisia.

Et calet, & capitis frigentia tormina siccat,

Gratum paribus, nidos cui modo nomen erat.

Regiam facta est, tan. um potuere secundæ,

Si uulua est, semper sedula in obsequijs.

Kosmarinus.

R

4

De ti-

DE ntibus, & gelido capiti, tumidisq; lacertis,
Et stomacho urenti est ros maris aptus opes.

Betonica.

QUAE tam uulgata est operosa betonica laude,
Tandem siccato grata te pore uenit.

Cui dolet, aut luxum est corpus, cui uulnera mille,

Cui caput infirmum, cui iecur inualidum,

Cui stomachus, gelidus ue lien, cui lumina languent,

Quiq; lacepsit dentibus inuigilat,

Cui serpens, rabidus ue canis, nocuitq; uenenum,

Qui ue dolet podagra, qui ue dolet chiragra,

Demq; cui uesica tumet, cui uenter obesus,

Cui gelida est febris, cui pituita nocet,

Deligat hanc colle aprico, Pollucis in ortu,

Moly uocet certe, quum bene norit olus.

Batis, foeniculum mari-
 num uulgò.

SI capiti & stomacho batis arida grata te pore est,

Sive sit hortensis, siue marina tibi.

Sic iecur & lumbos, uesica commoda mulcet,

Inter regales ut sit habenda dapes.

Tragoriganum draconium uulgò.

Neuereare liber, si forte draconia serpent,

Vel media in cena fercula amata ferent.

Fercula

Fercula frigenti stomacho latura calores,
Vesicae & lumbis non minus orta tuis.

Prassium.

Torrenti properent, & amaro prassia succo,
Splen tumet, & plenis renibus arctia uia est.

Et iecur, & pectus torpent, reuocandaq; uulua,

O quantum hæc ne sit surdior auris amat.

Calendaria seu flos

omnimenfis.

Non ne etiam propè te cunctis fecunda calendis
Commemorem, fului labra leonis hians?

Precipuos intra flores, & sidera terræ

Hortis conspicuum continuuq; decus?

Qualemcuq; uocem, tu bilem discutis aluo,

Grata hausta in uirus quum furit atra lues.

Grata itidem fotu herenti dilapsa sagittæ,

Si quando infœlix uulnus in ossa coit.

Nomina si forsitan potuit delere uetustas,

An ne etiam laudes perdet iniqua tuas?

Carduus hortensis.

Mollior hortensi cui spina est carduus arte,
Cui calor est modicus, cuiq; liquor modicus:

Et stomacho & lumbis sapit, & si duxit olentem

Vrimam, os redolet, nec sapit ala caprum.

Hunc

Hunc tibi ius praepingue coquat, praestantior inde est.

Ibis & inde tuas tente lityphalle uices.

Absinthium.

Terribiles succos odi, absinthiaq; sella,
In caput & stomachum pocula dira meum.

Mittia si quando forsas mihi facta tepescunt,

Tunc stomacho & tuis commodis poplitibus.

Tunc aluae iccoris fibrae, tunc renibus amplum it

Curriculum, & siccus, nec sitibundus hydrops.

Tunc tineae & rabidi linquunt praecordia uermes,

Gratius & irrosas seruat odor uincas.

Abrotonum.

Abrotonum Siculis missum mihi praestat ab oris,

Huius calidi & sicci roris amarities.

Antidotum stomacho est, egro, neruisq; reuulsis.

Sed ualeo: ostrusum cui femur, illud edat.

Pimpinella.

Verba sicca lapidem si pimpinella reucllit,

Intus est, iccori grata, lienq; tibi.

Hyssopum.

Contra grauis est pulmo pituita, & pectus anhelum,

Cui iccur est torpens, cui sonus aure tonat,

Ambustum, si merite sapit, ne temet hyssopum,

Conspicuum ualido perlinet ora decor.

Lupulus.

Lupulus.

Silupulum oblectant antra, & nemorosa salicta,
Hinc uenit ingrato commodior medico.

Tunc friget, bilemq; premit, calidumq; cruorem,

Et uix epotum febris anihela timet.

Hermocrates quantum peccas? quod Simache perdis?

Et uos tam sanctum qui male nostis olus.

Portulaca.

Contra robur est ardens, dysenteriaeq; relapsus,

Contra purpureus cura cui cruor est fluidus,

Cui nocuere ignes, huic praesto pepilion orem,

Quam certe ut gelido rore superbit, amet.

Illam tamen nisi rara tuos non profest in usus,

Lumina cum stomacho contemnerasse potest.

Flos sabuci.

Flos candens uenit hortensi tibi mensa sabuco,

Qui decor, & cibus est, quiq; odor est sapidus.

Non leuis est stomacho, capiti sed amior balans,

Et lumbo & iccuri frigidulo obsequitur.

Anethum.

Natura odoratum fallat conuiuia anethum,

In gremio, agris neruis, torminibusq; potens,

Inuisum stomacho est, moneo, nec lumina laudant,

Hoc uerum lactis munere mamma tumet.

Sium.

Scium, nostri crescionem
dicunt.

A N'ne paludosis quod natum serpat in undis,
C redideris bruma forte iuuare sium?
F alleris, urit enim, uesciam & mensrua soluit,
S axaq; de lumbis puluerulenta trahit.
N ec mirum, pluuio tantum depascitur imbre,
Quicquid ab aethereis est potis haurit aquis.

Tribulus.

E Tribulo tantum caenosa cultus in unda est,
E t tamen irata cornua fronte gerit.
S ecretas sic tutor opes, escamq; latentem,
C ui sit dulce suum, cui suus ardor inest.
D e supero numerosa uiget mihi rore potestas,
M e maris & coeli prouida cura fouet.
O stabo exesum uereor, lumbosq; furentis,
L otia si stagnent, obrigeat ue lapis.
E x me mica iuuat, grauidas ni contrahat aluos
M e miserum, mortis dos mea causa mihi.

Eruca.

I Nuenerem effoetos reuocans eruca maritos,
A mbusto tremuli poplitis obsequio est.

Capa.

Admonitis

A Dmonitis semper liber aduersate paternis,
Q uid tibi cum saxo? culpa luenda mala.
Q uam melius poteras odisse hoc improbe munus,
M unus, in assiduas quo raperis lachrymas.
Q uo doleas caput igne graui, attontusq; premaris,
E t quo mucosus iam spucere incipias.
Q uo tibi iam segne ingenium torpedine marcet,
Q uo sitis insanum torqueat, excruciet.
A t ualida est uescica mihi, nec rebus angor,
N ec prius affecto desperimor stomacho.
E t mihi salua Venus, sed quid si hemorrhoids angit?
A n placeat blandi muneris ista Venus?
I sine me in tam damnatum temerarie uirus,
A tq; utinam in munus sit rubra flebilis.
S ed bene certe actum est, tu munera rusticus oras,
M unus capae datur, saxceus exhibitor.

Adlibrum.

S Ae pe liber simul ut loquimur, mirabitur hospes,
D ic, licuit cenae haec ne prope surda foret.

Halium.

S A t capas oluisse fuit, nunc halia portas,
A n ne & rurculis cena parata mea es?
I pse odi, hinc capiti tenebras oculisq; subortas,
P ulmoni & raucae sint alimenta gula.

Rusticus

Rusticus his caleat uenter, crepituq; subinde
Excernens olido, nobile iactet olus.

Ascallonia.

Coenau, nec si tarda ascallonia curem:
Et fuerant querulis destituenda cocis.
Illos calfacient, hebetiq; cruore fouebunt:
At minus ut noceant, illa recocta uorent.

Porrum.

Cui pulmo curæ, et tabes, et pectus anhelum,
Hunc sine me porri torrida mensa uocet.
Curæ mihi est stomachus, placidissima somnia, dentes,
Bis licet elixum, non tamen illud edam.
Hoc uelit ingrata quam torquent uulua calenda,
Quiq; nec astrictis renibus esse cupit.
Munera non mihi sunt tanti tentiginis auctæ,
Quod mox clamosi tormina uentris amem.

Raphanus.

Inc eat, aut imo raphanus discumbat in orbes,
H mensa magis sapida si sit onusta dape.
Et caput, et febres, limosq; igne fatigat
Lumina, et illepidus ructuat assidue.
Morchio eum colat, et fungi cui cura nocentis,
Queq; amat æternas scemina compta comas.

Inula.

Feruida

Feruida contusis super inducenda lacertis,
Atq; inula in gelidis sedula torminibus:
Pectora, cor, lumbosq; fouet, si fortè cerebro
Sicut grauis, urinam non male grata ciet.

Rapa, Napi.

Sunt calida, et riguo letantur frigore rapa,
S uividus hinc illis turgidulusq; liquor.
Gloria Nursinis, sitientes cedite napi,
E ducet ipse licet uos Amiternus ager.
Quum sapiant magis hæc Veneri, si corpore turgent,
Cena ea postrema serior hora ferat.

Staphilinus, Pastinaca.

I rubet humescens culto staphilinus ab horto,
S feruenti poterit fortè placere cibo.
Nam licet et stomachum uel si bis cocta lacestat,
E t penem inflato rore superba ciat.
Sicoquus hanc pipere mellitq; unguine mulsi,
C ondiat, et stomacho grata erit, et Veneri.
Candida non montana placet, cui lumbus et arctum
E st femur, errantem que magis urit, edat.

Glycyrrhiza.

N'ne glycyrrhizæ radix tibi cura libelle,
A Ne uecreare sitim, ne uecreare famem?
V t thorace potens, resoluta rediua lambas,

Ne

N e'ue scabas sauces, lotia ne'ue premant?
Hanc lege pleiadum casu, sic uoce canora:
Forsan & arguto carmine gratus eris.

Tudera.

Terrea sunt, & rore madent, ego candida malim.
Mandant ignaui tubera nigra popae.
Vltima sed nostrae sint pulmentaria coenae,
Mista sit in nostris ut Venus alma iocis.
Sturgenti, æquum est, tonitru & sunt imbribus orta,
Sed piper est praesto, Chiaq; uina bibam.
Sic faciles stoma: ho possunt accumbere mensae,
Nec uestica tumet, nec dolet ilia: us.
Exeat hinc caput obtusum, segnisq; lacertus,
Tubera non cunctis hæc mea coena parat.

Ad coenam.

Plura olera, & fruges pluris, & fercula plura,
Et poteris plures ferre referta cibos.
Hæc sunt coe ia satis, si sint condita, superq;
Non satura aut eat hinc, aut uoret ossa gula.
De oppletione, ad conuiuam.
Sconditur oppletus tam longa ad prandia uenter,
Si n patinis tua iam cura morata nimis.
Ingluuias hæc te perdet, tot edulia da: mrem:
Et iecur, & renes, splenq;, caputq; tum ent.

S

Si uix inspiras, si clamas forte podagra,
Conuiua in culpa est, non satiata gula.
Desine iam famis extremo aduersate furori,
Non decet, & mors est non superare gulam.

De quiete.

Si quando est optata quies, gratissima nauis,
Quum male disiecti succubuerè notis.
Illa uelim festis consumpta accommoda coena,
Conuiuis ueniat grata futura meis.
Et nos uela damus, tendunt en lintea serui,
Mergimur, & pleno nos ferit unda lacu.
Brachia iactantur nobis, confedimus omnes
Quisq; suis transtris, cuppa calixq; tonant.
Bacchantum insurgit clamor, creberq; tumultus,
Cura salus cuiq; est, & sibi quisq; uacat.
Typhis ibi, hic uigil est pincerna, hos increpat, auræ
Obdurate uiri, mota flabella cient.
Intentus conuiua uorat, quassatus amicos
Nauta cupit portus, ocia pastus amat.
Vtq; nisi orta quies, lucerum non naufragus aptat
Remigium, ut dubias nauita retentet aquas:
Sic conuiua satur, quem crastinus haud citet esus,
Debita ni hesternum est concomitata quies.

De contingentibus animo.

S

Si decet

Si decet, & sancti rationem admittitis æqui;
V exatis tandem gaudia sint animis.
Sat saturi uentres, tumet hic, ia cet ille supinus;
Huc properent risus, & furor exul eat.
Nodosæ rerum causæ sublimiaq; absint.
Naturæ ingenia: hæc non amat iste locus.
Sensibus hic mens addicta est, stant sensibus ortæ
Deliciæ, gaudent corda, iocosq; parant.
Gaudia sectentur risus, grandesq; cachinni,
Lusus, firma fides, spesq; iocusq; salax,
Lætitia & risus seruant me, gaudia seruant,
At miserum exanimant ira metusq; graues.
Ridendum est bilares conuiuæ, amentia magna est,
Si per nos summa est accelerata dies.

De somno.

Iam segnes torpent sensus, oculiq; grauantur,
Tertiaq; ab pulsa præterit hora fame.
Cæcuba præcipiunt somnos, caput annuit, ite
Conuiuæ, & molli quisq; cubate thoro.
Lethæa est resupina quies, qua perdita cessent
Membra, iecur, renes, nerui, ora, caput, stomachus.
Pronus quisq; cubet, dextra uel parte recumbat,
Mox Leui lateris commodæ somnus amat.
Sic stomachi bene feruet opus, bene concoquit hepâr,
Complexu hinc foto nobiliore cibo.

Somn

Somme nihil sine te bene possumus optime
Blanda ægris animis corporibusq; quies.

De uigilia.

Ecce uigil caput oceano tandem exerit Acthon,
Et roseum auroræ iam iubar orbe nitet.
Non ne & conuiuæ uigilent torpædine pulsa,
Septena in somnos est satis hora meos.
Longior obtundit cerebrum sensusq; retardat,
Quos citat hinc atq; hinc peruigilata dies.
Sic calor internus reuiuiscit, & impiger inde,
Sorde renudatus, membra uigore fouet.
Luce uigent operosæ artes, it miles in arma,
Luce agilis, uersant luce & aratra boues,
Delia non noctu uenatur, nocte filescunt,
Pulpita quum uigil est, docta Mimerua sapit.
Luce minax Pallas uigilata quot bona lucis,
Corpora, Dij, sensus, ingenium, arsq; uigent.

De inanitione, ac excretione.

Iam dudum saturi, uentres referemus auaros,
Perq; suos ductus iam refecata fluant.
Limina aperta petunt, neruus ni turgeat æger,
Ne ue cibo immuncto languerit stomachus.
Ne caput, & tumeant renes, ne febris anhelet
Ne calor occumbat, ne premat iliacus.

S 3

Mox

Mox famis impatiens ardor quum uenerit, ite

Hospitem ad extremum, clausa culina mea est.

Nec stomachum finite, admoneo, feruescere inanem,

B illis & ignita hinc febris inire solent.

Sic uacuum longa exanimant ieiunia corpus,

Languidius pasto uentre, quod esse uelit.

De concubitu.

Hic Hymenæe thoros nobis, laudatq; portes

Haec audia, furtiue non placuere faces.

Te sine uana hominum spes est, gaudebit at hæres

Si ueneri annueris, tu modò blandè ueni.

Per te casta quidem est, & sancta hæc nostra uoluptas,

Incolumesq; sumus, si modò parca uenus.

Hinc stomacho aucta fames, aucta hinc caligine pollet

Sensus, & attonito lurida bilis obit.

Ronibus hinc tumidis cura est, hinc ira, furorq;

Et metus eluitur, hinc uigil audet amans.

Hinc ualidū est corpus, calor hinc ualet, & renouū cor,

Sidereumq; caput, sit modò parca uenus.

At cur non satis hæc? amor unde est ille proteruius,

Sive puer Veneris, siue sit ipsa Venus?

Sis nisi castus amor, si Lemnia describit antra,

Et Venus it cælo fabula, culpa tua est.

Si moritur lacer Hippolytus, siq; arserit olim

Lilium, & ab fuso mora cruore rubent,

Si sum-

Si summo puer Idæus sit cura parenti,

Et putat hinc turpes non nocuisse toros,

Improbe, culpa tua est, tua tam uæfana libido,

Vel delira etiam fata in acerba trahet.

Pallet amans, calor exanguis uanescit, & ore

Et malè olet stomacho, nec satis inde coquit.

Proficiens tandem & nullo miser occubat, ito

Pessime: uelle mori, non amor, imò furor.

De balneo.

Balea, quum purum est corpus, si suaue tepescunt,

Binires, si quando pinguior esse uelis.

Idem tamen hæc uites, mollisq; lacerto:

Hæc laxis semper noxia poplitibus.

Sigelida ingrederis, calor inde internus abundat,

Musculus exultat, nec tibi nerue nocent.

Sulphure si caleant, sale, ferro, auro' ue rigantur,

Sic cinis, aut forsitan subsit alumen aquis.

Consule uersatum medicæ tunc artis alumnium,

Et prodesse queunt, & nocuisse solent.

De frictione.

Sic citius fortassis ames pinguescere lotus,

Stunc obeat lenta frictione ducta manu.

Hinc uigeant sensus, hinc splendeat aura caloris,

Hinc effœta ualent membra, ualetq; caput.

S a

Frictio

Fricatio sit praesto, nequeant si crura moueri,
Sic certe miro proficis officio.

De aëre.

Conuiuis gratum rutilans & purior aër
 Queritur, hic uenti, nec malus erret odor.

Exortum ad solem gratus, sed stagna ualebunt,

Limosiq; lacus, & malè quicquid hebet.

Si loue uel tardo gelidus sit forsitan orbe

Grator, hinc melius membra calorq; uigent,

Si uenere aut Marte incaleat, conuiuia caueo,

Hinc etenim intereunt pabula corporibus.

Aëre corripimur passim, corda usq; subintrat,

Hoc sine nil patulum corpus & ora uorant.

Per te aër uita est nobis properantior, & mors,

Vita quidem maior gloria sola fuit.

De exercitatione.

Paeonis assiduos ni fortè intenditis haustus,

Vel minus insensum si quid in artis ope est.

Ocia discutite insani, quis corpora marcent,

Ecce petunt ludos tempora certa suos.

Relliquæ extrema occlusæ sub mole supersunt,

Sedulus has soluet quum labor auctus erit.

Hic saliat, choreis recimens indulgeat alter,

Cur sitet iste, leuicæ torqueat ille pilam.

Quadru-

Quadrupedem stringat spectabilis ille ferocem,

Iste leues cervos, ille sequatur apros.

Vsq; agite hæc, aucto crescunt dum robore uires,

Nec finite ut fesso corpore sudor hiet.

Hinc uobis calor est renouus, nec corpora sorde,

Nec tabo intereunt, nec famis ardor obit.

Hinc interdictum morbis, medicina ualebit,

Nominis hæc ipso non ne odiosa sono?

BAPTISTAE FIAERAE MANT.

COENAE FINIS.

AD LIBRVM IDEM

Bapt. Fiaera.

Quod ueneri et Genio indulges, Cereriq; recubis,

Viuendum speras forsitan esse tibi.

Quod falleris, & ratio hæc non est sana libelle,

Hæc Venus, hic Genius perdit, & ista Ceres.

IDEM

BAPT. FIAERAE
IDEM. IAM ANNOSVS,
ad Lectorem.

V Triguos animi ardores lateq; furentes
 Vis cohibet recti, consiliuq; premit.
 Vtq; procax quacumq; olim peccauerit aetas,
 E domat annosi ruga supercilij:
 Sic mihi quæ præceptis fudit prima illa iuuenta,
 Quod potui in melius fas reuocasse putem.
 Si regis lector, seni & hinc bene fortè precaris,
 Scula non ne tibi quot lubet aucta rogem?

F I N I S.

Si alguna cosa quisier: s
 saber de acá, ò de acullá,
 el tiempo te lo dirá.

Nunca cures prometer,
 por que si cumplir no puedes,
 por hombre vano no quedes.

A tu Principe, ò señor
 honrarás quanto pudieres
 a do quiera que estuieres.

En tus dichos, y en tus hechos
 tendrás continua memoria,
 que adelantas fama, y gloria.

No salgas fuera de ti,
 mira do quier que anduieres,
 que te acuerdes de quien eres.

Las cosas que están dudosas,
 si no son buen, ò mal arte,
 echalas á buenaparte.

Probarás a tus amigos,
 sabe què tienes en ellos,
 que no es malo cono cellos.